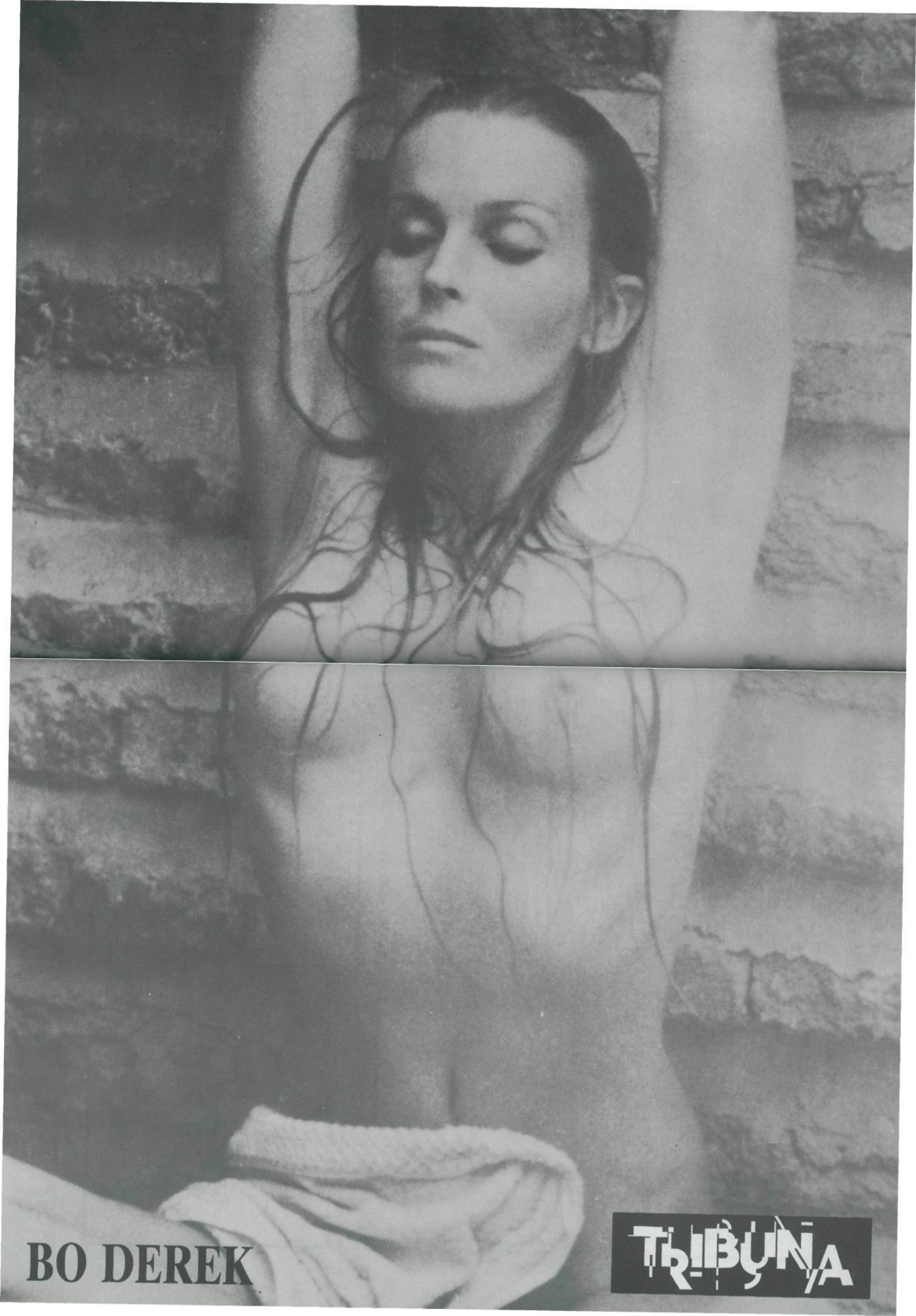

TRIBUNA

številk 18 / 26.november 1990

cena 15 din

BO DEREK

TRIBUNA

KAZALO

UVODNIK

A KOT AVTONOMIJA

KAZALO

- 4 Intervju:
Milan
Aksentijević,
polkovnik in
poslanec
- 8 Komunistična
grobišča na
Slovenskem
- 14 Hamfri
- 17 Zdrahe na
KEVS-u
- 20 Dr. Boris
Sket:
Univerza na
razpotju
- 22 Boj za
slovensko
univerzo
- 24 Fotolabor
- 28 Info faks
- 31 Film: Duh
- 34 Marko
Crnkovič
- 40 Dunaj in art
- 42 Potopis:
Dolpo
- 46 Nagradna
križanka

Vse dobre stvari se začnejo na začetku.

Kot prvošolci pričnejo abecedo na začetku, pri črki A, tako je tudi ljubljanska Univerza tam, kjer je bila leta 1919 - pri Avtonomiji. Ta je, vsaj zdi se, vpeta v začarani krog gospodarskih zmožnosti, političnega voluntarizma in kulturne razsvetljenosti. In odčaranja še ni bilo. Danes razdružena Univerza išče nova pota, med katere sodijo tudi razmišljanja o njeni delitvi na humanistični in politehnični del. Univerzitetno vodstvo, skupaj z rektorjem, pa je v tem trenutku nemočno: navznoter zato, ker ga samosvoje in samostojne članice ne jemljejo preveč resno, navzven pa zato, ker nima novorežimske legitimnosti. Bilo je namreč izvoljeno pred aprilskimi volitvami. Na drugi strani pa Teološka fakulteta, ki so jo leta 1952 nasilno izključili, ponovno vstopa v razdruženo skupnost. Pa čeprav je bila 28 let edina in resnično avtonomna v razmerju do posvetne oblasti.

Pariško zasedanje KEVS-a in »ponižanje« novonastajajočih držav je pokazalo, da lekcije avtonomnosti niso tako preproste, kot bi si diplomati teh držav želeli. Ne samo, da so jih postavili pred vrata »skupnega evropskega doma«, temveč so jih tudi nazorno poučili, da so kakršnikoli pogovori možni samo in zgolj preko centra. Zato je razočaranje slovenstva kljub »navdušujočim« trditvam njegovega zunanjega ministra izjemno: še enkrat so odčarali mit o avtonomnosti.

Na drugi strani se slovenstvu vsiljuje nov, odrešujoči mit - plebiscit. Na povabilo, da njegovemu poteku prisostvujejo tudi »evropske« institucije, so v Parizu (ne)posredno že odgovorili. Legitimnosti in (ali) legalnosti mu ne želijo dati. Prav enakega mnenja je tudi armada, če seveda povzamemo polkovnika Milana Aksentijevića, ki v intervjuju za Tribuno pravi: Plebiscit je manipulacija.

Če ne želite biti manipulirani in imeti močne Argumente, jih v rokah že držite. Tribuna gre od začetka. Konec je nepredvidljiv.

Branko Čakarmiš

TRIBUNA je glasilo ŠOU v Ljubljani. • Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496, telefax (061) 319-448. • V uredništvu dežuramo vsak dan med 10. in 12. uro. • V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. • V.d. odgovornega urednika: Branko Čakarmiš. • Lektorica: Nives Klinc. • Cena 15 din. • Oproščeno prometnega davka po sklepu št. 421-170/22.2.1973. • Naslednja številka izide 10. decembra 1990. • V uredništvu TRIBUNE ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo TRIBUNO po ceni 5 dinarjev.

Starši, katehete in učitelji spodbudite vaše varovance k tej dobrodelnosti. Prav tako prosimo starše, katehete in učitelje s poplavljenih področij, da nam pošljete naslove otrok oziroma jih spodbudite, da to storijo sami. Tudi na ta način bomo pokazali medsebojno solidarnost, darovalcem in obdarovancem omogočili košček veselja, medsebojni stiki in poznanstva otrok pa bodo pomenili tudi naš korak drug k drugemu.

Svoj naslov pošljite na:

SDM

Verovškova 38 61000 Ljubljana

ali

MOS

Jurčičev trg 2

61000 Ljubljana

tel.: 211-136

Da bomo lahko vaše darove primerno razporedili, svojemu naslovu pripišite tudi svojo starost!

Uredništvo Tribune

Pred nekaj dnevi mi je prišlo na mizo pismo z opozorilom na dopis v Tribuni. "Podpisani" so bili "avtorji prispevka v Tribuni". V svojem pismu me opozarjajo na imenovani prispevek, kjer so se pritoževali nad enim od svojih profesorjev. Pismo zaključujejo s prošnjo, da se zadeve uredijo, in posredno grožnjo, da bo sicer kdo zatočen ministru za šolstvo (ste prepričani, da ne bere Tribune?).

No, čeprav pismo zaradi anonimnosti obravnavam nekoliko jedko, pa ga nikakor nisem vrgel v koš. To žal ni edina pritožba. Povsem slučajno pa se je še časovno ujelo z akcijo, za katero smo se pravkar dogovorili z dekani naših šol. Ko sem sprejemal kandidaturu za raktorja, je bila med mojimi prednostnimi željami ureditev študijskih razmer. Vem, da na marsikateri fakulteti ali višji šoli naše univerze (pa nikar ne mislite, da samo pri nas!) ni vse tako, kot bi moralo biti. In to vedo tudi moji kolegi. Ponekod se kakšen učitelj premalo briga za študente, drugod so težave z uredniki. Skratka, včasih izgleda, kot da se delavci te univerze ne zavedamo čisto prav, katera je naša osnovna naloga. Razlogi za to so različni, verjemimo, da so nekateri tudi objektivni. Dogovorimo se še takole: rektor in dekani se delajmo, kot da smo za vse krivi mi, drugi učitelji in asistentje naj predvidevajo svojo krivdo, študentje pa se tudi potresite s pepelom. Dejansko je namreč res prav gotovo na vsaki strani nekaj krivde.

Torej va (študentom) obljubljam, da bodo vodstva Univerze v

Ljubljani, kar pomeni vodstva vseh ljubljanskih fakultet, akademij in višjih šol odalej posebej skrbela za to, da se razmere na njih popravijo. Pričakujejo pa seveda tvoren odnos študentov do teh vprašanj. Pričakujejo stvarno ali (objektivno) obveščanje o nepravilnostih, brez podtikanja ali drugačnih zlonamernih dejanj (verjemite, tudi za takšna zanesljivo vem!). Seveda je primerno mesto dogovarjanja oddelek ali fakulteta. Če se boste študentje primerno organizirali, vas tam ne bo nihče prezrl. Upam, da bodo na rektorat prihajala pisma resle v najbrezupnejših primerih. In še nečesa se morate študentje zavedati. Strogo upoštevanje predpisanega študijskega režima tudi posameznikom med vami ne bo vedno pogodu. V takšnih primerih pa sveda računamo na vašo doslednost in načelnost.

Toliko o enem problemu. Druga težava pa so nepodpisana pisma. So nespodobna in nepotrebna - vsaj kar mene zadeva. Dokazljivo (!) je, da moja nra nima prav nič opraviti z nekulturnimi packarijami, ki si jih na moj račun nekateri privoščijo, žal tudi s posredovanjem Tribune. In verjamem, da tudi moji kolegi niso tako hudobni, kot študentje včasih mislite.

V upanju na plodno sodelovanje ob skupnih ciljih, vaš

dr. Boris Sket, rektor

PREMK

Bolj ko človek premišljuje o vse preštevilnih uzurpatorjih, ki jih žal v naši kakršnikoli že družbi nikoli ne manjka, ko Vojvodine Kranjske v osebi vsemogočnih direktorjev po svoje krojijo usodo ljudi, vse v obliki nekakšnih represalij.

V konkretnem primeru imam v mislih Jerka ČEHOVINA v THO Postojnska jama, ki je takorekoč uspel s svojimi intrigami dodobra matirati Viktorja PREMKA. Zadevo je speljal celo tako daleč, da se lahko s priznanji dičijo celo dugi ljudje, kot je primer Jurič Anice, ki je zanjo delal torto oziroma je slaščičarske izdelke naredil namesto Ivanke Simčič.

Sicer pa, kaj bi vso ceremonijo v zvezi z podelitvijo priznanj ponavljal, kajti iz prispevka dosier Premk je žal med drugim tudi razvidno, da so se proti Premku zarotili celo kuharji, natakariji, ki so bili, vsaj tako razumem iz prispevka, celo nagovorjeni, da so popisali protest na RTV Ljubljana. Med drugim so zapisali, da naj bi Premk celo maličeval kulinarično stroko...

Če me spomin ne vara, se nekako spominjam, da je gospod Premk dalj

časa nastopal na TV, kjer je gledalcem posredoval razne kulinarične recepte, vendar pa so ga, kar sem šele danes, ko sem prebral Tribuno, ugotovil, da je bil nesramno onemogočen. Škoda, res škoda, da je celo naša osrednja medijska hiša takoj prijela za intrigo ljudi, ki so - vsaj tako sem osebno prepričan, pač zavidali gospodu Premku nastop na ekranu.

Naši osrednji TV hiši ravno sedaj v trenutku, ko v skupščini sprejemajo in menda odločajo o programih, vodilnih ljudeh in še o čem, bi položil na srce in njihovo dušo na želodec, kajti saj vsi vemo, da dobrote teknejo, če jih zna pripraviti, izdati skrivnostne recepte kakšen sposoben kulinaričen mojster in Premk je prav gotovo med njimi, da ga ponovno vključijo v program, ko bodo gledalce, pardon bolj gledalkam posredovali kakšne izvrstne kulinarične recepte, da se bodo nam vsem, pa tudi morda Jerku Čehovini, Ivanki Simčič, Adiju Križaniču, Janezu Lenčeku pač cedile sline. Pa morda še kakšnemu drugemu zavidnežu.

Pa brez zamere!

Franjo Hovnik, Ptuj

VAL 202 POPLAVLJENCEM

VAL 202 je 16. novembra 1990 odprl hranilno knjižico pri Ljubljanski banki, Gospodarski banki, ekspozitura Miklošič v Ljubljani, kamor lahko nakazujete svoje denarne prispevke za gradnjo vodovoda v Krnici pri Lučah. Številka knjižice je: 50100- 620-107-031-82710-2055/59 s pripisom: Poslušalci Vala 202 za poplavljenе v Lučah. Sezname darovalcev bodo objavljeni na radijskem programu vsak delavnik.

Književna zadruga Jesenice razpisuje

NATEČAJ ZA KRATKO ZGODBO

Zgodbe, ki naj ne bodo daljše od ene avtorske pole (16 tipkanih strani z normalnim razmakom), je treba poslati do 15. januarja 1991 v treh kopijah na naslov: Književna zadruga Jesenice, Trg Toneta Čufarja 4, 64270 Jesenice, s pripisom »za natečaj«. Natečaj je anonimen. Poslane zgodbe morajo biti označene s šifro, priložena pa naj jim bo zaprta kuverta z avtorjevim imenom, naslovom in podpisom. Zgodbe bo ocenjevala žirija v sestavi Edo Torkar, Miha Mazzini in dr. Tone Pretnar. Izid natečaja bo objavljen do konca februarja 1991, najboljše zgodbe pa bodo objavljene v posebni knjigi, ki bo predvidoma izšla že v prvi polovici prihodnjega leta.

Opravičilo

V prejšnji številki TRIBUNE je v rubriki FOTOLABOR prišlo do hude pomote. V zadevi Draga Bulca, novinarja TV Slovenije, sicer zadolženega za bodeče neže in podobno, nas je naš TV informator pomanjkljivo informiral, kar nam je omenjeni gospod nato razložil po telefonu.

Prvič, njegov oče ni bil nikoli lovec na privezane slone niti na odvezane ne in je slona videl samo v živalskem vrtu ali na televiziji. Tam pa da ni streljal, niti ni imel tega namena. Torej iz tega sledi, da oče gospoda Draga Bulca NI tovariš MARKO BULC. Za to neljubo pomoto se njemu in njegovi mami najtopleje opravičujemo, očetu pa še posebej.

Drugič in še mnogo huje: gospod Drago Bulc ni do sedaj še nikoli sprejel nobene podkupnine.

Nam je iskreno in globoko v duši žal, informatorja pa smo že čez gobec.

uredništvo TRIBUNE

Dragi tovariši in gospodje!

Včasih je položaj obetal obilo sranja. Pisalo se je leto 1984 ali 1983, ne spominjam se več natančno, ko je bil izvršen atentat s strani sikov na Indiro Gandhi. Posledica tega atentata je bila nekakšna marčna revolucija na Slovenskem, ki je rezultirala v razpadu komunistične partije in nastanku novih in novih strank, pred približno letom dni. Indira Gandhi je očitno morala počivati pet ali šest let v grobu in to samo zato, da je izoblikovala ustroj nove slovenske vlade, ki pa očitno ne zadostuje pogojem, ki jih je postavila Indira Gandhi, saj je zanjo znano, da je hinduistkinja in da zelo rada kadi marihuano, hašiš in podobne opojne droge, katere so ji dale to potrebno magično moč, da je izvršila strankarsko revolucijo na Slovenskem. Vsa zadeva se sliši dokaj neverjetno, toda vse, kar se je na svetu pomembnega zgodilo, se je zgodilo z določeno magično močjo.

Ta naša Indira Gandhi, ki jo z vso gotovostjo poosebljen jaz in persona, je naredila še nekaj več. Zrušila je Chauseschov režim v Romuniji, poskrbela za praško pomlad na Češkoslovaškem in zrušila obe Nemčiji. Pri bolgarski revoluciji ji je pomagal njen sin, zdi se mi, da se imenuje Radživ ali nekaj podobnega. Oprostite moji pozabljivosti, toda saj verjetno veste, kako se počuti človek, če piše iz groba.

Indira Gandhi bi sedaj potrebovala še enega Budo, ki bi bil sposoben združiti še to razsulo Evropo.

Ubogih radikalci. Njihovo delovanje je upadlo ravno v času, ko smo jim odpovedali kongres v SFRJ, ki naj bi bile sedaj že ZDJ. Sicer pa, kar takole mimogrede, je poslednja Indirina želja ta, da bi končno le legalizirali marihuano. V ta namen vaša vdana Indira Gandhi predlaga, da se v našem in njenem časopisu Tribuni začnejo oglašati bralci, ki so pripravljeno narediti neke vrste peticijo za legalizacijo marihuane. Zadostovalo bi verjetno že to, da bi Tribuna poslala v boj enega svojega kolporterja, ki bi zbiral podpise, številke ali križce Indirinih someščanov.

Mislím, da je ta legalizacija Indirin pogoj za to, da nam bo združila to noro Evropo.

George Bush je vaši vdani Indiri zadosten pogoj za to, da bo pometel z Arabci, če bodo ti le napeli svoje peteline ali dvignili svoje grebene.

On je naš pravi gospod. Tu nekje pa se nahaja še Gorbachov, ki pa se od njega ne razlikuje prav v ničemer, razen v tem, da je pač tovariš. On budno pazi le na to, da bi ne bilo potrebno ponovno združevati carske Rusije. Bushova teta, Margaret Thatcher je nekako blizu njegovi politiki, in istočasno nekakšen nepotreben in vsiljiv posredovalec med dvema navideznima ekstremoma, med dvema poloma, ki pa se očitno privlačita tako, kakor se privlačita južni in severni pol, ki s svojo magnetno silo skrbita za to, da ne odnesejo tega planeta, ki se imenuje Zemlja, nekam daleč v vesolje. S privlačnostjo, ki ji ni para, zaključuje svoje pismo vaša Indira Gandhi.

Vaš zvesti dr. Josip Kužej

USTAVNI PROGLAS

»ZA PRAVNO IN SOCIALNO DRŽAVO SLOVENIJO«

Osnutek ustave republike Slovenije zagotavlja manj človeških, zlasti socialnih pravic kot sedanja ustava. Izhaja iz kolektiva naroda in mu podreja pravice človeka-posameznika. Upošteva le abstraktnega državljana, ne pa konkretnih državljanek in državljanov. Taka ustava je lahko temelj za vse večjo neenakopravnost žensk v družbi in ni v skladu niti z mednarodnimi konvencijami niti že doseženim pravnim stanjem v Sloveniji. Zato zahtevamo, da nova ustava v preambuli izpusti svetost življenja in jasno opredeli: pravico ženske, da svobodno

odloča o rojstvu otrok, vključno s pravico do splava, ki se lahko omeji le iz zdravstvenih razlogov,

obveznost republike, da organizira sistem splošnega in obveznega zavarovanja, to je starostnega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja ter zavarovanja za primer materinstva in brezposelnosti, ter njeno obveznost, da ljudem, ki niso zavarovani, zagotavlja sredstva za preživljanje, če si jih ne morejo zagotoviti sami zaradi starosti, nezmožnosti za delo, opravilne nesposobnosti ali brezposelnosti,

enakopravnost vseh oblik življenjskih skupnosti in prepoved diskriminacije izvenzakonskih in istospolnih življenjskih skupnosti,

obveznost republike, da bo poleg varstva mater zagotovila tudi delovno varstvo žensk in varstvo zaposlenih žensk pred diskriminacijo,

pravico delavk in delavcev, da sodelujejo pri upravljanju podjetij, v katerih so zaposleni in da se to pravico lahko omeji samo z ustavnim zakonom,

obveznost republike, da bo družinam pomagala pri vzdrževanju in izobraževanju otrok.

Iniciativna skupina za oblikovanje novega ženskega gibanja

OTROŠKI BOŽIČNI DAR OTROKOM S POPLAVLJENIH PODROČIJ

Otroci, ste pripravljeno narediti veselje svojim vrstnikom, ki jih je prizadela naravna nesreča? Servis dobre mladih (SDM) in Medškofijski odbor za študente (MOŠ) vam nudita možnost, da jih obdarite ob našem skupnem družinskem prazniku božiču.

Pošljite nam svoj naslov in mi vam bomo poslali naslov otroka iz poplavljenega področja, ki mu boste potem poslali svoj božični dar. V paket lahko zavijete igračo, šolske potrebščine, slaščico, lepo knjigo, slikanico, denarni dar ali karkoli drugega, s čimer menite, da boste razveselili svoje vrstnike. Zraven priložite svoje pismo, v katerem jih povabite na obisk, počitnice ali pa jim predlagajte svoj obisk pri njih. Vaša starost, prepričanje ali karkoli drugega pri tem niso pomembni, pomembno je vaše iskreno srce!

POLKOVNIK NA SKUPŠČINSKIH BARIKADAH

5 5-letni polkovnik Milan Aksentijević, poveljnik obrambe mesta Ljubljane in poslanec se je v skupščinske anale prvič zapisal po sporu z ministrom Pirnatom. Njegovo poveljstvo stoji na Roški, ki jo je za šalo poimenoval v Rožno. Verjetno misleč na cvetje, s katerim so slovenske matere pred dvema leti posule ulico. Prizor, ki me je pospremil do polkovnikove pisarne, je tipična podoba vojaškega življenja: klečeči vojak je drgnil kamniti pod. Na vprašanje, kako gre, je odgovoril: sitno! V polkovnikovi pisarni je bilo bolj prijetno. Pogovor je začel s hudomušnim vprašanjem, če morda potrebujeva kakšno lepo prevajalko.

TRIBUNA: Ste poslanec v zboru združenega dela republiške skupščine. Čigave interese zastopate: enot JLA, ki so na ozemlju Republike Slovenije, ali pa celotne armade?

AKSENTIJEVIĆ: Izvoljen sem bil zato, da predstavljam vse zaposlene v oboroženih silah na ozemlju Republike Slovenije. Torej - zaposlenih v enotah JLA in teritorialne obrambe. Zdi se mi, da se namenoma izpostavlja, da predstavljam samo JLA. Kar ni res.

TRIBUNA: Tudi v primeru, ko se je del oboroženih sil na Slovenskem "odcepil"?

AKSENTIJEVIĆ: To je pogojno rečeno. Teritorialna obramba se ni "odcepila". Takšen korak je naredilo politično vodstvo z ustavnim zakonom, ki ureja področje obrambe in zaščite. Pa tudi s tem se ni "odcepila", saj sta JLA in TO v primeru vojne še

vedno enotni. Mi smo enotne oborožene sile.

TRIBUNA: V miru je TO torej "odcepljena", v vojni nevarnosti pa ste enotni. Skupščinska komisija za obrambo je pred kratkim menila, da bi morali mlade slovenske fantje pošiljati na vojaške akademije v tujino. Kakšen je vaš komentar? Seje se namreč niste udeležili...

AKSENTIJEVIĆ: Res mi je žal, da se je nisem mogel udeležiti. Zdi se mi, da je ponudba slovenskim fantom, da bi se šolali na vojaških akademijah v tujini več kot atraktivna. Takšno možnost imajo tudi danes naše starešine, seveda po tem, ko končajo našo akademijo. Zdi se mi, da predlagatelj sploh ne pozna dejstva, da se naše starešine šolajo na podlagi doktrine in koncepcije SLO in DS. Šolajo se torej za posebno vrsto vojne, v kateri se dobesedno

oboroženo ljudstvo bori za svojo svobodo, ne pa za vojno, ki jo bodo izvajale recimo starešine zveze Nato ali pa VZ. Najprej morajo doseči temeljno vojaško izobrazbo iz naše koncepcije in doktrine. Zato je ta predlog resda atraktiven, vendar malce nepremišljen. Verjetno je hotel pobudnik vprašanje odziva slovenskih fantov na vojaške akademije spolitizirati, dejstvo pa je, da je majhno število Slovencev na vojaških akademijah

že dolgoletni trend in ne rezultat trenutne politične atmosfere, v kateri se JLA predstavlja z negativnim predznakom.

TRIBUNA: Recimo, da je ponudba o šolanju na tujih vojaških akademijah eksotična, obstajajo pa tudi razmišljanja o tem, da bi vojaško akademijo v Sloveniji enostavno ustanovili...

AKSENTIJEVIĆ: Če bo hotel predsednik vlade izvesti tisto, kar Demos obljublja, čeprav ne preveč argumentirano, bodo Slovenci imeli svojo vojsko. Po razmišljanju vodilnih slovenskih vojaških "strokovnjakov" bi bila samo kopenska vojska čisto slovenska, enote letalstva in mornarice pa skupne. Seveda bodoče Jugoslavije, kakorkoli se bo že imenovala. Zato se Sloveniji verjetno ne bi splačalo imeti lastne akademije.

TRIBUNA: Že dalj časa se govori o depolitizaciji armade. Na kakšni stopnji je ta proces?

AKSENTIJEVIĆ: Boljši izraz je departizacija. To je vsekakor proces, ki se v JLA odvija. Če govorite o depolitizaciji, bi potem to bilo v bistvu kršitev temeljnih človekovih pravic. Če vojak ne misli tudi politično, potem ni kompletan vojak. V armadi smo za to, kar se veljavne družbene institucije dogovorijo. Če se partija poslavlja iz drugih državnih aparatov, zakaj se potem ne bi tudi iz vojske. Ljudi, ki so v armadi, pa ne moreš enostavno prisiliti, da ne bi mislili politično. Njihovo politično prepričanje ne bi

smelo vplivati na njihovo strokovno usposobljenost. Ta proces je, vsaj tako mislim, pri koncu...

TRIBUNA: O bodočnosti Jugoslavije se bodo dogovorili legitimno in legalno izvoljeni predstavniki republik oziroma narodov. Kakšno vlogo bo v teh pogajanjih imela armada? Bo enakopraven partner?

AKSENTIJEVIČ: Brez globlje analize lahko ugotovite, da je armada v tej družbi ostala edina, ki dosledno izpostavlja veljavne zakone in dosledno spoštuje veljavno Ustavo. Če se armada ne bi tako obnašala, bi v Jugoslaviji vladala anarhija. Hoteli ali ne, na koncu morate vendarle priznati, da je armada omogočila demokratične procese v Jugoslaviji in Sloveniji, pa čeprav je bila denimo "Janševa situacija" imenovana armada. Zdi se mi, da nekdo armado izziva, da bi potem lahko pokazal s prstom: pogledjte, armada zavira razvoj demokratizacije! Armada je resnično dojela, oziroma ljudje v njej, da je edina pot demokracija in svoboda. Zato tudi menimo, da je naša naloga, da to omogočimo, preprečiti pa moramo najhujša dejanja - uporabo orožja. To je armada - če sta količkaj objektivni - omogočila. To je prepričanje ne samo vojaškega vrha, ampak predvsem starešin, da moramo ostati zunaj stvari, kot so na primer kninske. Želimo, da se demokratični procesi dokončajo po legalni poti. Nihče nas ne bo prisilil, da bi veljavne zakone kršili. Ko se bodo ti spremenili, spremeniti pa jih morajo legalno izvoljeni organi, bo armada te zakone upoštevala.

TRIBUNA: Bo vaša dobra volja oziroma prepričanje o nujnosti družbenih sprememb šla do meje, ki se ji reče odcepitev Slovenije?

AKSENTIJEVIČ: Zdi se mi, da se z odcepitvijo Slovenije manipulira. Če ste gledali televizijsko Žarišče, ste lahko opazili, da ne gre za vprašanje odcepitve. Celo gospoda Peterle in Bučar tujim partnerjem razlagata, da odcepitve ne bo. Poglejte paradoks: tujci nam govorijo in nas prepričujejo, da je Jugoslavija potrebna in možna. Vsi naši veljaki, ki potujejo po svetu, dobivajo enake odgovore: zmenite se v

Jugoslaviji, ona je svetu potrebna. Svetu ni potrebna niti Srbija niti Slovenija. Zapomnite si to... Končno so tu ekonomski interesi.

Slovenskemu ljudstvu se odcepitev vsiljuje kot edina možnost, kot edina rešitev, kar ni res. Torej nekdo želi slovenskega državljana prepričati, da drži dilema: odcepitev ali smrt. Zato postavljam vprašanje: kaj je za slovenskega državljana v tej državi tako groznega, da ne bi mogel urediti osnovnih reči? In to je predvsem vzpostavitev pravne države. Kaj ga sili v takšen korak, ki je nesmiseln že s čisto obrambnega vidika? Slovenija (odcepljena) bi imela petkrat manjšo

obrambno sposobnost. Pa tudi z gospodarskega vidika. Končno, sedemdeset let smo živeli skupaj, skupaj tudi nekaj ustvarili. Zakaj zdaj ven? Nobena država na svetu ni popolnoma neodvisna. Ne opažam, da bi Slovincem kdorkoli kratil svobodo. To je umetna dilema.

TRIBUNA: Ne pripadate niti Demosovem glasovalnem stroju niti opoziciji. V kateri kot skupščinske dvorane sodite?

AKSENTIJEVIČ: Pripadam klubu neodvisnih poslancev. V tem klubu resnično svobodno izmenjujemo stališča, čeprav so - hvala bogu - neobvezujoča. V trenutku, ko ocenimo položaj, lahko stališče spremenimo. To je bistvo svobodnega delovanja poslancev. Le tako se lahko odločaš po svojem prepričanju, ki je lahko tudi

zmotno. Ne pa da si samo člen glasovalnega stroja.

TRIBUNA: Vendar skozi svoja stališča zastopate armadne interese...

AKSENTIJEVIČ: Seveda. Vendar je to jugoslovanska opcija, ki je po mojem prepričanju najboljša. To ni po diktatu, nihče mi ne dirigira. V Tribuni ste enkrat celo pisali, da sem potoval v Beograd. Hvala bogu, da sem bil tam samo enkrat odkar sem poslanec. Kaj bi šele bilo, če bi hodil pogosteje. Pisali bi: Aksentijević hodi po »zadatke« v Beograd. Odločam svobodno, v trenutku, kar se vidi tudi iz mojih diskusij.

TRIBUNA: Vaši nastopi so izjemno emotivni. Zdi se, da vam je najhujši trn v peti prav slovenski obrambni minister Janša?

AKSENTIJEVIČ: Res mi je žal, ker sem s svojimi nastopi Janši dvignil ceno... Janša ni vodilna politična oseba, je samo instrument. Vidim, da so moji nastopi kontraproduktivni. Janšo bom moral hvaliti... Toda Janša ni kriv, za njim nekdo stoji. Politika, ki izkorišča tisto, kar Janša relativno samostojno počne. Toda verjemite mi: ko bo položaj takšen, da bo Janša tej politiki odvečen, bo odletel.

TRIBUNA: Ali lahko rečemo, da ste edina "prava" opozicija v skupščini?

AKSENTIJEVIČ: To bi bila žalitev za moje kolege poslance. Poskušam biti opozicija in pri tem imam veliko

prednosti: nihče me zaradi mojega političnega prepričanja ne more proglasiti za izdajalca slovenskega naroda. Moji kolegi Slovenci so ves čas pod tem pritiskom. Ko gre za biti ali ne biti, se vzpostavi parola: kdor je proti, je izdajalec slovenskega ljudstva.

TRIBUNA: Enkrat ste v skupščini že poskušali govoriti v vašem materinem jeziku. Zakaj ne uporabljate srbohrvaščine?

AKSENTIJEVIČ: Zelo se trudim, da bi čim bolje govoril v nematernem, slovenskem jeziku. Žal mi je, tukaj sem zelo dolgo časa, pa slovenščine ne obvladam najboljše.

TRIBUNA: Koliko časa ste v Sloveniji?

AKSENTIJEVIČ: Zelo dolgo, dolgo... Imam že vnuke... Slovensko govorim, ker želim kolegom poslancem in slovenskemu ljudstvu dokazati, da

Fotodokumentacija Dela

hočem dobro. Ne želim nikogar izzivati. Če vidiš, da tvoj jezik nekoga močno moti, čeprav ga toliko let ni, vseeno želiš, da te slišijo in razumejo. Nè bi želel, da me zaradi jezika ne bi hoteli poslušati. Zato je bolje moja "žrtev", da govorim v jeziku mojih vnukov, kot pa da bi bil zid med nami. Demokratična perspektiva pa je, da vsakdo govori v svojem jeziku.

TRIBUNA: Je to perspektiva tudi za armado?

AKSENTIJEVIČ: V armadi smo že pred mnogimi leti sprejeli jezik kot človekovo osnovno sredstvo za sporazumevanje. Spodbujali smo vse jezike, v enotah dobivamo časopise iz vseh republik... Srbohrvaški jezik kot poveljujoči jezik so verjetno sprejeli zaradi lažjega in učinkovitejšega poveljevanja, dela... Tudi sile zveze Nato imajo skupen poveljevalni jezik. Na zadnji prisegi je vsakdo imel možnost, da je podpisal zaobljubo v svojem jeziku.

TRIBUNA: Vas zaradi vaših nastopov, izjav nadlegujejo, bodrijo?

AKSENTIJEVIČ: Vsakega po malem. Do spora s pravosodnim ministrom dr. Pirnatom tega ni bilo. Zelo sem vesel, da je na moj naslov prišlo veliko pisem s spodbudnimi besedami Slovencev; gospod Akšentijević, z vašim

prepričanjem se sicer ne strinjamo, vendar vas podpiramo, ker so vam krtili pravico, ki je Slovence povzdignila - pravico do uporabe materejnega jezika. Bilo je tudi nekaj naivnih, negativnih odzivov. Velikokrat me kličejo po telefonu in rečejo: Živio Janša. Mene Janša kot človek ne moti. Naj živi in se razvija.

TRIBUNA: Ste se z njim kdaj neformalno ali formalno srečali?

AKSENTIJEVIČ: Ko sva bila na ustavni komisiji, sva sodelovala v debati o ugovoru vesti. Janša je uporabil isto argumentacijo, kot jo je vojska imela takrat, ko je bil Janša še med mirovnik. On se tudi boji, da v vojnem času ne bo imel dovolj vojakov.

TRIBUNA: Torej sta na isti frekveni?

AKSENTIJEVIČ: V bistvenih

vprišanih se razhajava, ne razumeva se.

TRIBUNA: Ustavni osnutek predvideva eno ali dvodomni parlament. Ne glede na to, ali bi v novem slovenskem parlamentu moral sedeti tudi vojak?

AKSENTIJEVIČ: Če bo dvodomna opcija, v kateri bi prevladovala zastopanost regij, stroke, interesov bi moral. Če pa bo en sam dom, je to čista politika in tam kot vojak nimaš kaj početi.

TRIBUNA: S katero slovensko politično stranko simpatizirate?

AKSENTIJEVIČ: Simpatiziram z vsemi, ki zastopajo jugoslovansko opcijo. Opcijo življenja v jugoslovanski skupnosti, kakor koli že se bo imenovala. V skupnosti, v kateri bo vsak narod imel dovolj prostora za svojo uveljavitev in mobilizacijo lastnih moči. Na splošno sem prijetno presenečen z bivšimi mladinci.

TRIBUNA: Je bil ustavni osnutek v javni razpravi v armadi? Kakšne so pripombe?

AKSENTIJEVIČ: Da. Najbolj nas boli to, da smo po šestem členu zdajšnje Ustave enakopravni državljani, po novi Ustavi pa naj ne bi bili. Največ pripomb je okrog državljanstva. V Sloveniji ne moremo imeti dva tipa državljanstev. To, da bi jutri imel manj pravic zato, ker nisem Slovenec, ne gre. Je nedemokratično. Ustavo se piše za 21. stoletje, ne pa za 19.

Branko Čakarmiš

102,4 IN 100,2 MHz

radio GLAS ljubljane

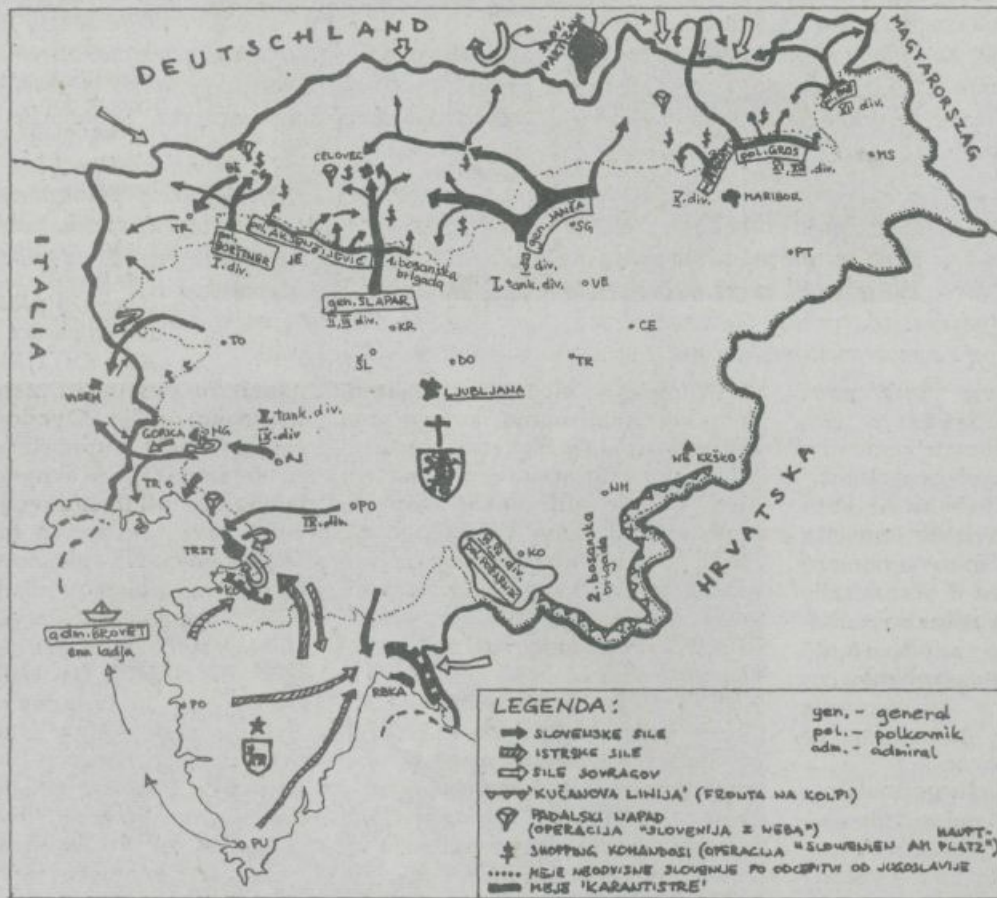
**NOVO NA FREKVENCAH 100.2
IN 102.4 MHZ**

STAMPEDO

**ODDAJA O COUNTRY GLASBI,
KI JO PRIPRAVLJA BORIS
PERME**

**VSAKO SOBOTO OD 19.
DO 20. URE**

BODIMO REALNI, ZAHTEVAJMO NEMOGOČE!

SLOWENISCHE LEBENSRAUM

Scenarij:

Po odpravi prepovedi anschlussa v avstrijski ustavi in pred plebiscitom za priključitev k Nemčiji pride do odkritja dokumentov, ki dokažejo poneverbo rezultatov plebiscita iz leta 1920. Slovensko predsedstvo se odloči za napad na severno sosedo, da bi zadostilo zgodovinske pravice in zaščitilo deželo pred združenimi Germani.

Slovenske enote takoj (DAN NIČ) zasedejo spadalci in specialci, ki se pretvarjajo, da so v Avstriji na shoppingu, vse strateške točke v deželi Kärnten in Steiern. Slovenska armada doživi poraz šele pred Gradcem (zaradi notranjih nasprotij). To spodbudi Lahe, da udarijo z leve. Slovenci jih, tako kot že v 1. vojni, hrabro naženejo daleč v notranjost in zasedejo Trst, celotno ozemlje do Soče in Kanalsko dolino (DAN TRI). V Istri razglasijo neodvisnost in (DAN DESET) vzpostavi se

jugozahodna meja v Gorskem kotarju. Do hrvaško-istrske vojne ne pride zaradi mednarodne politične situacije, ki je za Slovenijo ugodna: nesoglasja v zvezi Nato, naklonjenost obeh velesil, strah

pred močno in veliko Nemčijo. Kasneje (DAN TRI-DESET) pride do vzpostavitve zveze med Slovenijo in Istro SJP - Severno jadranski pakt. Ta se zatem preoblikuje v konfederacijo KARANTISTRA.

Na severnem bregu Drave se Karantanci počasi naseljujejo, nemško govoreči vindišarji pa bežijo v "četrti rajh" ali se asimilirajo. Pod varstvom črnega panterja se širi sončnoalpski rasni vzorec.

KOMUNISTIČNA GROBI

Grobišč iz leta 1945, večjih in manjših, je po slovenski zemlji raztresenih izredno veliko. Od Krasa, nad Trstom in Gorico, do Prekmurja. Ko vidimo celoten spisek že znanih, človek kar osupne. Še huje je, ko iz pričevanj iz zadnjega časa vidimo, dato še zdaleč ni vse. Še vedno ne poznamo natančnih lokacij za celo vrsto grobišč.

Ob že znanih se pojavljajo naslednja vprašanja: skoraj za nobeno se natančno ne ve, koliko je v njem pokončanih žrtev, za nekatera, celo zelo znana, se to ne ve niti približno; skoraj za nobeno od teh grobišč se ne ve, kdo je v njih, za večino se sicer da določiti nacionalno pripadnost (na primer Slovenci, Hrvati, Italijani, ali pa na primer: domobrance, meščani ipd.), vendar

skoraj pri vseh tudi to ne drži povsem, saj so žrtve tudi precej mešali med sabo (na primer domobrance s Hrvati ali Srbi).

Tako nam zmanjka, razen imen krajev oziroma opisov lokacij grobišč, prave metodologije, po kateri bi grobišča v Sloveniji razvrstili v preglednejše skupine. Še najlažje je, če seznam naredimo po pokrajinah.

Tako bo brez izkopavanja ter popolnega odprtja arhivov (RSNZ) skoraj nemogoče ugotoviti število pobitih. Če bo do izkopavanja prišlo, in marsikje se o tem že na veliko govori (Celje, Kočevje, Kranj), potem ponekod tudi to ne bo možno (zaradi pozidav, industrijskih gradenj, debelih nasipov oziroma zajezitev, posedlih rudniških rovov).

Primorska

* V začetku maja 1945 so "osvoboditelji" Trsta in Gorice polnili fojbe na Krasu in Trnovski planoti: nad Trstom Bazoviška in Openska (Opčine) fojba ter brezna okoli Štanjela z več tisoč deportiranci iz Trsta, ki so bili povečini italijanske narodnosti; iz Gorice pa je bilo odpeljanih 665 Italijanov v 3 ali 4 fojbe (kraška brezna) na Trnovski planoti: ena je slab kilometer severno od Grgarja, dve ali tri pa severovzhodno od Trnovega.

* Eno brezno s kostmi (verjetno Italijanov) je pod Slavnikom, en kilometer jugozahodno od vasi **PODGORJE**.

Gorenjska

* Množičen pomor v **MLAČCI**, ob cesti v **RADOVNO**, na pobočju Mežaklje.

* V gozdčičku, nedaleč od kranjskega pokopališča, le nekaj 100 metrov od blokovskega naselja Planina (govore o 170 pobitih).

* Dve grobišči domobrancev sta ob potoku **ZAPLOTNICA** pod Lovrenško goro (jugozahodno od Škofje Loke).

* Eno grobišče domobrancev je v nekdanjem partizanskem bunkerju v južnem pobočju nad **BODOVLJAMI** (24 domobrancev). Govori se tudi o studencu na Muretovi domačiji nad Sopotniško grapo, v katerega so metali domobrance.

* Pet množičnih grobišč Hrvatov (vendar tudi Slovencev) je v **CRNGROBU**.

* Grobišče ob **PUSTEM GRADU**, to je grad v razvalinah pri vasi **LIPNICA**, na poti med Radovljico in Kamno gorico.

* Grobišče v dolini **DRAGE** pri Begunjah, nedaleč od kočje, kjer se koplje pese; prostor imenujejo "PRUH".

- Kočevski Rog, Grobišče Pod Krenom.

* Štirje množični grobovi so na **KOPIŠCIH** v Kamniški Bistrici (730 Srbov?).

* **BREZARJEVO BREZNO** nad Podutikom (oziroma dolinica 200 metrov naprej, kamor so jih pokopali!), kjer je več 100 pobitih.

Umrlje in ubite zapornike iz taborišča **ŠENTVID** nad Ljubljano so pokopavali za pokopališkim zidom in železniško postajo v Šentvidu.

Dolenjska in Notranjska

* Okoli 10 breznen v **KOČEVSKEM ROGU**. Zaenkrat so štiri lokacije povsem sigurne: **POD KRENOM** (okoli 3800 domobrancev), tam so 4 brezna, **MACESNOVA GORICA** (čez 10.000! Hrvatov in tudi nekaj domobrancev, brezno v **RUGARSKIH KLANCIH** in brezno pri **CINKOVEM KRIŽU** (Dvojno brezno).

Govori se še o Ušivi jami, treh jamah pri Mozlju, o treh vodnjakih na Žagi Rog, o grobišču Italijanov med Miklarji in Bistrico, domnevno grobišče naj bi bilo tudi v neki dolinici med Željnamami in grobiščem Pod Krenom.

* **REPIČNIKOVO BREZNO** nad Krvavo pečjo na Mokrecu (morišče med vojno in po vojni?).

* **JELENDOL** pri Grčaricah iz leta 1943.

* Pri **GRČARICAH** je brezno, kamor so (verjetno 24. junija 1945) odpeljali večje število (od 150-250?) ranjencev iz ljubljanskih bolnišnic ter jih tam pobili.

* **KRIMSKA JAMA** na Menišiji (nad Borovnico) iz leta 1941/42.

* Brezno **ŽIGLOVICA** pri Ribnici, kjer je leta 1942 končalo 8 kmetov.

* Grobišči skupine novomeških meščanov iz oktobra 1943 v bližini **RUPERČVRHA** in v gozdu **PADEŽ**; od maja do junija 1942 pa so partizani imeli morišče pod Peščenikom nad **BREZOVO**

ŠČA NA SLOVENSKEM

Foto: Borut Kranjc

- Dobrava v Tezenskem gozdu pri Mariboru. Množična grobišča Hrvatov.

njegovem robu.

* Grobišče v ČRETU pod BEŽIGRADOM, kjer so industrijski tiri celjske Cinkarne, cinkarniške stavbe, stavba Carinarnice Celje, stavbe SCT (Skladišča in transporta Celje, Interevropa Koper), tovarna postaja Čret in tovorni tiri, posamezni grobovi pa tudi v trnoveljskih gajih.

Grobišče, dolgo najmanj en kilometer, je v nekdanjih protitankovskih jarkih, ki potekajo od opekarniških jam (v neposredni bližini Celja) na Zgornji Hudinji proti šoli Franja Roša, pod "Toprovimi hišami" v Novi vasi ter garažami in pod blokom v Škapinovi ulici do ceste proti Dobravi.

* Štirje grobovi, dolgi po deset metrov na Zgornjem Medlogu, ob bivšem Šefovem gozdu, ki ga je posekala in preuredila v meliorirani travnik Kmetijska zadruga Celje. Travnik je sedaj last družine Lipovšek z Lopate.

* Grobišče "Slovenijales" je v Medlogu poleg Joštovega mlina. Začenja se pod zahodnim delom stavbe Slovenijalesa, se nadaljuje pod vhodnim dvoriščem, pod cesto ob letališču Levec, preseka ga regulirana Ložnica ter se končuje približno na sredini Strenčanovega travnika. To grobišče je dolgo približno 800 metrov, poteka pa v cikcaku, kot so potekali že skopani jarki za skladiščenje bencina. Ob kopanju temeljev stavbe Slovenijalesa je bilo odpeljanih pet krst na mestno pokopališče.

* Posamezni grobovi so posejani tudi po površini predvidenega "sončnega parka"

ob Dečkovi cesti in šoli Ivana Kovačiča - Efenke v Celju.

* Nad severozahodno stranjo tovarne Impol v SLOVENSKI BISTRICI, ob potoku Bistrica ter pod zaselkom Visole, je bil med vojno bunker z dvema vhodoma v obliki močno raztegnjene črke U. V njem so (verjetno konec junija 1945) domači partizani pokončali 42 (?) bistriških meščanov, med njimi grofa Emila Hansa Attemsa. Žive so nagnali noter, nato pa oba vhoda zaminirali.

* V gozdu VELENIK, ob cesti Slovenska Bistrica-Pragersko in blizu strelišča ("Kovačeva goša"), je grobišče še ene

REBRILJO (20-100 žrtev?).

* Osem moških iz Šentpavla in trije iz Javorij je zakopanih (zaenkrat domnevno) na Sv. Urhu.

* Najmanj deset množičnih grobov Hrvatov v KRAKOVSKEM GOZDU, slab kilometer iz Kostanjevice na Krki.

* Na brežiškem polju, slab kilometer jugovzhodno od vasi MOSTEC so v protitankovski jarek v dolžini vsaj 100 metrov pobijali celo poletje 1945. Tja so jih vozili tudi iz taborišča Teharje.

* Tri ali štiri grobišča so pri vasi MRTVICE na Krškem polju.

V gramoznicah tam okoli (Krško polje) je pobitih tudi več posameznikov, na primer v POLČEVEM PESKOKOPU okoli 17 ljudi.

* Žrtve tako imenovane "Logaške klavnice" so končale (domnevno) v:

- breznu pod Koševcem,

- jami Jačke,

- breznu na Ravniku pri Črnem vrhu,

- Koševskem breznu nad Idrijco.

* Brezno v Zagori (trikot Logatec-Postojna-Hrušica).

* Nad železniško postajo v Rakeku so domači terenci pričakali okoli 20 mladoletnih fantov, izpuščenih iz Teharij, ter jih pobili.

* Še neznano kje pri POSTOJNI (ob Javoriški cesti ali za kasarno na Ravberkomandi?) je množično grobišče vsaj 40 Postojnčanov in nekaterih drugih iz maja 1945.

* PIVKA, 200 metrov nad železniško postajo proti Osojnici, kraju se reče "V Ešijevcu" - pobili so najmanj 10 četnikov ali medičevcev.

* Nad vasjo TRNJE pri Pivki leži v zapuščenih apnenici 19 pobitih Nemcev iz maja 1945.

Štajerska

* V KOŠNICI (naselje ob cesti Celje-Laško) sta v močvirni dolini, ob potoku dva grobova, dolga okrog deset metrov (350 celjskih meščanov).

* Pri MLINARJEVEM JANEZU na Teharijih je šest grobov, dolgih okrog deset metrov.

* Na TEHARJIH, pod naseljem Vrhe, pod odlagališčem pirnitnih ogorkov je grobišče, dolgo vsaj 100 metrov, prav tako hudi v pregradi tekoče deponije vključno z zasipanim bunkerjem.

V gozdu ob cesti proti BLAGOVNI pod komunalnim odlagališčem in ob

skupine bistrških meščanov. Pobjali so jih z lopatami in krampi. Tri ali štiri so nekaj časa po pobju prekopali na bistrško pokopališče.

* Nekaj meščanov so pobili pri Slovenj Gradcu (pot na Žančane in Gmajno majhen zaselek nedaleč od Starega trga pri Slovenj Gradcu), (na primer zakonca Goll, hotelirja iz Slovenj Gradca).

* Grobišča v gozdovih v SUHADOLU IN RADUŠAH (Proučičev graben) v bližini PODGORJA pri Slovenj Gradcu (2.000 do 3.000 ustašev in četnikov).

* Vsaj 10 meščanov so pobili v Framu.

* Okoli 10 domačinov so pobili v Babjem ložišču pri Ljutomeru.

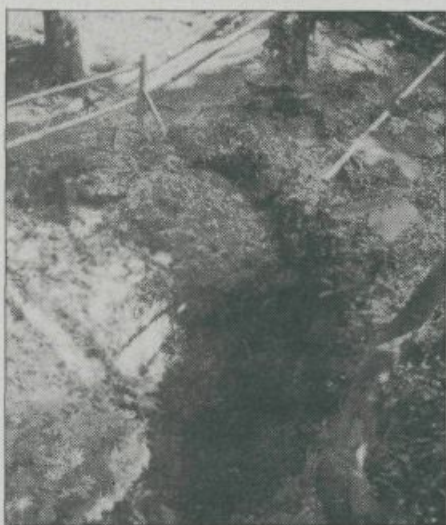
* Nekaj meščanov so pobili v Murski Soboti (Benko).

* Na Hočkem Pohorju so množično pobjali mariborske Nemce okoli 12. junija in nato še v oktobru (pobili so jih več sto).

* Še neznan grobišče je nekje v neposredni bližini AREHA na Pohorju.

* Grobišče pri spodnji postaji Pohorske vzpenjače, pod majhnim umetnim jezercem, kjer je bil nekoč bunker.

* V Tezenskem gozdu pri Mariboru je eno najbolj množičnih grobišč v Sloveniji.

- Krimsko jama nad Borovnico.

Tam je 3. JA pobjala Hrvate v dolg protitankovski jarek. Pri Bohovi je na grobišču asfaltna prevleka.

* Na pokopališču v VOLIČINI pri Lenartu je v neoznačenih grobovih 31 ljudi, pripeljanih iz gradu HRASTOVEC od 10. do 29. avgusta 1945. Grobišče je tudi v ribniku pod gradom Hrastovec (verjetno vsaj 19 Lenarčanov, umorjenih 17. maja 1945). Domnevno je okrog Hrastov-

ca še več grobišč:

- Vsaj tri množične grobnice so v KIDRIČEVEM, južno od tovarne, kjer so pobjali taboriščnike iz Šterntala;

- grob z 12 ljudmi (5 domačinov) je v MALEČNIKU pri Mariboru, v dravskemrodu imenovanem "Berl"; deloma je danes čez grobišče nasipan teren nogometnega igrišča;

- iz Maribora so knojevci vozili ljudi pobjat tudi nekam proti Središču ob Dravi.

* V Mislinjski dolini je več grobišč umikajočih se Hrvatov (od Hude Luknje do Jedrti).

* Dve grobišči sta pred TEPANJEM, okoli 400 metrov od odcepa s ceste Slovenska Bistrica-Slovenske Konjice, proti Oplotnici, pri vasi Pobrež (tam so domnevno Konjiški meščani).

* Rudniški rov Barbara v HUDI JAMI pri Laškem kamor so zmetali veliko domobrancev (in domnevno tudi Hrvatov).

* Rimske Toplice, v parku za vojaškim zdraviliščem je grobišče okoli 150 Hrvatov, ki so jih pobili v veliko jamo od letalske bombe.

* MARNO, kraj ob cesti Rimske Toplice-Hrastnik, kjer sta okoli 50 metrov od ceste ob gozdu vsaj dve grobišči (odpeljanih iz Teharij).

* Nad vasjo BRNICA v neposredni bližini Hrastnika je eno največjih grobišč slovenskih domobrancev iz Teharij (okoli 2.700 ljudi).

* KLEMBASOV KAMNOLOM pod Retjami, med Hrastnikom in Trbovljami (domobranci iz Teharij).

* Še neodkrito grobišče v zapuščenem rudniku v Krušandolu ali severno od Dola pri Hrastniku, kamor so nagnetli

1.500 domobrancev in vhod zaminirali.

* Grobišče v BISTRICI OB SOTLI na mestu, kjer je nova šola, poimenovana po Titovi materi. Na Kozjanskem se govori še za grobišča na Trebčah, na Križnem Vrhu, v Podsredi, Kozjem, v hribu za Krškim se govori o dveh velikih bunkerjih, kamor so pobili 800 ustašev in jih nato prekopali v neko gramoznico blizu sedanje nuklearke.

* Pri ŠMARTNEM v Tuhinjski dolini, v vasi Sidol, nad kmetijo Jevnik, so štirje množični grobovi, v katerih je vsaj 70 Hrvatov. Ob ogledu 30. 9. 90 sem videl tam iz zemlje štrleče kosti.

Ogromno vprašanj pa je še odprtih.

Kje je likvidirana večina 211 odpeljanih Avstrijcev maja 1945?

- Brezarjevo brezno nad Podutikom pri Ljubljani.

KOMUNISTIČNA GROBI

Kje je likvidiranih 118 (112?) Italijanov, ki so jih partizani od 20. maja pa do 30. junija 1945 pripeljali iz Trsta in Gorice v Ljubljano? 30 so jih likvidirali 23. dec. 1945, 34 so jih pobili 30. dec. 1945, 49 pa 6. jan. 1946.

Sredi avgusta 1945 je bilo v KOČEVSKI REKI več kot 1200 ujetnikov.

Tja so jih zvozili iz različnih smeri, tudi iz Trsta in Istre, največ pa iz zaporov v Šentvidu. Njihova usoda je zaenkrat neznan.

Kje je pobitih 600 oseb, odpeljanih 26. junija 1945 nekam proti Mokrecu?

Emigrantska literatura našteva več grobišč okoli Novega mesta.

Zaenkrat neodkrita.

Na Gorenjskem so pobili okoli 40 privatnikov - kraj neznan.

Opozoril bi še na nekaj podatkov. Slovenski komunisti so po vojni pobili sigurno nad 10.000 Slovencev (poleg domobrancev so tu "všteti" tudi številni meščani, ki se jih je takrat pobijalo skoraj po vseh večjih krajih Slovenije).

Danes se že z gotovostjo trdi, da je bilo maja in v nekaj naslednjih mesecih leta 1945 pobitih vsaj 100.000 Hrvatov. Od tega več 10.000 na slovenskih tleh.

Se danes se v slovenski javnosti ni utrdil podatek, da so Angleži maja 1945 iz Vetrinja predali 26.339 ljudi. Skoraj vsi od teh so bili pobiti v Sloveniji (12.196 Hrvatov, 5.480 Srbov, 400 Črnogorcev in 8.263 Slovencev).

Najbolj grozljivo dejstvo pa je, da še to zdaleč ni vse. Namreč:

- komunisti so do poletja 1942 pobili okoli 1.000 Slovencev, preden se je organizirala prva protirevolucionarna vaška straža;

- komunisti so s svojo revolucijo pobili kar 69 slovenskih duhovnikov,

- o tajni komunistični eksekutivni organizaciji, ki je izvedla veliko večino vseh omenjenih pobojev in pokolov, se še danes v širši javnosti ne ve ničesar. Gre za VOS, NZ, VDV, KNOJ, OZNO (to so različna imena, ki jih je nosila).

Ob Lajni: "Obrnimo se k živim"

Novinar Branimir Nešović je v Delu 15. oktobra na prvi strani v Temi dneva komentiral pogrebno slovesnost v Teharjih dan prej. Najprej je povzel misel Lojzeta Peterleta, ki jo je ta izrekel na

Foto: Borut Kranjc

svečanosti, da bi tudi tam mučenim in pobitim domobrancem priznali čast, kakšna gre ljudem, ki so se iz ljubezni do domovine uprli revolucionarnemu nasilju.

Takoj nato pa zapisal grozeči vprašnji: "Je mogoče podeljevati take časti, če je bil ta upor povezan z odkrito kolaboracijo z okupatorjem? Je sploh mogoče to izpeljati, ne da bi vsa dežela ponovno podoživljala medvojna nasilja, ki jih je bilo več kot preveč, in to na obeh straneh?"

Nešovića seveda pozivam, naj povsem jasno pove, kdo bo ponovno oživiljal "medvojna nasilja", če se bo domobranec kot žrtvam revolucionarnega nasilja vračala in povrnila čast?! Ali bodo to nekdanji domobranci ter njihovi svojci? Ali morda kdo drug? In brez sprenevedanja, prosim. Človeku res že preseda to super sprenevedanje in strašenje ljudi z nečem, česar NI.

Še to: civilizirana Evropa se nam vsekakor ne bo smejala (s čimer skušajo danes mnogi strašiti, tudi Nešović), če hočemo raziskati dogajanje v naši polpreteklosti in razsvetliti prav vse dogodke. Sicer pa, ta "Evropa" nam je povsem jasno pokazala eno od svojih podob v Vetrinju maja 1945 in na nedavnem procesu proti Tolstoju. O tej "Ev-

ropi" dovolj nazorno govorita tudi naslenji knjigi: Nora Beloff, Zapravljena dediščina Josipa Broza Tita in pravkar izšla knjiga Davida Martina, The Web of disinformation, Churchill's Yugoslav blunder.

Tudi tista o "povsem drugih vprašanjih", na katerih naj bi "angažirali narodovo energijo", je preveč prozorna in izlajnana. Tista "povsem druga vprašanja" bodo še težja, če ne bomo (nekateri!) vzporedno raziskovali, kje so vzroki za tista "povsem druga vprašanja".

Ivo Žajdela

HEIDER - Po novi razdelitvi resorjev v koroški deželni vladi opravlja dr. Jörg Haider poleg glavarškega dela še naslednje posle: vodi resorje za promet in gradnjo cest, vodno pravo, visoke gradnje, obrtništvo in energijo. Slovenski oblastniki se bodo morali o odprtju karavanškega predora in HE Golenica, vsaj zdi se tako, pogovarjati samo in zgolj s Haiderjem. Jez hidroelektrane je že začel poskusno polniti (najnižji nivo akumulacije), o odprtju karavanškega predora pa je dejal, da ga je treba preložiti za najmanj šest mesecev, dokler ne bodo na koroški in naši strani zgrajene vse cestne povezave.

IN Vendar SLO - Na avtomobilski zvezi čudovitega maloantilskega otoka Santa Lucia smo se pozanimali in izvedeli, da imajo na avtomobilih oznako SL. Tako Slovenije ni prehitela Sierra Leone, temveč Santa Lucia.

KOSOVSKA RESNICA - "Ni treba posebej poudarjati, da je Veton Surroi bratranec soproge Fadilje Hodže, enega izmed ideologov separatizma. Surroi je, kot je že znano, eden izmed voditeljev albanske separatistične alternative Nanj računajo, kot je bilo javno rečeno, tudi nekateri ljudje v Zveznem izvršnem svetu. Ne gre tudi pozabiti, da je Surroi - še kot novinar Rilindije - napravil intervju z dr. Brankom Horvatom, ki ga je po nekaterih trditvah pripravil z blagoslovom Vlasija. Že tedaj je bila promovirana ideja o Kosovu - republiki." Takšna je nova (še ena kosovska resnica in komentar nikšičke Univerzitetse riječi.

KOPRSKA PORNOGRAFIJA - Božji bič, ki bi tepel razpuščeno ljudstvo, ni samo v Ljubljani, ampak tudi Kopru. Tamkajšnji krščanski demokrati so občinski skupščini poslali naslednje predloge: 1. da se pornografski tisk v prosti prodaji loči od preostalega; 2. da se takšne revije odstranijo z vidnih mest v vseh kioskih; 3. da se popolnoma umaknejo iz prodaje v preostalih drugih trgovinah; 4. da se v bližnji prihodnosti poskrbi za posebno prodajno mesto ali kioski, ki bi edini v mestu prodajal tovrstno blago; 5. da se pornografski plakati povsem umaknejo iz filmskih reklamnih mest; 6. da se poskrbi za postopno zmanjšanje števila omenjenih filmov. Če je meja med erotiko in pornografijo težko določljiva, je korak do cenzure izjemno kratek. Videti je, da bi koprski krščanski demokrati Slogine obiskovalce in bralce Lovšinovega Privata getoizirali.

MANJŠINE - Avstrijske manjšine morajo zbrati najmanj 25 tisoč glasov in s tem upravičiti ljudsko zahtevo za avtonomno zastopstvo v avstrijskem parlamentu in deželnih zborih. V ljudski zahtevi je tudi predlog, da bi Koroška, Gradiščanska, Štajerska in Dunaj, torej dežele, v katerih živijo manjšine, tvorile vzhodno zvezo volilnih okrožij.

LJUBEZEN NA PRVO ŽOGO

Tolpe banditov si vedno bolj grizejo nohte. Igre, ki jim dajejo kruh, so se namreč znašle pred skušnjavo: z žogo po Jugoslaviji ali z Jugoslavijo po žogi.

Ko je še bil kruh, se je v skladu s prestrukturiranjem strasti maslo lepilo na igre. Navijaške parole seveda niso omenjale živil, kajti osnovni moto večtisočglave folklore je bil duševno omejen na devetdeset minut osebnega izpovedovanja. Ko je sodnik odpiskal seanso, se je pričelo prehodno obdobje, ki je trajalo do naslednjega kola. In takrat spet znova.

Naposled je zmanjkalo kruha. Začel se je igrati anorganski nogomet. In kos usnja, ki se je kotalil med nogami dvaindvajsetih gladiatorjev, je predstavljal za tiste čase neozdravljivo bolezen. Rekli so ji inflacija, ker je skakljala vse višje, hitreje in močnejše. Ko jo je uspelo razkrinkati, se je pokazalo, da sploh ni bila športna panoga. Športom je imela toliko skupnega kot danes armade folkloristov, ki namesto nedelje, ko je odšel Hase, prepevajo, da bo prišel ponedeljek, ko bo zopet kruh. Pomembno je torej, da je igra tako prostorska kot časovna imaginacija, ki ji pravimo tudi demokracija. Le-ta se je namreč začela na stadionih in ljudska volja, kot sestavni del leve kopačke, je vedno prispevala svoj delež pri polnjenju nasprotnikovih mrež. Smola je bila le v tem, da je kljub vsesplošni pomoči na koncu kasiral le golgeter, ki je dobil kruh, ansambel navijačev pa se je moral zadovoljiti s spomini na pravkar minulo igro. Do naslednjega kola. Takrat je seveda spet padel na finto.

Stvari so se bistveno spremenile v trenutku, ko je poleg igre, ki si jo je sponzoriral na blagajni, taisti orkester zahteval še kruh. Ko je v areno začel nositi parole za slušno prizadete, so se kot feniksi z ostrim sluhom pojavili mrhovinarji, ki so njegovo pobožno fuzbalsko željo spolitizirali do mere, ko je lahko izbiral med nekaj neužitnimi menuji. Nogomet je postal tako priljubljen, da so ga začeli igrati pred različnimi skupščinami. In vsem teknam je bilo v porodnih fazah skupno to, da so jih dobivali policaji. Želodčne govornice pa seveda niso umolknile. Kot najvišjo obliko predanosti klubu so navijači dokazali s patriotskim kruljenjem, katerega namen ni bil le spodbujanje domačega moštva ampak tudi kompromitacija nasprotnega. Za tovrstno početje spet niso dobili kruha, temveč surovo svinjino, s katero so se drogirali do naslednjega kola. In spet znova.

Tisti, ki so jim donosne igrice vseskozi mesile moko, so končno doumeli, da bo navsezadnje vendarle treba kaj speči tudi za čedalje manj naklonjeno krdelo. Lepo in prav, toda zatakne se pri menujih, ki vsi po vrsti ponujajo kruh. Svinjsko siti si namreč želijo še svinjski biti. Tako je ta nogomet preživel svoj namen, kajti odslej bo kos usnja glava, kar pa ne pomeni, da se bo z njo tudi igralo, saj igra kot takšna postane civilizacijska zvrst takrat, ko dobi pravila. Če je to nogomet, lov na lisice ali pasje dirke, je že stvar okusa, ki ga si kupujejo pristaši. Cena je ponavadi zmerna, račun pa vedno večji.

Bojan Krajnc

TALILNI LONEC Z NAPAKO

Najpomembnejši bosenski dogodek po olimpijskih igrah je torej za nami. Padel je še zadnji namišljeni branik jugoslovanstva in komunizma, Startovim, Vjesnikovim, Nedjeljnim in drugim anketam navkljub se je pokazalo, da je BiH vendarle talilni lonec z napako, v katerem se sestavine sicer mešajo, vendar pri tem ne izgubljajo svojega razpoznavnega okusa. Nacionalno je še enkrat premagalo razredno, kar je bilo glede na dogajanja v Jugoslaviji v zadnjem času pričakovati. V razpadajoči državi na Romaniji pač ne more plapolati druga zastava kot srbska, prav tako pa v Mostarju ne more vihrti kaj drugega kot rdeče-bela šahovnica. Bosenski volilci so bili podobno kot drugod po Jugoslaviji postavljeni v položaj, da izbirajo zgolj med dvema možnostma - glasovati za režimske ali nacionalne stranke. Paradoks pa je v tem, da so z glasom za svojo nacionalno stranko (ne)hote pomagali tudi drugim nacionalnim strankam, saj je bilo že pred volitvami jasno, da le-te lahko v primeru zmage formirajo le skupno, koalicijsko vlado. Prevladalo je torej prepričanje, da se je bolje spajdašiti s črnim kot z rdečim vragom.

Kaj so še prinesle volitve v središčni jugoslovanski republiki? Podobno kot v Makedoniji so imeli tudi v BiH težave z volilnimi imeniki, delno tudi zaradi nerazumljivega spreminjanja pravil glede tega, kdo ima pravico glasovati tik pred volitvami. Jasno je torej, da se bodo morali v južni Jugoslaviji še krepko učiti pluralistično demokratične abecede. Nesporo je, da je velik poraženec volitev levi blok s smehljajočim se Markovičem in samozavestnim Durakovičem na čelu, težje pa je odgovoriti, kdo je resnični zmagovalec. Po pričakovanju tazlike med SDA, SDS in HDZ niso velike, torej bodo zagotovo vsi, Izetbegović, Karadžić in Ključić, zadovoljni.

Veliko pozornosti je pritegnil tudi boj za sedem mest v republiškem predsedstvu, čeprav so člani predsedstva podobno kot v Sloveniji bolj ali manj obstranske figure. Kljub temu, da v tem trenutku končni rezultati še niso znani, pa je jasno, da se je zmagoslavno vrnil Fikret Abdić, popularni Babo, ki je bil pred tremi leti prisiljen abdicirati z mesta velikokladuškega kralja. Tako se je še enkrat potrdila teza, da so disidentstvo, kriminal ali »kriminal« najboljši porok za uspeh na jugoslovanskem političnem prizorišču.

Kako naprej? Padla je še ena rdeča trdnjava, upajmo pa, da to ne bo pomenilo konfederalizacije BiH. Za kaj takega bi bil namreč potreben nov Franc Ferdinand. Zato pamet v glavo. Eden je bil že dovolj!

Simon Bizjak

MISIJONARJI - V Ljubljani je končala jugoslovansko turnejo delegacija Mednarodne helsinške federacije in se ob tem srečala z dr. Janezom Dmrovškom. Na tiskovni konferenci, ki so se je udeležili generalni sekretar helsinške federacije Gerald Nagler, ugledna avstrijska publicistka Cristine von Kohl in članice helsinške skupine v Jugoslaviji Tanja Petrovar, sicer odvetnica iz Beograda, so strnili vtise ob koncu turnee. Njihova misija se uradno imenuje fact finding mission in skuša odkriti dejstva o kršitvah človekovih pravic. Seveda je bilo v ospredju Kosovo, kjer se razmere po mnenju delegacije slabšajo. Visoka nezaposlenost, slabe razmere v zdravstvu, šolstvu in napetost, ki lahko povzroči eksplozijo nezadovoljstva v vsakem trenutku. V Makedoniji so bili za časa prvih demokratičnih volitev, vendar ne kot opazovalci; kljub splošni oceni o korektnosti volitev pa so zaznali veliko primerov kršitve tajnosti in privatnosti. Ali kot je dejala Kohlova: »Ponekod je bilo ilke a pljaca«. V Kninski krajini so se pogovorili s Srbi in Hrvati; tam so razmere tudi zapletene. Za Slovenijo so menili, predvsem Tanja Petrovar, da obstaja nekaj kršitev človekovih pravic na socialnem in ekonomskem področju. Gre za delavce iz drugih republik, ki jih - vsaj tako so izvedli po pogovorih z Marojevičevu in stranko Albancev v Sloveniji - odpuščajo brez utemeljitve in na nacionalni podlagi. Petrovarjeva je navedla jeseniški primer osmih železničarjev. Mednarodna helsinška delegacija bo o dejstvih, ki jih je odkrila v Jugoslaviji, izdala posebno poročilo. Čeprav je to nevladna organizacija, katere osnovni cilj je krepitev spoštovanja človekovih pravic v vseh državah EGS in članicah podpisnicah, je njihovo mnenje merodajno tudi za Svet Evrope.

CERKEV IN EKONOMIJA - Tretji dan, verski časopis študentov in izobražencev, se v svoji zadnji številki ukvarja s povezanostjo med cerkvijo in ekonomijo. Avtor članka Leon Marc ugotavlja, da mora država v prihodnje urediti zdravstveno in pokojninsko zavarovanje duhovnikov, redovnikov in redovnic; financiranje vzdrževanja in obnavljanja cerkva in notranje opreme, ki predstavljajo kulturno dediščino; možnosti zaposlovanja laikov v Cerkvi; ureditev statusa klera v družbi. O vpletenosti cerkve v afero Elan pa to: letos marca je dobrotnik iz tujine nakazal 2 milijona šilingov za gradnjo ene izmed novih slovenskih cerkva. Denar naj bi v dinarje zamenjali pri Elanu in devize so bile podjetju tudi nakazane, toda dinarske protivrednosti niso nikoli dobili, saj je afera Elan že izbruhnila.

ZLOČINI IN PREKRŠKI

»Zakaj tako ravnaš z menoj?«

»Ker me to zabava!« (Alf)

Ljube bralke in dragi bralci, Vaš položaj lresnično ni najbolj rožnat. Če ste iz Ljubljane, se boste kmalu utopili v lastni svinjariji, če ste od kod drugod, ste do kolen v vodi, če ste slučajno s Haloz, Vam bodo ravnokar podtaknili skladišče jedrskih odpadkov in bodo Vaši vnuki imeli štiri noge, rep in pet uhljev. Če pa niste nič od tega, ste gotovo vplačali avto pri Grubeliću, hodite peš, on pa na Havajih z Vašimi cekini namaka rit v Pacifik.

Bog ne daj, da se Vam ni pripetilo nič od zgodaj naštetega, saj ste v tem primeru imeli gotovo dovolj časa in ste gledali televizijo, kar pomeni, da ste še v večji godlji od zgoraj naštetih. Lahko ste npr. videli, kako si skočita v lase nekdanji in sedanji predsednik slovenske skupščine. Kot dva osnovnošolca, ki spuščata zmaje in se prepirata, kateri je višje, čeprav je obema jasno, da je to odvisno le od dolžine štrika.

In če ste že bili priča temu incidentu, Vam gotovo ni ušla debata in odločitev o veliki stvari: Plebiscitu. Glede tega je zgodba mnogo daljša in mnogo bolj mučna, če ne že kar malo metafizično obarvana. Je že tako, da v tem posranem življenju obstaja neka črta, ki razmejuje naše bivanje na tem posranem planetu. Morda bi celo zadevo lahko opredelili nekako takole: na eni strani črte obstaja racionalna stvarnost, na drugi strani te iste črte pa užitek in vse, kar sodi ali leže zraven. Ne bi hotel biti preveč brezsraven in vendar vsi predobro veste, kdaj človeku pri nekem opravilu obstane um in se začne tisto... (ah, ...) in tisti, ki radi poganjajo hitre avtomobile tja do nadzvočne brzine, Vam bodo povedali nekaj podobnega: racionalno se je peljati počasi in tako, da se avto drži ceste kot pijan plota, pravi užitek pa se začne šele tam, ko začne drseti in ga komaj še ujameš. Piloti Vam bodo to razložili spet drugače, da je racionalno lepo leteti s potniškim letalom (če seveda izvzamemo užitke pri prostem padu kakšnega DC-9, kjer je prosto po Murphyju užitek premosorazmeren s številom potnikov), pravi užitek pa da je leteti z zmajem ali celo prosto padati in tik nad trdo zemljo razpreti padalo, če vam to seveda sploh še uspe. Poseben užitek nudijo padala KLUZ-JLA. Skratka, zelo kmalu pridemo do spoznanja, da se vse lepo začne na drugi strani tiste nevidne črte, ki si jo seveda vsak zamišlja v svoji barvi.

In na našo občo žalost se bo še marsikaj začelo na drugi strani tiste nevidne črte. Ta narod bo zares narod šele v svoji državi, kar pa je že krepko preko

tiste nevidne črte, ki nam jo sedaj poskuša prikazati zagovedna politična in žal tudi zgodovinska praksa. Način, kako prestopiti to črto pa je vprašanje, ki si ga v našem in božjem imenu na vse kriplje jemlje nekdo, ki te črte očitno še nikdar ni videl. Vse skupaj je prepuščeno usodi, kot je bilo prepuščeno življenje potnikov nekega DC-9 nad Korziko nekemu zmedenemu pilotu, megli in nič manj zmedenim kontrolorjem poletov v Ajacciu. Če ni morda vse skupaj še huje in je vse skupaj skok s padalom, v katerega nam je nekdo namesto padala zložil jedilni pribor. In prav zaradi tega je tukaj en referendum premalo ali pa preveč. Ljudi bi morali najprej vprašati, če sploh so za referendum in ga šele izvesti. Ker plačati ceno za ta užitek na drugi strani črte je zločin, kar je nekaj podobnega prekršku, le da je na drugi strani taiste črte.

Splošno gledano sta referendum in tudi odcepitev nujna za ta narod, le čas in način sta vprašanje, da se užitek zmagoslavja ne bi sprevergli v nekrofilijo.

Ne vem, zakaj in vendar se mi kar same od sebe vsiljujejo besede nekega iranskega polkovnika, ki sem ga nekoč spoznal še za časa iranske svete vojne, ki mi je vojno razložil tako zelo preprosto: »Splošno gledano, vojna ni fina reč, toda ljudje ljubijo vojno. In zato imamo sedaj vojno...« Grozljivo in vendar resnično!

V Ljubljani, 22. novembra 1990.

Vaš Hamfri Bogart

P.s. Nek ljubitelj letenja z baloni mi je razkril skrivnost užitka pri letenju s temi smešnimi plovili. Balon lahko dvigaš in spuščаш po mili volji, veter pa te nese po svoji volji! Ker se tisti, ki imajo usodne niti v svojih rokah, spoznajo bolj na golf kot na balone, jim je vrhunski užitek sicer znan samo iz filmov: zadeva se imenuje »hole in one«. A je prej izjema kot pravilo.

MAKEDONSKESKE VOLITVE

Na makedonskih volitvah se ni zgodilo nič več, nič manj in nič drugega kot to, kar se je pričakovalo.

Za takšne razmere je kriv predvsem volilni zakon in tisti, ki so ga sprejeli.

listo socialistov prav v Prilepu, torej v enem izmed mest, kjer ni bilo vode. Še sreča, da so njegove možnosti minimalne.

Farsa

S takšnimi »pripravami« so se začele volitve. Toda njihovi načrtovalci so se zmotili. Ko so Albanci doumeli prevaro z razporeditvijo volilnih enot, so se primerno odzvali na volitvah. Množično so obiskovali volišča v zahodni Makedoniji in jih dobesedno okupirali. Ob tem so ponekod zaprli prihode tistim, ki niso bili Albanci. Poleg takšnih dejanj Albancev, ki jih ni nihče preprečeval, se je v Kičevu zgodilo nekaj še bolj zanimivega: volišče so enostavno preselili v gostilno, v kateri je sedež tamkajšnje stranke Albancev. Volišče je bilo okrašeno s sliko Ibrahima Rugove, predsednika albanske alternative na Kosovu.

Dokaz več o nesposobnosti republiške volilne komisije, za katero je profesor Djordji Marjanović, predsednik Lige za demokracijo, dejal, da bi njegovi falirani študentje prava bolje opravljali ta posel, je potrebno povedati tudi to, da je bilo glasovanje dovoljeno tudi s potnimi listi. Ko pa je volilnih lističev na nekaterih voliščih zmanjkalo, je volilna komisija prišla do originalne rešitve. Odborom je enostavno ukazala, naj volilne lističe fotokopirajo, seveda števila fotokopij niso omenili, zato so tudi volitve razveljavili v 33 od 120 volilnih enot.

Po albanskih blokadah volišč je makedonsko prebivalstvo organiziralo več protestov v zahodni Makedoniji. Fronta za makedonsko narodno enotnost, ki jo sestavljajo štiri stranke, je na tiskovni konferenci izjavila, da zaradi nepravilnosti umika svoje kandidate iz drugega kroga. Ob tem so dejali, da kar 300 tisoč ljudi v sedmih mestih čaka na znak, ki bi pomenil množičen odhod na ulice. Na koncu so še dodali, da so pripravljene sprejeti odgovornost za usodo makedonskega naroda. Mitingi, ki so jih organizirali v zahodni Makedoniji, Skopju in Kumanovu so zgodba zase. V Skopju so vzklikali gesla: »Čista Makedonija«, »Satara za

Šiptare«, »Ovo nije Kosovo«, »Gošev izdajnik« in druge.

Strankarsko obstreljevanje

Na volivah je prevladovala ikonografija iz skladišča Fronte za makedonsko narodno enotnost, čeprav Ljubčo Georgijevski trdi, da so na mitingih sodelovali tudi Srbi. Pri tem opozarja na ljudi s šajkačani, čeprav je tudi znano, da ima VMRO izrazito antiserbsko orientacijo. Komunisti so zanikali govorice, da oblikujejo skupaj z albansko SDN koalicijo. Predsednik komunistov Gošev je izjavil, da takšne dezinformacije prihajajo iz dveh centrov istočasno: od makedonskih nacionalnih strank in beograjskega tiska. Zaradi tega Gošev sumi, da obstaja med tema dvema centroma usklajeno delovanje.

Ob takšni izjavi komunističnega voditelja je novinarska srenja, zbrana v tiskovnem središču, dobila vtis, da se Gošev kljub zmagi v prvem krogu ni otresel arogance. Za njimi so reformisti, ki so se koalicij močno otresali, sledijo socialisti, ki zbirajo propadle kadre iz bivše makedonske politične garniture. Na tretjem mestu je VMRO - DPMNE, medtem ko so se ostale nacionalne stranke slabše odrezale.

Če se politične razmere drastično ne spremenijo ali če se ne zgodi kaj nepričakovanega, potem obstajata dve varianti: da komunisti in reformisti v bodočem parlamentu oblikujejo koalicijo ali pa ne. V prvem primeru bo to koalicija sedanjih in nekdanjih komunistov in težko je verjetno, da se bo kaj spremenilo. V drugem primeru ker težko verjamemo, da bo katerakoli stranka dobila potrebno večino, obstaja možnost stalne vladne in predsedniške krize. Zakon sicer predvideva, da mora predsednika republike izvoliti osemdeset od stodvajsetih poslancev.

V pričakovanju nove »zmage demokracije« v drugem volilnem krogu so volitve terjale tudi prvo žrtev. To je Ekrem Elezi, predsednik socialistične stranke v Gostivarju, ki ga je ubil Šeraf Zulija. Motiv je še neznan, toda govori se, da je ozadje uboja politično.

Vladimir Petreski

Večinski volilni sistem so sprejeli v starem sobranju na vztrajanje republiškega izvršnega sveta in ob ravnodušni podpori delegatov, toda ob protestu vseh opozicijskih političnih strank. Poleg tega je pred dnevi MAAK - gibanje za vsemakedonsko akcijo - izdal sporočilo za javnost, v katerem opozarja, da volitve niso bile razpisane v skladu z zakonom. V njem je poleg vsega še neprimeren razpored volilnih enot in njihova nesorazmerna velikost. Tako se je lahko zgodilo, kar je poudaril eden izmed voditeljev albanske Stranke za demokracijo napredek, da obstajajo volilne enote tudi s 15 in 25 tisoč prebivalcev. Prav tako so obstajala volišča z več kot 1.500 volilci, kar tudi pomeni, da je bilo volilcu na razpolago manj kot 30 sekund, da je obkrožil kandidate.

V aferi Studenčica, v kateri tri mesta niso imela vode po nekaj mesecev, se je republiška vlada postavila na njihovo stran in proti prebivalcem Kičeva, kjer je izvor Studenčice. In zatem, zdi se povsem »slučajno«, je podpredsednik republiške vlade prišel na kandidatno

TUDJMAN KOT USODA

Nedaleč od srbske akademije, predsedstva Srbije, zvezne skupščine, velikih informativnih hiš, v središču jugoslovanskega mesta stoji bolnišnica, ki je kazenska ustanova. O njej nihče ne govori, vsi se grejo visoko politiko, na ta psihiatrični Gulag pa se nihče ne ozira. Življenjske usode ljud, zaprtih v tej "ustanovi", se zdijo leta 1990 neverjetne. Žal so resnične.

Vladimir Marković, svobodni novinar iz Beograda, je eden izmed številnih žrtev zlorabe psihiatrije v politične namene. Tri leta je preživel v zaporniški psihiatrični bolnišnici z diagnozo paranoidna shizofrenija zaradi intervjuja z dr. Franjom Tuđmanom, objavljenim v ameriškem časopisu RCDA. Še točneje: zaradi Tuđmanovih izjav. Še danes mu ne dopustijo, da bi postal član novinarskega združenja, verjetno zaradi neprimerne političnega prepričanja, kot sam pravi. V samozaložbi je izdal dve pesniški zbirki.

Zaplet s Tuđmanom

Vse se je začelo leta 1977, ko je Marković srečal Mihaila Mihailova, disidenta, ki je skušal združiti srbsko in hrvaško emigracijo. Mihailov je menil, da je treba emigracijo združiti na temelju zaščite osnovnih človekovih pravic. Z njim se je Marković sicer srečeval, vendar njegovemu vplivu ni podlegel. Marković je prebiral o Tuđmanu in Veselici, želel ju je intervjuvati. Še prej je prišel v Ljubljano k Edvardu Kocbeku in Francu Miklavčiču, danes eden izmed vodilnih mož

slovenskih krščanskih demokratov. Ker Miklavčiča ni našel, se je pogovarjal z njegovo hčerko Evo. Potem je odšel v Zagreb, v Tuđmanovo vilo na Tuškancu. Tuđman ga je lepo sprejel, mu govoril o aretacijah ob maspoku, razlagal svoja stališča... V nedavnem intervjuju za Dugo je Tuđman sicer dejal, da je bil Marković policijski provokator. To Marković odločno zanika. Ker noben jugoslovanski časopis ni hotel objaviti tega intervjuja, verjetno so strahovali pred prepovedjo, je Marković nekaj svojih intervjujev poslal ameriški reviji RCDA. Američani so mu objavili intervju s Tuđmanom, Kocbekom in Evo Miklavčič. Te tekste je kasneje natisnil tudi emigrantski časopis Hrvatska država, brez opozorila, da so bili predhodno že objavljeni.

V imenu ljudstva

Proti koncu leta 1978 se je začel sodni postopek, v katerem so ga obtožili ne zaradi pisanja za ameriški časopis RCDA, temveč zato, ker je bil tekst objavljen v emigrantskem tisku. Preiskovalni sodnik v Beogradu je podal prijavo zaradi širjenja lažnih vesti in intervjuju s Tuđmanom.

Odvlekli so ga v bolnico Laza Lazarević, ker so menili, da je to počel iz nekakšnih patoloških razlogov. Ob prvem obisku mu je dr. Tesić dejal, da je zdrav in da tam ne zdravijo političnega prepričanja. Domov je odšel po štirih dneh.

Preiskovalni sodnik Gravrilović je bil nezadovoljen in ga je ponovno poslal na pregled v zaporniško bolnišnico. Ta bolnica je bila pod direktnim nadzorom policije in pravosodja. Zrežirali so časovno neomejeno kazen obveznega psihiatričnega zdravljenja in varovanja v zaporniški bolnici. Na glavni obravnavi leta 1979 so "strokovno" ugotovili, da se je njegovo zdravstveno stanje še poslabšalo, na osnovi njegovih tekstov. Sodišče mu je po 63. členu kazenskega zakonika izreklo ukrep obveznega zdravljenja, pa čeprav je bil popolnoma zdrav. Maja 1979 je tako prišel v A oddelek psihiatrične bolnišnice kazensko-popravnega doma v Beogradu. V tem oddelku in zaporu je ostal do aprila 1982. Verjetno pa bi ostal tudi dlje, če se ne bi zanj zanimalo Gibanje za človekove pravice in Amnesty International. Tuđmanu so sodili leta 1981 zaradi sovražne propagande. Dobil je tri, odsedel pa je manj kot dve leti.

V celotnem intervjuju je bila inkriminirana samo ena Tuđmanova trditev, da je bilo v Jasenovcu in drugih taboriških pobitih samo 60 tisoč, ne pa 600 tisoč taboriščnikov.

Zdravljenje

Govorili so mu, da se svojega prekrška sploh ni zavedal in da se mu to ne bi tudi v prihodnje dogajalo, so ga "zdravili". Predpisovali so mu več vrst zdravil - nekakšen nazinat, meneril... Marković pripoveduje, da je bil režim strog. Vsakemu so pripisali diagnozo in ustrezno terapijo. Varnostniki so se sprehajali s palicami. Nekoč ga je čuvaj, tako iz dolgočasje, dvakrat butnil po glavi, pravi Marković. Odhod iz te "bolnišnice" je bil zelo težaven in le vztrajnim prizadevanjem očeta se ima zahvaliti, da je prišel ven. Ko je odšel, so mu dali spričevalo, da je duševno popolnoma zdrav.

Epilog

Na vprašanje, če v 38. letu starosti ponovno razmišlja o intervjuju s Tuđmanom, se Marković nasmija. Za ta poskus ga je spodbudila beograjska Mladost, vendar se Tuđman ni odzval. Kdo ve, verjetno še danes meni, da je Marković policijski provokator. Kljub temu, da je postal predsednik države. Je že tako, da je previdnost mati modrosti...

Slavica Jovović

ZDRAHE JUGOSLOVANOV NA KEVS-u

V Parizu je bil 19., 20. in 21. novembra vrhunski sestanek Konference o evropski varnosti in sodelovanju, na katerega smo Slovenci kljub krčevitemu prizadevanju prišli skozi zadnja vrata v okviru jugoslovanske delegacije. Slovenski zunanji minister se je javno distanciral od Jovičevega uradnega govora in priredil svojo tiskovno konferenco, ki se je končala s klavrno udeležbo tujih novinarjev.

Kompromis v okviru danih možnosti

Ko bo pričujoči tekst dosegel bralca, bo slovenski zunanji minister že stal na domačih tleh, kjer bo lahko spet bolj ali manj uspešno polagal račune za svoj izlet v francosko prestolnico. Ker si Slovenci doslej še v nobenem političnem vprašanju nismo bili edini, še posebej, če je zadevalo nas same, tudi tokrat ne gre pričakovati enotnih ocen o pomembnosti naše prisotnosti na konferenci. Sklep o udeležbi Slovenije v okviru jugoslovanske delegacije je vsekakor kompromis v okviru danih možnosti, saj si je slovenska vlada do zadnjega prizadevala za pravico do samostojne udeležbe. Ruplu nikakor ne gre oporekati truda, da bi si na evropskem forumu izbral možnost spregovoriti o slovenskih težnjah po državni osamosvojitvi. Z izjavo pariškega sekretarjata, da je vzporedno sodelovanje na konferenci a priori nemogoče, je Francija ustavila prizadevanja treh baltičskih in slovenske delegacije in se tako načelno odrekla tudi moralni podpore evropskih narodov znotraj suverenih držav z lastnimi težnjami po državni samobitnosti in mednarodni subjektivnosti. Zaradi principa konsenza v načinu delovanja konference in sporne tradicionalne konferenčne procedure, je vsaka takšna prošnja že vnaprej obsojena na neuspeh. Toda čakajočih bo vedno več in vprašanje, ki se pojavlja v zvezi s prihodnostjo, je, ali jih bo smotno vedno znova zavračati.

Slovenska delegacija se je odločila, da se bo za svetovno javnost borila na svoj način in si za to izbrala doslej še neuporabljeno orožje. Po Jovičevem govoru na konferenci se je Rupel odločil za dejanje, ki je v dosednji praksi KEVS-a zaenkrat še brez primera. Izjavil je, da se popolnoma distan-

cira od vsega, kar je Jovič navedel v svojem govoru, češ da se ni dotaknil niti enega od jugoslovanskih problemov. Če poskušamo biti objektivni, kakor je pač v danih okoliščinah mogoče, je bil Jovičev govor še bolj benignen od pričakovanega. Rupel je za visoko temperaturo v jugoslovanski delegaciji poskrbel še z izjavo, da je šef jugoslovanske delegacije na KEVS-u edini, ki ni bil izvoljen na demokratičnih volitvah. Veliko zapletov je bilo tudi okrog tiskovne konference slovenske delegacije, na kateri naj bi širšo javnost seznanili s slovenskimi političnimi stališči, posebej do jugoslovanskega vprašanja. Po Ruplovih besedah je Jovič konferenco preprečil, nazadnje pa je le žalostno končala v prostorih Ljubljanske banke v Parizu ob peščici tujih novinarjev. Vzrokov za triumf Slovencev torej ni. Lahko se le tolažimo, da smo bili že vnaprej temeljito onemogočeni.

Vizija Evrope narodov

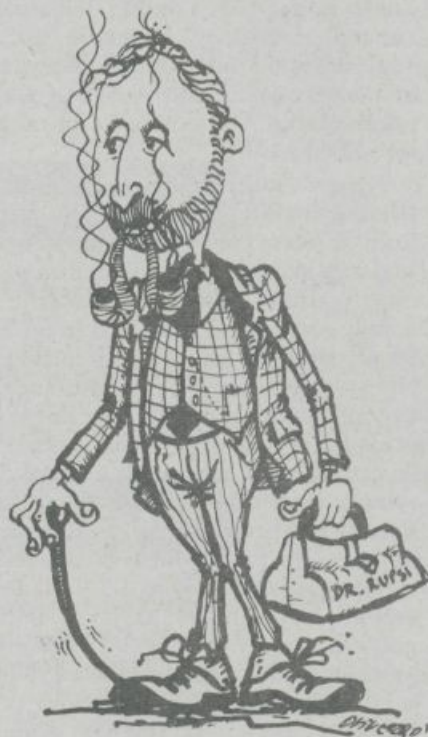
»Tretja Evropa«, kot nekateri neposrečeno imenujejo novo podobo stare celine v času rušenja železne zavesne in združitve Nemčije, doživlja svojo renesan-

so po jaltski zasnovi Evrope, ki je skrojila črno belo sliko politične delitve po interesnih sferah. Nobenega dvoma ni več, da se bo prihodnja Evropa, tretja, ali katerakoli že, gradila ne le kot zveza obstoječih držav, ampak tudi kot skupnost narodov, ki ne morejo več prosperirati v večnacionalnih državah. Petinštiridesetletno obdobje preproste ureditve na zahodni kapitalizem in vzhodni socializem, za popestritev pa še nekaj ortodoksnih belih lis na zemljevidu kaže, da so umetne geografske rešitve preživete. Prebudila se je celo okamenela balkanska princesa Albanija, ki je dosledno ignorirala proces KEVS-a od Helsinkov do Dunaja in v Kobenhaven poslala svojega delegata s pooblastilom, da edino evropsko državo izven KEVS-a kot opazovalko privede v evropski mega forum.

Slovenski sekretariat za mednarodno sodelovanje je pred pariškim vrhom predlagal sklic mednarodne konference, ki bi se posvetila problemom majhnih narodov in afirmirala njihovo suvereno pravico do samostojnega vstopa v mednarodno skupnost. Zanimiva bi bila predvsem za baltičske države, ki so nastale znotraj SZ, Češkoslovaško in Jugoslavijo. Na zasedanju KEVS v New Yorku pa je Rupel spregovoril tudi o konferenci o novi ureditvi v Evropi, ki naj bi bila predvidoma marca ali aprila 1991 v Sloveniji.

Trenutno politična klima v svetu takšnim zborovanjem ni niti najmanj naklonjena. Svetovne velesile in politično močne evropske države se bojijo, da bi takšne etnične razprave razburkale Evropo in še bolj destabilizirale strateško pomemben Balkan. Kajti po najnovjših analizah NATO je poleg Zaliva prav Balkan največje krizno žarišče, obe tempirani bombi pa se nahajata na področju Sredozemlja, za katerega so ZDA močno zainteresirane.

Kakšne možnosti torej imajo posamezne republike, konkretno Slovenija in Hrvaška, da bi s svojimi odcepitvenimi težnjami pritegnile KEVS na svojo stran, je zaenkrat še popolnoma jasno. ZDA kot edina supersila med več kot tridesetimi udeleženci konference ima svojo težo in seveda svoje interese.

GIANNI DE MICHELIS

- D.J. EVROPSKE SKUPNOSTI

Naši severni sosedi v zadnjem času ne dokazujejo le svojega mojstrstva v petju, kuhanju in visoki umetnosti, ampak imajo tudi zelo razgibano politično življenje in zdaleč najbolj zanimive poslance in ministre, ki niso le politiki, ampak so tudi to. Komaj je slečena Ciccilina v parlamentu nehala buriti duhove, že je vzšla nova zvezda v podobi zunanjega ministra Gianija De Michelisa. Res, da ne pozira rad razgaljen, zato pa toliko raje pleše. Tisti, ki so ga pri tem početju že zalotili, pravijo, da je za svojih petdeset let v odlični formi. Včasih se zdi, da je tudi njegova obsedenost z disco clubi in živahnim nočnim življenjem le spretno premišljena marketinška poteza za čimbolj prodorno lansiranje njegove osebnosti na evropski politični trg. Ko ga človek opazuje, bi stavil, da socialist po prepričanju na nobeno politično idejo ne prisega tako zavzeto kot na svoje "Hermes" kravate. Italijanski tisk odkrito in s ponosom piše, da je skrb za svoj imidž prepustil privlačni ameriški novinarki Tracy Roberts (in tako na svoj skromni način prispeval k odpiranju novih alternativ v novinarskem poklicu). Svojo nekonformistično osebnost je spojil s preizkušenim marketingom tako mojstrsko kot visoko diplomacijo z znanstvenimi analizami.

Fovpračni Italijani se za politiko ne menijo pretirano, večina njih pa zavzeto spremlja nočne dogodivščine svojega zunanjega ministra, ki se v glavnem končajo v kakšni izmed rimskih diskotek. "Kje bomo plesali nočoj?", je naslov njegovega vodiča po italijanskih disco clubih in čeprav to ni njegova edina knjiga ("Reforme do leta

1992", "Italijanska pot v leto 2000« in »V 21. stoletje - ideja za politike"), ima vse možnosti, da bo zaradi teme, ki jo obravnava, postala njegova edina uspešnica. De Michelis spreminja dolgočasno politiko v veseloigro. Veselo, toda resnično.

V službi je v mogočni marmorni palači v središču Rima, ki jo je dal zgraditi že Mussolini, po vojni pa jo je posvojilo italijansko zunanje ministrstvo. Veliko pogosteje pa ga je med službenim časom moč videti v sosednjem hotelu "Plazza", kjer skrit za grmado papirjev pije kavo. Če ima čas, pravijo, da se rad pogovarja s turisti. Znano je, da je eden redkih italijanskih zunanjih ministrov, ki tekoče govori angleško in nikoli ne potrebuje posredništva prevajalcev, kar se za njegovega predhodnika Andreottija ne bi moglo tako zlahka trditi.

Njegov življenjepiš nam pove, da je Gianni De Michelis l'Italiano vero. Rodil se je leta 1940 v Benetkah, kjer ima še danes stalno prebivališče, Rim pa je njegov drugi dom. Diplomiral je iz kemije na padovski univerzi in od leta 80 je profesor na beneški univerzi. Njegovo politično delovanje sega v začetek sedemdesetih let, ko se je pridružil socialistični stranki. Leta 1976 je postal član nacionalne direkcije socialistične stranke. Istega leta so ga v Benetkah izvolili za poslanca v italijanskem parlamentu, kamor je bil izvoljen še leta 79, 80 in 87. V vlado je vstopil kot minister za javni sektor gospodarstva. V obdobju od 83-87 je bil minister za delo, do aprila leta 1988 pa je bil vodja socialistične frakcije v poslanski zbornici palamenta. Kmalu

Kissinger je zanj dejal, da je neukrotljivo neortodoksen in inteligenten. Verjetno je najbolj neserijski model zunanjega ministra, gotovo pa ena od najzanimivejših osebnosti sodobne diplomacije.

zatem je bil imenovan za podpredsednika italijanske vlade, leto dni kasneje pa mu je Andreotti zaupal položaj zunanjega ministra.

Na prihodnjih upravnih volitvah se De Michelis pojavlja kot prvi na seznamu socialistične stranke v rojstnih Benetkah. Opazovalci se sprašujejo, ali ima namen kandidirati za beneškega župana. Nedavno je namreč izjavil, da se mu ta funkcija ne zdi nezdržljiva s položajem zunanjega ministra. Sicer pa, kaj se italijanskemu šefu diplomacije po vsem, kar je v življenju že združil, sploh še lahko zdi nezdržljivo?

Kot zunanji minister se odlikuje predvsem s prodorno politično intuicijo. Že zelo zgodaj je predvidel razpad vzhodnega političnega zavezništva in tako nastalo praznino zapolnil z italijansko navzočnostjo.

V zadnjem času De Michelisa povezujejo z iniciativo Pentagonale, ki naj bi zasnovala kulturno, ekonomsko in politično vez med Italijo, Avstrijo, Madžarsko, Češkoslovaško in Jugoslavijo. Takšna politika se zdi v času evropskih tektonskih političnih premikov pametno povezovanje in izkoriščanje geografskih možnosti, De Michelis pa se je še enkrat dokazal, tokrat kot moder politični strateg.

Erika Repovž

D A T A L I F E

VELIKI

Osem največjih evropskih družb, ki so izključno v privatni ali pa državni lasti:

plače (!) na začetku kariere - povprečje za poklicno šolo: 1570 DEM (11000 ATS), za visoko izobrazbo 3000 DEM (21000 ATS), za inženirje še 10%.

zaradi njihovega »odpora« na Češkem procentualno ubitih največ Židov: od 281 tisoč iz leta 1939 jih je ostalo leta 1945 le 4 tisoč!!! Okej, 1968. so se upirali malo bolj.

SZWABY DO DOMU

Deutsche raus! Poljaki pa bodo odslej soočeni še z manjšinskimi problemi. V Zgornji Šleziji je še najmanj 350 tisoč Nemcev, med katerimi mnogi želijo umreti v isti državi, v kateri so se tudi rodili, torej v Deutschlandu. Poljaki seveda tega nočejo in potem smo tam! Lahko le cinično ugotovimo, da je Hitler pač nategnil nemški narod: izgubili so Sudete, kjer je v tedanji Českoslovaški živel 3,25 milijona Nemcev, izgubili so Šlezijo, kjer do leta 1945 Poljaki nikdar niso živeli oziroma so bili v manjšini. Poleg tega je prav zanimivo, kakšen je njihov odnos do 150 tisoč Lužiških Srbov, ljudstva brez države, ki naseljuje območje na poljsko-češko-nemški tromeji in je močno izpostavljeno nemškimi asimilacijskim vplivom.«

			dohodek (v mil. USD)	št.zaposl. (v tisočih)
1. Renault	avtomobili	Francija	27.3	174.6
2. Credit Agricole	bančništvo	Francija	22.5	73.7
3. Tengelmann	prodaja na drobno	Nemčija	19.9	150.0
4. Robert Bosch G.	avtomobili	Nemčija	15.75	165.7
5. G. Usinor Sacilor	kovine-jeklo	Francija	15.2	95.8
6. Ruhrkohle	energija	Nemčija	12.45	124.8
7. Krupp	kovine-jeklo	Nemčija	9.4	65.2
8. Statoil	energija	Norveška	9.2	11.0

... IN MALI

(Gospodarski vestnik 15/11) Zajamčeni OD v Sloveniji je še vedno (zaradi lažje primerjave odslej vse v nemških markah) 400 DEM, povprečni čisti OD v septembru za avgust pa je bil 850 DEM: v gospodarstvu 800, v negospodarstvu 1060. Odkloni navzgor seveda so - treba je le vedeti - znajдите se!

SAHEL

(Neuradno) Povprečna poljska plača je 50 DEM, po nekaterih podatkih 100 DEM - tudi prav! Povprečna madžarska plača je 250 DEM. Povprečna češka pa 200; intelektualni poklici: učitelji itd. dobijo pol manj, torej 100 DEM - baje pa se to že spreminja. Tudi prav.

Drugi »vzhodno« Evropejci so v še večjem dreku. Za ilustracijo: plača ruskega ministra za finance je 150 DEM. No, v Pribaltiku je boljše.

MAVRETANIJA

Poljaki niso poslali svojih sil v puščavo, nimajo »krasne« Prage, kamor se trenutno zgrinjajo množice turistov, zato pa imajo kopico problemov.

Poljske plače so v zadnjih 10 mesecih, kar se je začela reforma, realno padle za 40 %, toda zlot je sedaj vsaj nekaj vreden. Tudi z reprivatizacijo imajo težave: v načrtu so imeli prodati 7 tisoč državnih tovarn. V desetih mesecih pripravljana je Poljsko ministrstvo za lastniške spremembe izbralo nič več kot zgolj sedem tovarn za prodajo. Bojijo se množičnih odpustov delavcev, pa tudi sicer Poljaki nimajo preveč denarja, tujcem pa je v »starih« državnih podjetjih dovoljeno le 10 odstotno lastništvo - v novih investicijah ni omejitev.

Varšavsko palačo kulture in znanosti, ki jo je kot znak komunistične solidarnosti 1952 »podaril« poljskemu narodu Stalin, bodo spremenili v biznis center in nakupovalno središče. V 42-nadstropno zgradbo bo investiranih 105 mio DEM.

MALI 2

(GV 15/11) Povprečni čisti septemberski OD v BiH: 590 DEM, Črni Gori 530, na Hrvaškem 800, v Makedoniji 480, Srbiji 630 (ma Kosovu 350). Povprečje za celo Jugoslavijo: nekaj manj kot 680 DEM (4750 din).

BOURKINA FASSO 1

(Čehi) Največji ritolizniki med vsemi ex-komunističnimi narodi so poslali v zaliv 200 svojih vojakov. Proti Huseinu, se razume. Težka mуда, a ve se, zakaj!

MALI 3

(GV 15/11) Izhodiščni mesečni bruto OD v Sloveniji v novembru za enostavna dela: 930 DEM, za zahtevna dela 1270, najbolj zahtevna dela 2320, izjemno pomembna dela 2790 DEM. Za primerjavo avstrijske

BOURKINA FASSO 2

(Mimogrede) Leta 1939 so samo mirno stali na ulicah, gledajoč, kako Švabi počasi ukinjajo njihovo »suverenost«. Med drugim je bilo

NEUSMILJENO KRUTO ŽIVLJENJE

(Žalostna ugotovitev) V letu 1990 se največji porast zaslužkov pričakuje v Aziji na naslednjih vročih tržiščih: Singapur, Filipini in Indonezija. V Evropi pa: Norveška, Irska, Španija (spotoma: upad zaslužkov pričakujejo le na Danskem, Nizozemskem in Tajvanu). In kaj je tu naorbe?... Irska in tri četrtine Španije (brez Katalonije, Aragonije in Baskije) imajo v povprečju manjši narodni dohodek kot Slovenija, oziroma vsaj ne večjega. Ali se vam ne zdi to smešno? No, o tem več prihodnjič.

M.D.

Foto: Tomi Drozg

UNIVERZA NA RAZPOTJU

Pojem avtonomnosti Univerze je v novodemokracičnih časih v središču akademskih, političnih in novinarskih razprav. Ljubljanska Univerza spreminja svoja zunanja obeležja, hkrati pa išče notranje spodbude, ki bi pojem avtonomnosti napolnile s kvalitetnejšo vsebino. O teh poskusih smo se pogovarjali z rektorjem Univerze dr. Borisom Sketom.

TRIBUNA: V prvem intervjuju za Tribuno ste dejali, da težav na Univerzi v svojem kratkem mandatu ne boste mogli rešiti, temveč boste probleme samo načenovali. Katere probleme ste načeli?

SKET: Danes še bolj jasno vidim, da je v tem času nemogoče kaj rešiti, ampak samo načeti. Pokazali so se namreč številni problemi, za katere prej sploh nisem vedel. V tistem času sem še upal, da se bo dalo rešiti vprašanje financiranja Univerze, ki bi pomenilo osnovo za intenzivnejšo borbo za njeno kvaliteto. Žal se tudi to zapleta. No, ne glede na to menim, da je ena izmed glavnih nalog vodstva Univerze skrb, da bodo kritike Univerze ostale čim bolj brez tal. Skratka, da odstranimo z nje tisto, kar je slabega. Pri tem mislim tudi na odnos učiteljev do študentov; vemo, da se študentje pritožujejo zaradi premajhnega zanimanja učiteljev zanje in po drugi strani zaradi težav z administrativnim osebjem. Čeprav menim, da kakovost učiteljev ni tako slaba, kot jo želijo nekateri prikazati.

TRIBUNA: V tem, da bi Univerza opravljala povezovalno funkcijo, verjetno niste uspeli. Ste spoznali razloge, zaradi katerih so fakultete raje "ovce brez pastirja"?

SKET: Najprej, fakultet ne bi rad preveč dobesečno primerjal z ovcami, niti sebe s pastirjem. Za seboj imajo namreč dolgo obdobje visoke stopnje samostojnosti; vemo, kako je do tega prišlo, da pobude za to ni dala Univerza, ampak je prišla od zunaj. Krivde za nepovezanost torej ne moremo obesiti samim fakultetam, posledice pa ostajajo... Vsakdo se nerad odreče samostojnosti, ki jo že ima. Univerza, s čimer mislim na vodstvo in strokovne službe,

bo uspela združiti interese fakultet takrat, ko bo funkcionirala tako, da bodo fakultete zainteresirane za njeno delovanje. Zato pa je potreben čas in denar. Hkrati moram še poudariti, da je naša Univerza izredno raznorodna: imamo 22 članic najrazličnejših profilov in strok. Zato je razumljivo, da so interesi različni, težko je priti do soglasja pri iskanju skupnih rešitev. To je seveda eden izmed pomembnih razlogov, da te ustanove ne želijo imeti premočnega "pastirja". Pojavljajo se celo težnje po razdelitvi Univerze na več ustanov, mislim pa, da je to v trenutnem političnem položaju zadnje, kar bi Univerza smela storiti. Danes potrebuje enotnost, kajti če se ne bomo med seboj usklajevali, pa tudi prepirali znotraj Univerze, se bomo potem prepirali med univerzami.

TRIBUNA: Torej se ne pridružujete razmišljanjem o delitvi Univerze na politični in humanistični del?

SKET: Osebno, trenutno, v teh razmerah - ne.

TRIBUNA: Avtonomnost Univerze ste definirali kot nevezanost na dnevne potrebe politike in gospodarstva. Ali gre potem razumeti več poziv slovenski in svetovni javnosti tako, da je njena avtonomnost ogrožena na tej točki? Da se skuša Univerzo vezati na dnevne potrebe politike?

SKET: Mislim, da se, kar kažejo razne razprave, pa tudi dejstvo, da se na argumente odgovarja z etiketiranjem namesto z nasprotnimi argumenti. Takšne razprave niso objektivne, kot bi znotraj Univerze morale potekati, v njih se uporablja politična metodologija.

TRIBUNA: Niste še odgovorili, ali je bil poziv posledica ogroženosti...

SKET: No, ta poziv je bil izzvan z idejami dr. Tanciga, ministra za znanost, po katerih bi Univerza postala državna ustanova v "najhujšem" pomenu besede. Zavedamo se, da to ni bil vladni program niti izdelan program imenovanega ministra. Toda čas je takšen, da je treba hitro reagirati. Kajti v času preobratov se lahko hitro zgodi, da čez noč iz kakšne ideje nastane zakon.

TRIBUNA: Kritikom Univerze očitano, da brez potrebe perejo umazano perilo zunaj nje, vsem na očem. Ali ne pomeni to tudi, da mehanizmi "pranja" znotraj Univerze niso ustvarjeni?

SKET: Vedno obstajajo možnosti za razgovore znotraj Univerze. Konec koncev, če drugega ne, vsak delavec ima možnost, da sproži pobudo o kakršnem koli problemu. S tem ne želim reči, da se kritiki v javnosti ne bi smeli oglašati. Bilo pa bi zaželeno, da probleme, ki zadevajo Univerzo, skušamo rešiti najprej znotraj nje.

TRIBUNA: Doktorji Hribar, Jerovšek in Horvat so vas označili za človeka, ki sodi v »Winklerjevo navezo«...

SKET: Res poznam nekaj Winklerjev, najbrž pa so podpisani profesorji-doktorji mislili prof. dr. Iztoka Winklerja. Z njim se res do dvakrat letno srečava na cesti in izmenjava po nekaj stavkov... Naj povem naravnost in zelo odkrito. Nikoli nisem bil v nikakršni »navezi« ali kliku, temveč sem se vedno boril proti njim. To me je toplo v preteklosti in me bo očitno tudi v prihodnosti.

TRIBUNA: Pustiva torej vašo

strankarsko pripadnost ob strani. Sliši se, da rektorat ne deluje kot team, da koordinacije med vami in prorektorji ni, študentje se pritožujejo nad delom prorektorja za študentske zadeve - vaše organizacijsko delo na Univerzi torej ni uspešno...

SKET: Kritiko seveda sprejemam, upam, da je dobronamerna, menim pa vendar, da je malo prestroga in preuranjena. Rektorat vendar deluje koordinirano. Svoje naloge usklajujemo vsako sredo, torej tedensko, pri delu pa se srečujemo seveda precej pogosteje. Opozarjam, da je moč v tako kratkem času in ob izredno številnih zapletih, ki so značilnost tega časa, zelo malo postoriti. Mimogrede bi tudi opozoril, da so prorektorji po statutu ljubljanske Univerze samostojni in za delo ne odgovarjajo rektorju, temveč le Univerzitetnemu svetu.

TRIBUNA: Ali je lahko dejstvo, da je v vladi osem univerzitetnih profesorjev, zagotovilo za avtonomnost Univerze?

SKET: Zdi se mi, da jih je sedem. To še ni nekaj, kar bi zagotavljalo avtonomnost, kajti vemo, da celo tisti, ki niso v vladi, različno gledajo na vprašanje avtonomnosti.

TRIBUNA: Pa obratno. Ali ti ministri "ogrožajo" avtonomnost?

SKET: Tega si ne bi upal reči. Načeloma je tudi to mogoče, v konkretnih primerih pa upam, da ne.

TRIBUNA: Očitajo vam tudi, da se zavzemate za zaprto Univerzo. Verjetno se ne bo mogla nikoli otresti pritiskov politike, ob tem pa bo morala ostati odprta in fleksibilna...

SKET: Ko govorimo o avtonomnosti Univerze, smo daleč od popolne izolacije. Univerza v družbi živi, ji služi, družba jo financira. Se pravi popolne avtonomije ne more biti. Vemo pa, da imamo na sami Univerzi dovolj kakovostnih učiteljev, ki lahko Univerzo spravijo na noge. Če ji bodo seveda dane možnosti.

TRIBUNA: Katere so te možnosti?

Nikoli in nikjer nisem zanikal, da je partija ponekod na Univerzi izvajala neposredne kadrovske posege, kot jih opisuje npr. prof. Jerovšek. Vem tudi, da so marsikje delovale klike, kot jih opisuje dr. Kos. Slednje sem občutil tudi sam. Oboje je Univerzi kadrovsko in politično škodovalo. V svojem članku v Delu sem le pokazal, da to ni bil splošen pojav, da so bile razmere po fakultetah različne. To je gotovo jasno vsakomur, ki bere omenjeni zapis brez predsodkov.

Naj zdaj dodam: trenutno so opazne želje po zelo podobnih posegih, le z nasprotnim predznakom.

SKET: Trenutno predvsem finančne in primerna stopnja avtonomije. Menim torej, da je večina učiteljev zainteresirana za to, da Univerza postane boljša, kot je. Sredstva za to imamo in nobenega posebnega razloga ni, da bi notranje delo Univerze urejali od zunaj. Družba mora ocenjevati tisto, kar Univerza daje.

TRIBUNA: Ves čas govorite o učiteljih. Ponovno se pojavlja dilema o tem, kaj je na Univerzi primarno: pedagoški ali znanstveno-raziskovalni segment?

SKET: Po splošno veljavnih načelih in tudi po našem zakonu naj bi pedagoško delo na Univerzi slonelo na raziskovalnem. To pomeni, da mora vsakdo, ki na fakultetah poučuje, vedeti, kaj raziskovalno delo je, del svoje pedagoške dejavnosti izvajati iz tega raziskovanja. Učitelj na fakulteti mora biti hkrati tudi raziskovalec. Tukaj seveda prihaja do različnih problemov: nekdo, ki je dober znanstvenik, ni nujno, da je tudi dober pedagog. In obratno. Toda tako je pov-

sod v svetu...

TRIBUNA: Ali lahko ocenjujemo prehajanje Študentskega centra pod okrilje Univerze kot prvi korak v njenem združevanju?

SKET: No, s prehodom ŠC pod okrilje Univerze smo (so) skušali doseči, da bi center resnično deloval v interesu študentov in Univerze. Nevzdržno je, da bi deloval kot neka samostojna ustanova s pridobitniškimi interesi. Za dobro delovanje ŠC je študentska populacija zainteresirana, prav tako učitelji. Kajti njihovo delo bo toliko bolj uspešno, kolikor boljše razmere za študij bodo imeli študenti. Naš glavni in skupni cilj je dober diplomant.

TRIBUNA: Zagotovitev stabilnega in trajnega vira financiranja bo verjetno prva naloga vsakega rektorja. Kakšne so vaše izkušnje?

SKET: Težko je v trenutnem gospodarskem položaju kaj velikega doseči. To razumem. Težava je tudi v tem, da se na tej veliki in raznorodni Univerzi težko usklajujemo. Posamezne fakultete so namreč delale

v zelo različnih razmerah. Nekatere so bile na psu, druge pa so pravzaprav dobro živele. Problemi torej niso samo zunaj, ampak tudi znotraj Univerze.

TRIBUNA: V val popraviljanja krivic starega režima sodi tudi vključevanje Teološke fakultete v univerzitetno organizacijo. Na kakšni stopnji je to vključevanje?

SKET: Teološka fakulteta je uradno izrazila željo za vstop v Univerzo. Rektorat je odgovoril, da za razpravo o tem potrebuje njene dokumente in študijske programe. Seveda to ne pomeni, da bi moral biti njihov statut popolnoma v skladu z univerzitetnim, ne sme pa biti z njimi v nasprotju. Še posebno, kar zadeva strokovnost in avtonomnost. Upam, da na Teološki fakulteti pripravljajo spremembe svojih dokumentov tako, da bodo v skladu z univerzitetnimi.

BOJ ZA SLOVENSKO UNIVERZO

Začetki visokošolske dejavnosti na Slovenskem segajo v prva leta 17. stoletja in so povezani z delovanjem jezuitskega kolegija v Ljubljani. V kasnejših stoletjih smo visokošolska predavanja imeli le od časa do časa. Ko je na svojem vojaškem pohodu Napoleon zasedel naše kraje, je val francoske revolucije pljusknil nekoliko tudi k nam; tedaj smo imeli od leta 1810 do 1813 v Ljubljani prvič popolno univerzo s pravico podeljevanja akademskih nazivov.

Z odhodom Francozov je bilo tudi konec francoske univerze v Ljubljani. Avstrijska oblast je takoj ukinita medicinski in pravni študij ter obnovila filozofski, teološki in medikokirurški študij v okviru liceja, tako kot je bilo pred nastankom Ilirskih provinc. Ko smo Slovenci v letu 1948 zahtevali zedinjeno Slovenijo in uporabo slovenskega jezika v vsem javnem življenju, smo hkrati zahtevali od cesarske vlade tudi slovensko univerzo v Ljubljani, ki naj bi bila popolna v tedanjem smislu, to je z vsemi štirimi fakultetami: teološko, modroslovno, juridično in medicinsko; tehnika je bila v Avstriji izven univerze kot tehniška visoka šola. Dunajska vlada je 1848 dovolila, da se v Ljubljani ustanovita dve stolici za avstrijsko civilno in kazensko pravo v slovenskem jeziku. Leta 1849 so slovenska pravoslavna predavanja v Ljubljani ukiniteli in jih z vladnim odlokom prenesli v Gradec, kjer so bila iz leta v leto bolj izpostavljena političnemu pritisku germanizacije in 1854 ukinjena. Vsi napori Slovencev, da bi si pridobili pravico do lastnega univerzitetnega

študija, so bili zopet zaman.

V času absolutizma je slovensko visokošolsko vprašanje popolnoma zaspalo. Šele ustavna doba je v šestdesetih letih 19. stoletja omogočila, da so ga zopet postavili na dnevni red. O ustanovitvi slovenske univerze v Ljubljani so razpravljali na taborih, dijaških shodih, v kranjskem deželnem zboru, parlamentu in drugje.

Ko so v Avstriji leta 1898, ob 50-letnici vladanja tedanjega cesarja Franca Jožefa I, prirejali številne shode, je stopila pri Slovencih v ospredje zahteva po slovenski univerzi. Od shodov v Ljubljani sta zlasti omembe vredna vseslovenski shod županov in akademikov, ki sta zahtevala ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani. Zato je pomemben tudi članek v Slovenskem Narodu februarja 1898 pod naslovom »Slovensko dijaštvo na razpotju«, ki se končuje z vzklikom »Živela slovenska univerza v Ljubljani!« Glas iz študentskih krogov je obvestil slovensko javnost na nemogoče razmere slovenskih študentov na avstrijskih vseučiliščih predvsem zaradi grobih nastopov

nemških študentov proti slovenskim. Omenjeni članek je imel velik odmev in zopet se je začela obsežna akcija za slovensko univerzo v Ljubljani. Takoj se je sestal ljubljanski občinski svet in obsodil surove izgrede nemških vseučiliščnikov proti slovenskim ter zlasti poudaril težak položaj slovenskega dijaštva v Gradcu in na Dunaju, kjer so Nemci slovenske dijake s silo izganjali z vseučilišč in jim onemogočali predavanja; pri tem pa rektorat in ministrstvo nista ukrenila ničesar. Študenti nemške narodnosti so drli po dunajskem vseučilišču od dvorane do dvorane, razgrajali, tulili in tako prisilili profesorje, da so ustavili predavanja; zlasti so nastopali proti slovenskim profesorjem in študentom; pridrveli so tudi v dvorano, kjer je predaval prof. Jagić in s klici Hinaus mit ihm! Abzug Krowot! (beseda Krowot je pomenila žaljivko za Slovane) navalili proti njemu, da je s svojimi slušatelji komaj ušel navalu nemških študentov. Te in še druge konkretne podatke je posređoval kranjskemu deželnemu zboru zlasti poslanec Ivan Hribar, ki se je odločno zavzel za slovenske dijake na avstrijskih univerzah in s tem sprožil vseučiliško vprašanje, ki je nato v kranjskem deželnem zboru našlo močno odmevnost in mnoge važne sklepe s tem v zvezi.

V prvih letih 20. stoletja se je zopet intenzivno pojavilo gibanje za reševanje vseučiliškega vprašanja. Začeli so ga slovanski visokošolci v Gradcu in na Dunaju. Slovenski študentje na Dunaju so nov. 1901 manifestirali za slovensko univerzo. Ker jim politična oblast in tedanji rektor dunajske univerze niso dovolili zborovati v dvorani vseučilišča, so se protestno zbrali v njeni avli, kjer so nemški študentje z vso silo navalili na slovenske, ki so skupaj s študenti iz slovanskih dežel napad odbili in poslali rektorju protest in spomenico. Rektor jim je izposloval dvorano izven vseučilišča, kjer so potem zborovali. To zborovanje je sklicalo akademsko društvo »Slovenija« in je bilo velika manifestacija za slovensko univerzo v Ljubljani, katere se je udeležilo preko 1200 slovanskih študentov in 30 slovanskih poslancev.

Zborovanje je otvoril predsednik društva študent medicine Mavricij Rus. Odličen je bil zlasti govor študenta slavistike Ivana Prijatelja; med drugim je dejal: »... Pomnimo: samo duh, samo izobrazba nas moreta rešiti pogube... Naš cilj je jasen: obcrožiti vsakega posameznika z uma svitlim mečem v boju za ohranitev rodne grude. V tem je naš spas. Ako pa kljub temu pojezdí nekoč Nemec preko nas na obalo Adrije, naj reče, da

je moral iti preko dragocenih trupel visoko izobraženega naroda. In v dnu srca naj ga bo sraml...«. Govoril je tudi predsednik hrvaškega študentskega društva »Zvonimir« in dejal, da Hrvatje kot bratje Slovencev na jugu ne morejo drugače, kakor da se jim pridružijo v njihovem boju ter poudaril: »Njih borba je naša borba, njih težnje naše težnje«. Za njim je govoril predstavnik srbskih študentov na Dunaju medicinec Dimitrij Konjević, ki je enako kot drugi poudaril nujnost ustanovitve univerze v Ljubljani in dejal: »Italijani, Madžari in Nemci že komaj čakajo, da si porazdele plen. Balkan je bil vedno stvar, za katero so se pulili tujci. Ker ljubimo svojo rodno zemljo, ker smo svojemu narodu zvesti sinovi, zato je naša najsvetejša dolžnost, da napnemo vse svoje moči, da preprečimo našim sovragom to nakano. To težavno nalogo pa bomo le lahko izvršili, če bomo vedno in povsod nastopali složno, kakor se spodobi sinovom ene matere. Posebno sedaj se je zopet našla ideja, ki nas mora združiti v skupno borbo in ta ideja je ustanovitev vseučilišča v Ljubljani...« /Vseuč. zbornik, str. 258/. Nato je Ivan Prijatelj prebral protest jugoslovanskih študentov na Dunaju in spomenico, v kateri je poleg drugega napisano: »Mi, slovenski, hrvaški in srbski visokošolci dunajske univerze zahtevamo od vlade:

a) da ustanovi v Ljubljani slovensko univerzo,

b) da prizna veljavnost izpitov na vseh fakultetah na univerzi v Zagrebu za kraljestva in dežele zastopane v državnem zboru na Dunaju.

Zvrstili so se še mnogi shodi. V Zagrebu so zborovali hrvaški, srbski in bolgarski študenti ter priredili na vseučilišču veliko manifestacijo za univerzo v Ljubljani. Podobno so zborovali za ustanovitev slovenske univerze slovanski študenti v Budimpešti, na Češkem, Avstrijskem in drugje, kjer so poleg slovenskih visokošolcev sodelovali zastopniki Srbov, Hrvatov, Rusov in Čehov. Številne proučeno o nujnosti ustanovitve slovenske univerze v Ljubljani so pošiljale vladi na Dunaj tudi slovenske občine in društva.

Vseučiliška akcija, ki se je v prvih letih 20. stoletja začela zelo odločno in živahno, se je v kasnejših letih razvijala brez jasnega načrta z menjajočimi se izgledi na uspeh in s pomanjkanjem idejne enotnosti. V prvih vrstah boja za rešitev slovenskega univerzitetnega vprašanja srečamo po letu 1901 poleg Ivana Hribarja in še nekaterih, zlasti prof. dr. Mihajla Rostoharja, ki je bil vse do leta 1919 eden

glavnih ideologov te zamisli. Pisal je članke, imel govore, dajal napotke, se poglobljal v notranjo organizacijo visokega šolstva in pripravljaj razne načrte, kako čimprej in čimbolje rešiti slovensko univerzitetno vprašanje.

Ko je bila leta 1918 končana prva svetovna vojna in je Avstro-Ogrska monarhija razpadla, so se slovenske dežele osvobodile, priključile novonastali Jugoslaviji in dobile svojo narodno vlado. Na pobudo dr. Mihajla Rostoharja je bila tedaj leta 1918 ustanovljena Vseučiliška komisija, ki je vodila sporazumno z narodno vlado vse priprave za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani. Za predsednika Vseučiliške komisije je bil izvoljen dr. Danilo Majaron, za tajnika pa Franc Ramovš.

Zakon o univerzi v Ljubljani je bil sankcioniran 23. julija 1919, objavljen v Službenih Novinah 23. avgusta 1919, v Uradnem listu deželne vlade za Slovenijo pa 1. septembra 1919. Prvi člen omenjenega zakona se glasi: »V Ljubljani se ustanavlja univerza kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki ima pet fakultet: teološko, pravoslavno, filozofsko, tehnično in medicinsko. Medicinska fakulteta bo imela samo dva prva pripravljajna letnika.« Dne 31. avgusta 1919 so bili s kraljevo odločbo imenovani prvi redni profesorji, ki so se prvič sestali 18. sept. 1919 v Deželnem dvorcu in konstituirali univerzitetni svet. Glede prostorov je bil univerzi leta 1919 za njene urade, predavalnice in za filozofske in pravne inštitucije prepuščen del Deželnega dvorca, katerega je kasneje dobila v celoti; tehniška fakulteta je dobila nekaj prostorov v tedanji obrtni, kasneje imenovani Tehnični srednji šoli, za teološko fakulteto so bili dani prostori v semenišču in Alojzijevišču, medicinska fakulteta pa je dobila prostore v prosekuri deželne bolnice.

Na redni seji univerzitetnega sveta 12. novembra 1919 je bil izvoljen prvi rektor dr. Josip Plemelj, za prorektorja dr. Rihard Zupančič in za poslovodjo dr. Franc Ramovš. Izvoljeni so bili tudi dekan in prodekani fakultet. Konstituirala se je univerzitetna uprava in si zastavila kot svojo bistveno nalogo reševanje prostorskega problema univerze.

Ob številnih težavah je univerzitetni svet 9. oktobra 1919 objavil v ljubljanskih dnevnikih inskripcijo za zimski semester 1919/20, ki se je pričela na filozofski, teološki, medicinski in tehniški fakulteti ljubljanske univerze 15. novembra in je trajala do 1. decembra 1919. Inskripcija in predavanja na pravni fakulteti so bila

preložena zaradi odsotnosti profesorjev, ki so bili na mirovni konferenci v Parizu; zato je pravna fakulteta začela z letnim semestrom 1919/20 in vpisovanje v prvi semester se je začelo 6. aprila 1920, začetek predavanj pa 15. aprila 1920. leta.

Vpisovanje študentov leta 1919 se je izvajalo v Deželnem dvorcu, v prostorih zbornične dvorane. Tedanji študent Jan Kolar nam je delček tega vzdušja zapustil v svojem članku »Prvi dih slovenske univerze«, ki ga je tedaj objavil v Slovenskem Narodu, kjer je poleg drugega zapisal: »Završalo je v prvem nadstropju deželnega dvorca v Ljubljani, oživel je hodnik, ki vodi v deželno zbornico, kakor da se pripravlja zborovanje deželnih poslancev. Obrazi izražajo nestrpnost pričakovanje, kakor vselej, kadar je bilo pričakovati odločilne besede, ki je padla v prav v tej zbornici in črtala od časa do časa usodo našega ljudstva. V prvem delu hodnika polna miza pisarjev, ki z mrzlično hitrostjo črtajo po papirjih. Šum premetavanja, obračanje listov, beležk, knjižnic, fotografij, lahen šepet, vse to valovi s čudovito hitrostjo med rokami pisarjev. Sami mladeniški obrazi trudnega pogleda vsled pravkar prestale vojne. Med revno civilno obleko se vrsti uniforma... Prvi akademiki, prvi člani slovenske univerze hite k vpisovanju. Zaživela je naša Alma Mater!«

Potem, ko je bila prva nastanitev inštrukcij gotova, ko so se za silo poiskale predavalnice in je bila inskripcija že opravljena, so se na ljubljanski univerzi v prvih dneh decembra 1919 začela predavanja. Prvo predavanje se je vršilo 3. decembra 1919 v današnji zbornični dvorani univerze. Imel ga je prof. dr. Franc Ramovš O histerični gramatiki slovenskega jezika.

Toda boj za slovensko univerzo s tem še ni bil končan. Začel se je v novih pogojih in v novih oblikah ter se odražal v prizadevanjih za popolno medicinsko fakulteto, za preprečitev okrnitve ali celo ukinitve nekaterih fakultet, kar je pogostokrat nameravala beograjska oblast, boj za finančna sredstva, proti okrnitvi plač profesorjem in drugo. Šele po drugi svetovni vojni je univerza v Ljubljani zaživela v polnem razmahu. Dobili smo popolno medicinsko fakulteto, nastajale so in se razvijale nove fakultete, kar je omogočilo znanstveni razvoj še drugim vedam na Slovenskem. Danes šteje Univerza v Ljubljani 12 fakultet, 4 akademije, 6 višjih šol, Narodno in univerzitetno knjižnico in Centralno tehnično knjižnico.

Janez Janša ustanavlja elitno specialno enoto za posebne naloge v okviru teritorialne obrambe. Verjetno bodo čistili Ljubljano...

TRIBUNN FOTO LABOR

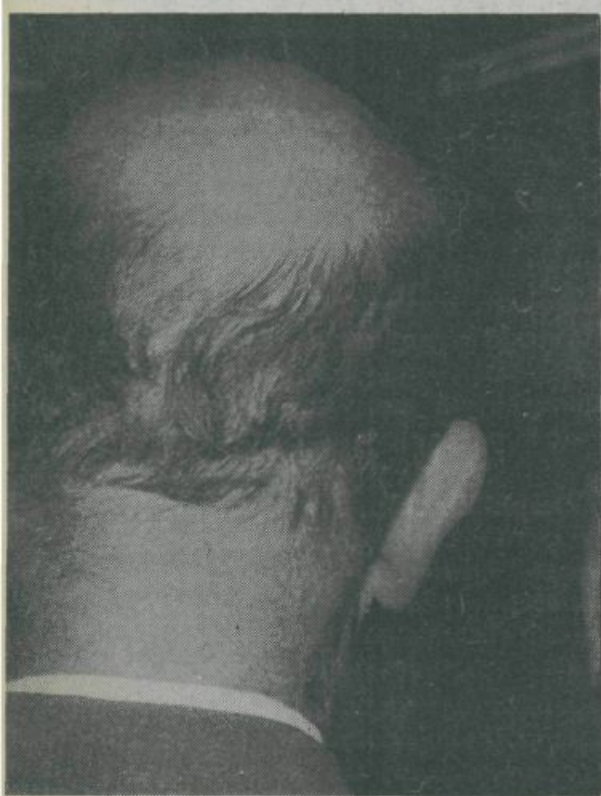

Ljubljana vse bolj spominja na Chicago v tridesetih letih. Od strelav na stavkokaški smetarski avto do kakšne večje packarije garant ni daleč. Nekega dne bomo v kakšni smetišni kanti morda zagledali razkosano truplo notranjega ministra.

Miran Potrč, nekdanji predsednik slovenske skupščine ne pozna njenega poslovnika... Zanimivo!

Oboževalke Matjaža Tanka se pritožujejo, da objavljamo zmeraj isto fotografijo. Pardon, ampak na tisti deluje še najbolj trezen. Ali pa vam je, cenjenje oboževalke, mogoče bolj všeč tale, od danes...

Krambi se vrača! To je izal s svojim nastopom pred ljubljanskimi smetarji. Spet je obljubljal nemogoče. Tudi za spremembo Bosancem, ki jim ni do. Nek mimoidoči je to pospremil z besedami kiha vkup štriha!

Dr. Dimitrije Rupel je v Parizu izvisel na celi fronti. Najprej je iz njega naredil kozla dr. Jović, čigar mandat bo hvalabogu kmalu mimo, takoj za tem pa še tuji novinarji. Njegove tiskovne konference, kjer misli objaviti, da je Calimero, sta se udeležila celo 2 (z besedo: dva) tuja novinarja.

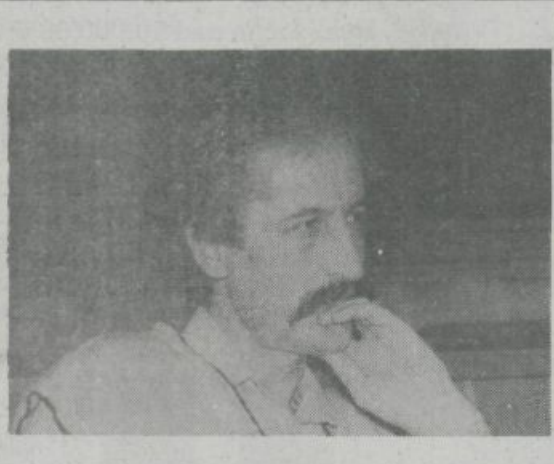
Dr. Franček Bučar pa ne bontona... Tudi zanimivo!

Vse bolj se širijo glasovi, da v primeru ljubljanskih smetarjev ne gre niti za princip ob zamenjavi direktorja niti za plače, ampak za to, da je z zamenjavo starega direktorja šel v maloro dobro organiziran mafijski biznis s predprodajo odpadnega železa, od katerega je imel seveda vsakdo svoj kos pogače. V tem kontekstu se govori o neki »labinski mafiji«.

Smetarje je obiskal tudi Dragiša Marojevič, neformalni vodja vseh odvečnih prebivalcev te republike. Ker tudi po njegovem obisku niso začeli delati, bi bilo zelo dobro, če bi mu preprečili obisk še v kakšnem kolektivu.

Sandi Grubelić je v Paragvaju.

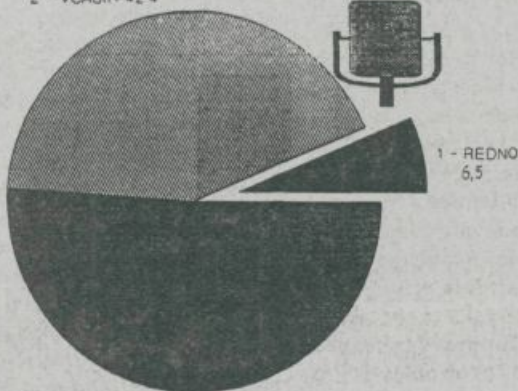
Metka Rudolfova je out! Dimitrije Rupel ta teden sovraži vsaj deset ljudi bolj kot njo.

CENIK STORITEV MARKETINGA RADIO ŠTUDENT

velja od 1.12.1990

ALI POSLUŠATE RADIO ŠTUDENT?

2 - VČASIH 42.4

3 - NIKOLI 51.1

VARIANTA, 18.-20. oktober 1990

I. REDNE EP ODAJE

1. Predvajanje režiranih radijskih sporočil

A: BLOKI

10 20 30 sekund

8:00 114 228 342

11:00 143 287 431

14:30 182 365 547

16:55 258 517 775

18:55 215 430 645

PROSTI TERMINI

12:00-16:45 136 273 409

17:15-20:00 157 315 472

20:00-24:00 114 228 342

2. Obvestila do 30 besed v bloku

(13.30 in 16.45) 210

vsaka nadaljnja beseda 12

3. Obvestila s posebnim avizom in glasbeno podlago 285

II. POSEBNA EP SPOROČILA

1. EP ODDAJE

5 minut 1.500,00

do 20 minut 3.000,00

2. GOST V STUDIJU

do 20 minut 2.500,00

3. ČETRTOV VEČERNI KONTAKT 7.320,00

III. SPONZORIRANJE ODDAJ

1. GOVORNE ODDAJE

Joculator 3.420,00

RŠ Rešeto 2.530,00

Off termin 3.280,00

ostale oddaje 1.850,00

2. GLASBENE ODDAJE

Tolpa bumov 2.850,00

Razširjamo obzorja 2.530,00

ostale oddaje 2.000,00

3. KONTAKTNA ODDAJA 2.800,00

4. DNEVNI ali VEČERNI PROGRAM 6.950,00

IV. PRODUKCIJA

1. Izdelava režiranega radijskega sporočila (scenariji, režija, špikerji, tehnik) 3.000,00 - 3.500,00

2. Izdelava aviza in glasbene podlage 2.100,00 - 2.500,00

3. Sinhronizacija 1.500,00 - 2.000,00

4. Kopija sporočila do 60 sekund 150,00

V. POPUSTI

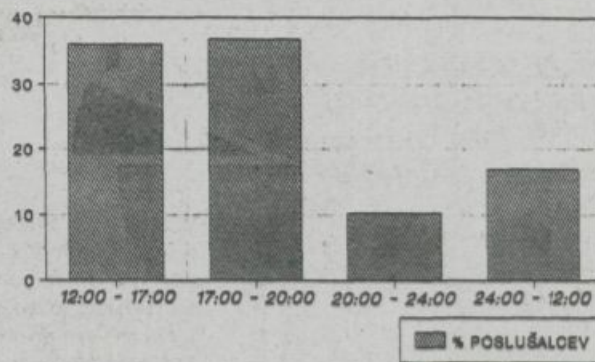
1. Realizacija nad 10.000,00 5% popust

2. Realizacija nad 20.000,00 10% popust

3. Realizacija nad 30.000,00 15% popust

4. Realizacija nad 40.000,00 20% popust

V KATEREM DNEVNEM ČASU NAJVEČ POSLUŠATE RADIO ŠTUDENT? (UPOŠTEVANI SO SAMO POSLUŠALCI RŠ)

VARIANTA

ZADNJIČ SMO NAJAVILI, DA BO ŠTUDENSKI PARLAMENT IZVOLIL NOVO VLADO, DANES PA ...

MARKO KUŠAR, znan po provokativnih vprašanjih v parlamentu (študentskem, da ne bo pomote), kandidira za predsednika študentske organizacije. Po dolgih letih gerontokracije v študentski organizaciji, se nam tokrat obeta mlada ekipa s še mlajšim predsednikom. Marko, kličimo ga kar Markec, saj je še tako mlad in nedolžen, po starih pravilih še polnoleten ni. Na dan, ko je zgodovina iz svojega žrela izpljunila tako znamenite osebnosti, kot je Adolf Hitler, je naš (saj je edini kandidat) Markec privekal na svet. Zgodilo se je to v letu prašiča, v letu, ki je znano po tem, da iz svoje malhe vlačijo prijazne in krotke ljudi, ki pa, ko se enkrat zarijejo v katero od stvari, zlepa ne odnehajo. Markec je tudi študent takoimenovane "egzaktne" vede in ve, da je treba stvari skupaj spravljati samo po točno določenih pravilih in da vsako napačno ravnanje vodi v zastrupitev ali smrt. Upajmo, da bo Markec kljub svoji mladosti uspešen predsednik in se ne bo ustrašil nobene sive eminence. Ne gre se preveč razpisati o njem, saj bi ga morda kakšen navdušen bralec slovenskih pravljic nevede zamenjal z Bikcem Markcem, pogumnim pastirčkom iz istoimenske zgodbe. Če mu bo tako kot Bikcu Markcu uspelo zbrati vsa zlata jabolka študentske organizacije in z njimi pametno delati, potem se nam obetajo zlati časi, če ne pa... Bog nam pomagaj!

HOPLA

BOG POMAGAJ TUDI UNIVERZI IN NJENEMU VODSTVU (beri rektorju in prorektorjem), SAJ SAMO OČITNO ŠE ŽURA OB 70-LETNICI TE TAKO PLEMENITE USTANOVE NE ZMORE ORGANIZIRATI...

Včasih so rekli: "Pomagaj si sam in tudi Bog ti bo pomagal!" danes pa se vsi oslanjajo samo na božjo pomoč, Univerza

HOPLA

pa je boga zamenjala s študentsko organizacijo. Zadnjič sem v prvo nadstropje K4 prišel osvajat fletno članico predsedstva, povrh vsega še tajnico, Petro, in kaj sem slišal? Pogovarjala se je z največjim frajerjem med prorektorji, profesorjem Draganom Marušičem. Bil sem že na tem, da popizdim in prekinem zvezo, ko je to namesto mene storil kar zvezdoslovec Dragan. Petra je zavrnila njegovo dvorjenje v zvezi s proslavo 70-letnice Univerze, dvorjenje, ki je bolj zadevalo študentsko organizacijo, kot pa njo, hvalabog. Ker gospoda Marušiča ni uslišala, se pravi ni pristala na to, da študentska organizacija poleg vsega dela, ki ga že opravlja namesto Univerze, organizira še žur ob obletnici, so

prorektor za študentske zadeve djali, da se z njo ne bodo več pogovarjali, natančneje pogovarjali se bodo samo s tistim, ki bo padel na njihove finte. Bilo bi priporočljivo, da bi naš vrli prorektor pogledali v zvezde in tam videli, da študentska organizacija ne pali več na "pozicijo (ne)moči", ki jo ima univerzitetno vrhovništvo. Good times are over, dragi Dragan!

ALI STE NACIONALNO NEOPREDELJENI ?

Ce ste, boste, če ga še niste dobili, v kratkem prejeli pismo, da vas glede na to, da ste nacionalno neopredeljeni in ker se vaša starša še nista sporazumela o državljanstvu, prosijo, da jih obvestite, ali boste sprejeli državljanstvo Slovenije ali ne. Ker je moj oče srbski Madžar, mama pa nemška Slovenka, se v teh petih letih, kar sem polnoleten, še nisem uspel opredeliti. Jugoslovan – ni šans, ne morem biti, saj Juga razpada. Srbin? Ob Mihajlu Kertesu, pravovernemu srbskemu Madžaru bi moja malenkost pogorela, saj je Mihajlo gori Srbin od samog Srbina. Nemec - ni šans, sploh pa ne sedaj, ko je Nemčija združena. Sem pa že boljši v seksu kot kak navaden Švaba... In Slovenec? Nimam pravih karakteristik. Mati ni bila nikoli prava, patetično trpeča slovenska mati, vedno si je privoščila zabavo, mene pa je prepustila samemu sebi (...in postal je tak fant, da bi gore premikal, nikdar se ni klicu svobode izmikal...K.D.Kajuh), oče je sicer bil tujec, a v nobenem primeru ni imel karakteristike poštenega Slovenca. Ni bil garač, pijanec in mevža v hiši, vedno se je vedelo, da je on "gazda kuće". Sam imam za Slovenca preveč kriv nos, prepohotna usta in premočne črne obrvi, mogoče bi me rešili plavi lasje in krotka nrav, zopet pa sem v seksu predober, da bi lahko bil Slovenec (mene Čičolina - Vukovo pravilo, piši kao što govoriš - že ne bi psovala po južnojugoslovanski čaršiji). Tako tudi Slovenec ne morem biti. In kaj mi preostane? Zaslužim si slovensko državljanstvo, saj v tej bedni državi živim že od rojstva, od rojstva že prenašam slovenske primitivce (da, drage bralke, tudi vaši ljubimci so lahko primitivni), ki še Srba ne ločijo od Bosanca, kje pa bi jim uspelo razlikovati srbskega Madžara od Srba..., prav tako mi lepote slovenskega jezika niso španska vas (kot so npr. gospodu Pučniku, čistokrvnemu Slovincu z bojda materjo Nemko, ženo Nemko in hčerami, kaj drugega kot Nemkami), pa čeprav jih včasih začinem po balkansko (prevod a la balkan). No, za danes sem se izpel.

Neopredeljeni pozdrav,

Zoltan

HOPLA

ELEKTRO FAKS

"VEČINA PROFESORJEV SO LJUDJE".... OKROGLA MIZA O ŠTUDIJSKI PROBLEMATIKI NA ELEKTROFAKSU, 15.11 od 13h pa tja do 16h

Da, "večina profesorjev so ljudje." To je na okrogli mizi o študijski problematiki 15. novembra dejal dekan fakultete Baldomir Zajc. Gospod profesor Zajc, na fakulteti znan sicer kot zelo družaben človek in ne ravno uspešen predavatelj, je skupaj s sodelavci iz dekanata prisluhnil zahtevam študentov. Ti so med drugim zahtevali, naj profesorji omogočijo ustno opravljanje izpita po želji študenta (seveda pa naj bi to veljalo samo za višje letnike), naj bodo roki razpisani čimprej, če je mogoče na začetku leta in naj jim omogočijo dostop do literature, saj nekateri profesorji ljubosumno čuvajo podatke, iz katerih knjig predavajo, predvsem pa so njihovi zapiski malodane vojna tajna.

In kaj so dosegli? Profesor Zajc je obljubil, da bo kot dekan priporočil profesorjem, naj upoštevajo študentove želje glede izpitov, prav tako pa je zatrdil, da se dekanat neizmerno trudi, da bi zadovoljil potrebe po literaturi. Ko je bil govor o zapiskih, znanih kot vojne tajne, je profesor Zajc priporočil, naj študentje gredo k profesorjem in "si zaželijo" njihovih zapiskov. Sam bo priporočil, naj bo njihova želja izpolnjena... To ni nikakršna šala, čeprav vse skupaj zveni žalostno šaljivo. Dekanat je nemočen. Lahko priporoči, zahtevati pa ne more, prav tako pa tudi ne more ničesar storiti v zvezi s profesorji, čez katere se študentje najbolj pritožujejo. Tako je zopet padla pritožba čez predmet meritve in profesorja Štokovnika, ki je bojda kar stručno, samo na predavanjih mu ne gre vse najboljše od rok. Kakorkoli že, nemoč dekanata nad profesorji, Univerze nad fakultetami in nenazadnje vseh nas v zvezi s sistemom izobraževanja na visokem nivoju se kaže na vsakem koraku.

Kaj storiti, so se spraševali na elektrofaксу? Treba je reči, da so študentje kljub vsemu dosegli premik na bolje, še posebej, ker jim je pri tem pomagala gospa Lavrenčičeva (tako bi veljalo imeti na vseh fakultetah) in ker tudi dekan in njegovi pomagači niso ostali gluhi za študentske zahteve. Ob vprašanju, kje naj študentje parkirajo, ko pa je parkirišče pred fakulteto rezervirano za fakultetne delavce, jim je pravnica predlagala, in treba je dodati, da se je gospod dekan z njo strinjal, naj si parkirišče uredijo na parceli za vrtcem, parceli, ki je last fakultete. Študentje si ga bodo zagotovo uredili, vprašanje je le, če bodo lahko tudi oni dobili izključno študentsko rampo, tako kot je tista pred fakulteto samo "od delavcev". Tribuna bo vsekakor imela eno parkirno mesto, pa četudi bo parkirišče zapirala študentska rampa.

TRIBUNINA BRCA

Mitji Malešiču, predsedniku IS Slovenije

Ker že od maja ni revaloriziral štipendij kljub porastu življenjskih stroškov, plač in pokojnin. Upamo, da se bo ob decemberski podražitvi stanarin v ŠD tega spomnil. Za vsak slučaj pa - brca!

Foto: Tomi Drož

KANDIDATURE

Do petka, 16. 11. 1990, ko je potekel rok za oddajo kandidatov za predsednika vlade, je kandidatur vložil samo Marko Kušar in s tem postal edini kandidat za predsednika vlade.

Za člane svoje vlade predlaga naslednje študente:

- podpredsednik: Miran Gombač
- tajnik: Andreja Jerina
- član, zadolžen za mednarod. dejavnost: Gorazd Jančar
- pomočnik: Stanislav Raščan
- član, zadolžen za informiranje in časopisno, založniško in radiodifuzno dejavnost: Simon Krek
- član, zadolžen za študijsko dejavnost: Matjaž Tavčar
- pomočnik: Miha Munda
- član, zadolžen za kulturno-izobraževalno dejavnost, ter javne in druge prireditve: Jože Možina
- član, zadolžen za športno dejavnost študentov: Andrej Kobe
- član, zadolžen za socialno-ekonomska vprašanja in vprašanja štud. domov: Petra Globočnik
- pomočnik: Sabina Pečoler

ŠC: NOVA DIREKTORICA, NOVE IDEJE

Začasni organ upravljanja v študentskem centru je za novo direktorico izbral Ksenijo Preželj. Njo in njene načrte bomo predstavili v naslednji številki Tribune.

EINDHOVEN '91

V vrsti uspešnih srečanj študentov iz cele Evrope, za katera smo bili študentje ljubljanske Univerze nemalokrat prikrajšani (zaradi kdove kakšnih razlogov), smo dobili iz Nizozemske prijazno pismo, v katerem nas študentje iz Eindhovna aprila 1991 vabijo na »European Week«.

Dragi kolegi,

od 7. do 13. aprila 1991 bodo študentje Technische Universiteit Eindhoven (Tehniške univerze v Eindhovnu), Nizozemska, organizirali »European Week«.

Glavna tema tedna je: »Meje Evrope; odkrivanje ovir in omejitev«. V sklopu tega bomo razpravljali o celostni politiki varovanja okolja, vlogi Evropske skupnosti po letu '92, stališčih in mnenjih evropskih študentov in obnovljenih odnosih med vzhodno in zahodno Evropo.

V Eindhoven bo povabljenih 400 študentov iz cele Evrope (vzhodne in zahodne), z različni pogledi in interesi, ter vrsta predstavnikov različnih študentskih gibanj in organizacij.

Za prenočišče in hrano bodo poskrbeli eindhovenški študentje. Program European Week-a pa vsebuje tudi druge aktivnosti, ki jih bodo organizirali eindhovenški študentski klubi. S pomočjo razvedrila, zabav ter delovnih in turističnih ekskurzij boste dobili pravi vtis o Nizozemski in še posebej o gostoljubnem Eindhovnu.

Upamo, da boste tudi vi prispevali k uspehu tega dogodka.

Iskreno vaš,

J.G. Ship

Tako kolega J.G.. Mi pa si malce podrobneje poglejmo še program celega tedna, da dobimo pravo sliko o vseh možnostih, ki jih nudi Eindhoven '91.

V Eindhoven boste prispeli v nedeljo, 7. aprila, in takoj bodo poskrbeli za vašo namestitve. Da preženete domotožje in se obrnete novim dogodoviščinam naproti, bo zvečer organiziran velik »Welcome Party«. Geslo: 'Be there'. V ponedeljek boste prisostvovali svečani otvoritvi, si ogledali Technische Universiteit Eindhoven, začeli z resnim delom, spoznali Eindhoven in se osvežili na »Tropical Partyju« v bazenu. Torek je rezerviran za razprave, plesni, glasbeni in gledališki workshop, v sredo boste povedali še več o Evropi in vaših pogledih nanjo, se pomerili na športnih tekmovanjih, v četrtek pa odšli na kulturno-turistično ekskurzijo izven Eindhovna. Obljubljajo presenečenje. V petek vas bodo popeljali na delovno ekskurzijo, še zadnjič boste razpravljali, ocenili in predstavili svoje delo ter zaključili uspešen teden z nepozabno poslovilno zabavo z rock koncertom, saj boste na žalost morali v soboto, 13. aprila odpotovati. Vsekakor pa je program »European Week-a« dovolj resen, pa tudi atraktiven, da zasluži našo pozornost.

Torej, če vas zanimajo teme, želite sodelovati na workshopih, spoznati evropske študente in skupaj z njimi narediti ta svet boljši, se oglasite na BEST, KOMISP, Kersnikova 4, soba 203 vsak dan od 9. do 14. ure, kjer boste dobili formular za prijavo, ki ga boste tudi oddali na isti naslov, ter vsak torek od 16. do 17. ure za dodatne informacije. Pozor: zadnji rok za oddajo prijav je petek, 21. decembra 1990.

Verjamem, da smo vas s to predstavitvijo dovolj spodbudili in se boste v čimvečjem številu udeležili srečanja študentov v Eindhovnu in tudi s svojim delom in mnenjem prispevali k uspehu »European Week-a '91«.

Ne pozabimo na Evropo, da Evropa ne pozabi na nas.

NOVI POSLANCI

Na naknadnih volitvah smo dobili 9 novih poslancev v študentski parlament.

Novi poslanci so:

Zoran Trošt

Urh Bahovec

Rolando Krajnik

Robert Krajnik

Alenka Pimat

Jasmina Ferčec

Magdalena Jenškovec

Mirjam Beber

Damjan Močnik

Študentski parlament šteje sedaj skupno 39 poslancev.

14. STOLPIČ V ŠTUDENTU - Na delegatsko vprašanje Romana Jakiča o tem, kaj je z gradnjo 14. stolpiča v Študentskem naselju, oziroma zakaj se z delom na izgradnji tega stolpiča še ni začelo, je prišel iz Republiškega sekretariata za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo odgovor. Na kratko rečeno - z izgradnjo novega doma ne bo še nič. Sofinanciranje izgradnje je sekretariat predvidel v letih 1991 in 1992. Še slabše pa je to, da bo dokončna odločitev odvisna od razpoložljivih sredstev proračuna za investicijsko dejavnost ter od opredelitve prioritet v naslednjih letih. Tisto, kar je Šinigoj obljubil, Peterle požira.

ŠTUDENSKI PARLAMENT - Osrednja tema zadnjega zasedanja ŠP je bila študentska ustava, o kateri poslanci še niso rekli zadnje besede. Sprejem so prenesli na naslednjo sejo. V zvezi z vključevanjem v jugoslovansko študentsko organizacijo so sklenili, da bodo ta korak storili, če bo njen sedež v Ljubljani. Andrej Poznič pa je preklical svoj odstop z mesta predsednika parlamenta.

MEDICINCI

Pet absolventov Medicinske fakultete, Miranda Leban, Alexander Pečnik, Janja Prah, Vesna Rojc in Andrej Trampuž so študentje, ki se bodo 23.11.1990 odpravili v misijon Svetega Jožefa v Kalčulushiju in v misijon v Mumbwi. Pred približno letom in pol so odhod skušali organizirati preko naših inštitucij, kjer so jim pomoč sicer obljubile, toda nazadnje so si bodoči zdravniki vso zadevo morali organizirati sami. Pisali so slovenskim misijonom po svetu, ki so se hitro odzvali. Najbolje sta jim delo v misijonu predstavila patra Stanko Rozman in Miha Drevenšek, tako da so se odločili odpraviti tja, kjer gospoda patroljeta - v Zambijo.

In denarna plat zadeve? Na podlagi raziskovalnega projekta Študentje medicine v primarnem zdravstvenem varstvu in s posredovanjem dr. Lidije Andolšek, dekana Medicinske fakultete, je Raziskovalna skupnost Slovenije odobrila cekinčke za avion do Zambije, zataknilo pa se je pri denarju za transport zdravil. Glede na to, da so bili Univerzitetni klinični center, Lek, Krka, Galenika, Sanolabor in ostali proizvajalci ali posredniki medicinskega materiala in zdravil izredno radodarni, tako da so študentje zbrali poldrugo tona zdravil, naj tudi stroški transporta ne bi bili problematični. Toda nekje se mora vedno zataknilo. Trenutno fanta in dekleta še vedno zbirajo denar za transport zdravil, oziroma iščejo letalsko družbo, ki bi jim ta transport opravila brezplačno. Ker je pomanjkanje zdravil in sanitetnega materiala v misijonskih bolnišnicah trenutno eden največjih problemov, upamo, da se bo denar našel in bodo nadebudni zdravniki s seboj odnesli tudi zdravila. V vsakem primeru se bo v začetku januarja v Zambijo odpravil tudi infektolog dr. Franjo Pikelj, ki jim bo do konca bivanja v misijonski bolnišnici tudi strokovno v pomoč. Pohvaliti gre prizadevanja bodočih zdravnikov, da bi v tretjem svetu pomagali ljudem, ki potrebujejo pomoč. Želeli bi si le, da bi kakšno akcijo za boljšo zdravniško oskrbo naredili tudi njihovi kolegi, in to pri nas, saj kdor je imel opravka z mafijo v belem ve, da ni vse tako zlato, kakor se sveti.

P.s. Tik pred zaključkom redakcije smo prejeli vesele novice, da so denar za transport zbrali.

RUPLA PA NI

Ali je profesura na visokošolskih ustanovah združljiva s profesionalnimi funkcijami v politiki? Takšna in podobna vprašanja si vse pogosteje zastavljajo »opeharjeni« študentje, ki samevajo na predavanjih. Njihovi profesorji potujejo po svetu, sestankujejo; le srečnejši študentje so dobili celo seznam potrebne učne literature. Strah, da bi profesorji svojim varovancem v glavo vcepjali strankarske programe in podobne neprimerne zmazke, je torej povsem odveč, ker duhovi pač nimajo daru govora.

Tako bi morali tudi gospoda Rupla spomniti, da na FSPN-ju predavanja potekajo že drugi mesec. Njegova tajnica na sekretariatu za mednarodne odnose pa ne more zagotovo določiti niti datuma, kdaj bodo študentje četrtnih letnikov, ki želijo občudovati ministrovo veličino pri predmetu Sociologija umetnosti, toplo presenečeni.

VIŠJE STANARINE

Začasni organ upravljanja je zaradi višjih stroškov energije in komunalnih storitev povišal stanarine v ŠC za povprečno 25 odstotkov. Tako bo od 1. decembra stanarina za apartnaje 560 din, za srednje kategorije 460 in nižje 400 din.

ŠC: KONTROLE

Na seji študentske delegatske konference so med drugim govorili tudi o kontrolah v študentskih domovih. Ob tem so predstavniki uprave pojasnili celoten postopek: vodja DE Dom izda delavcu pooblastilo za izvedbo kontrole. Ob njem so še varnostnik, študent in hišnik bloka. Kontrolorji vstopajo v sobo samo in izključno ob povabilu stanovalcev. Ob zadnji kontroli v Rožni dolini (blok I) in Akademskem kolegiju so odkrili 6 »ilegalcev« (večina jih je bila prijavljenih), izselili pa so enega. Kljub »vljudnemu« postopku pa trkanje ob četrtni uri zjutraj ni prijetno.

ŽUR

V discu Turist prireajo študentje VŠZD spoznavni večer za študente vseh smeri naše šole. To naj bi bilo 21. tega meseca, leta 90. Pridete lahko od 21. ure dalje in ostanete do jutranjih ur.

DVA (ALI RES?) KONCERTNA TEDNA!

Naslov pač je, kakršen je, v bistvu pa je bil koncertni teden predvsem prvi, drugi pa je kar prazen, razen seveda najave za nedeljski (25.11) koncert Ramones; če seveda ne bo odpadel.

Prav to se je namreč zgodilo v soboto (10.11.), ko naj bi nastopili dark dark gotiki The Sisters Of Mercy, vendar se to žal ni zgodilo. Po "prepihanem" koncertu v Beogradu in popolnoma razprodanem nastopu v Zagrebu, se je zgodilo takole. Koncert je bil v zadnjem (dobesedno) trenutku odpovedan. Preprih na beograjskem odru je očitno pustil posledice na Eldritchovem grlu, tako da so Sistersi Ljubljano prikrajšali za (po vsem skupaj sodeč) dosti bolj darkersko pozo, kot so to naredili The Mission. Odpoved koncerta, vsaj tako velikega kot omenjeni, pa bi lahko bila na vsaj malce višjem nivoju - vegasto obvestilo na kosu papirne brisače, prilepljene na vratih dvorane verjetno ni nivo glamour showa, ki ga po napovedih ponujajo The Sisters Of Mercy.

Mirni večeri pa so nato trajali do torka; dogajanje se je preselilo v Festivalno dvorano, kjer so Miladoyka Youneed uradno predstavili drugi LP Bloodylon in dokončno ter prav tako uradno jazz-core zamenjali za pop-core. V težnji za čim bolj udarnim nastop, ki se ob terminu skoraj logično ponuja, so vsaj po mojem mnenju preveč popačili zvok, to pa je tudi edina stvar, ki bi jo

Miladoyki zameril. Vse ostalo je namreč funkcioniralo popolnoma v stilu parafraziranega naslova Bloodylon. Babilon dvajsetega stoletja in točno to: mešanica nesmiselnih, skoraj bebavih besedil in besed, metalna kitara, funkoiden bas in sax oz. kar dva - med nastopom se je skupini pridružil tudi občasn član Urban Urbanija. In če se vrnem mogoče še malce nazaj;

Miladoyka bi ob vsem tem lahko šli še malce dlje ter povsem dodelaliscenski nastop in se tako prav res podali dvajset minut v prihodnost, medtem ko je mlačna publika prav res dvajset minut v preteklosti; sicer pa več o tem v tekstu *Gospoda G.G.G.-ja* (ki prav tako zahteva tantieme, ki bi mu jih od silnih honorarjev končno lahko nakazal; človeški pohlep pravzaprav res ne

pozna meja) na eni izmed sosednjih strani. In tako se je še enkrat pokazalo, da je ljubljanska scenska pojavnost res mim' in je Ljubljana prav zares vas.

Isto pa se je izkazalo dve ure kasneje ko so v K4 nastopili Blyth Power, skupina, ki je v najavi nosila oznako *prolet-punk bend*. Ko se je zadeva pričela, so sami povedali, da so *folk bend* in pri tem je tudi ostalo; postpunkovsko pojoča kitara ni bila moteča in je s sixties klaviaturami ter izrazito melodičnim vokalom oblikovala prijetno klubsko vzdušje. Odziva seveda nobenega. Vendar kljub temu res prijetno.

Naslednji dan je bila sredo in Partibrejkers v menzi ŠN. Standardni program in slabo ozvočenje ter res dobro vzdušje, Rokenrol torej ni mrtev. Verjetno pa so Partibrejkers, ki so na bis igrali štikle iz rednega dela, kot da ne bi imeli za sabo bogate kariere.

In naslednji dan sem iz objektivnih razlogov zamudil koncert Victims Family, vendar sem iz zelo zanesljivih virov izvedel, da je bil koncert res dober. Isti večer pa sem si uspel ogledati skupino KUD Idijoti iz Pule. Spet v K4, kjer so Idijoti že stari znanci, odigrali pa so verjetno najboljši koncert od vseh, kar sem jih videl (4). Surovi Dead Kennedyjevski energiji so dodali še malce intelekta ter kar prijetno presenetili.

In to je tudi vse. Čakamo Ramones.

Igor A.B.C.D. Ivanič

Dušan Cunjak, lastnik Emonice, ene prvih in največjih zasebnih založb pri nas, nadaljuje z izdajanjem portretov sodobnih slovenskih političnih veljakov. Tako bo po knjigi o Pučniku in Kučanu ob Božiču (sic!) izšel še portret Lojzeta Peterleta, voditelja slovenskih krščanskih demokratov in predsednika republiške vlade. Knjigo pripravlja Viktor Blažič, k sodelovanju pa je, kot je pri Emonici že običaj, pritegnil eminentne slovenske javne delavce, kot sta npr. Sonja Lokar in gospod nadškof Šuštar. Knjiga bo izšla v nakladi 3000 izvodov, naprodaj pa bo po dostopni ceni.

PETERLE POD DROBNOGLEDOM

Cunjak že pripravlja program za naslednje leto. Izšlo naj bi približno petdeset knjig, poleg komercialnih, aktualnih knjig s politično tematiko tudi izvirno domače leposlovje. Emonica naj bi v prihodnjem letu začela izdajati portrete sodobnih tujih politikov. Predvidoma bodo izšle knjige o Mitterrandu, Gorbačovu in Kohlu, z domače politične scene pa naj bi predstavili Drnovška, Miloševića, Markovića in Šuštarja.

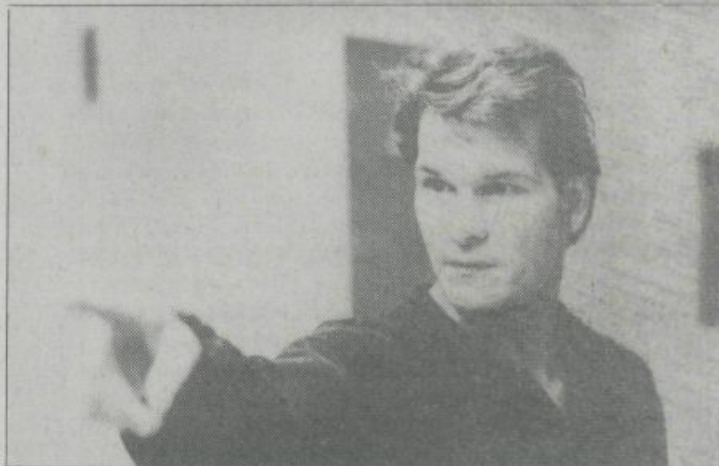
Cunjak, ljubljanski Banjalučan, torej ostaja med vodilnimi slovenskimi zasebnimi založniki in če mu bo uspelo odpreti še zasebno knjigarno v stari Ljubljani (gospod Strgar mu je menda že obljubil prostor) in politični klub, v katerem naj bi se v živo predstavljali portretiranci iz Emonicine zbirke, bo to pomembna pridobitev za slovenski kulturni prostor. Upajmo, da se bo gospodu Cunjaku posrečilo uresničiti vsaj del velikopoteznih načrtov, med katere poleg že naštetega spada tudi izdajanje politično-kulturnega časopisa.

Simon Bizjak

DUH še zdaleč ni takšen film, kot bi bilo logično pričakovati glede na dosedanje udejstvovanje Jerryja Zuckerja. Gre za sodobno romanco (z elementi nadnaravnega) o Samu Wheatu (Patrick Swayze), uspešnem newyorškem bančniku in nadarjeni umetnici Molly Jensen (Demi Moore), njegovemu dekletu. Medtem ko se Sam ubada s financami, Molly opremlja njuno prostorno mansardno stanovanje, pri selitvi pa jima pomaga njun prijatelj in Samov kolega v banki, Carl Bruner (Tony Goldwyn). Kljub navidez tipično površni yuppiejevski idili sta Sam in Molly očitno res zaljubljena drug v drugega. Njune sreče pa je v trenutku konec, ko ulični ropar (Rick Aviles) umori Sama, ko ta poskuša pred njim zaščititi Molly. Četudi Sam umre, njegov duh živi dlje, ujet med dvema svetovoma, zemeljskim in onostranskim. Še vedno torej ljubi okoli, vidi in sliši vse okrog sebe, vendar njega nihče ne vidi in ne sliši (razen duhov, ki jih je doletela podobna usoda kot Sama) in očitno z ljudmi - tudi z ljubljeno Molly ne, ki jo je Sameva smrt psihično povsem dotolkla - ne more vzpostaviti nikakršnega stika. Stvari se še dodatno zapletejo, ko Sam odkrije, da njegov morilec sedaj zasleduje še Molly. Sam si obupno prizadeva opozoriti Molly in ji pomagati. Tako odkrije, da lahko vzpostavi stike s še živečimi s posredovanjem prevarantske spiritistke Ode Mae Brown (Whoopi Goldberg), ki ga sicer ne more videti, lahko pa ga sliši...

Film je žanrski hibrid, uspela kombinacija melodrame, horrorja, komedije in thrillerja. Če je DUH v osnovi žalostna ljubezenska zgodba s srečnim koncem, pa je očitno tudi, da sta scenarist Bruce Joel Rubin in režiser Zucker temeljito proučila knjigi Dr. Raymonda A. Moodyja Jr., ŽIVLJENJE PO ŽIVLJENJU (Life After Life, 1975) in SVETLOBA ONSTRAN ŽIVLJENJA (The Light Beyond, 1988), pa tudi TIBETANSKO KNJIGO MRTVIH (Bardo Thödol); občutki in izkušnje Sama

DUH

Ghost

ZDA, 1990. Paramount.

Režija: Jerry Zucker.

Scenarij: Bruce Joel Rubin.

Fotografija: Adam Greenberg.

Glasba: Maurice Jarre.

Igrajo: Patrick Swayze, Demi Moore, Tony Goldwyn, Whoopi Goldberg, Stanley Lawrence, Christopher J. Keene, Susan Breslau.

DUH (distr. UIP/Inex film) je prvi celovečerec, ki ga je Jerry Zucker samostojno režiral, vendar še zdaleč ni začetnik. Najprej je z Jimom Abrahamsom in Jerryjem Zuckerjem sodeloval pri scenariju za FILM NA ŽARU ALI KAKOR VAM DRAGO (The Kentucky Fried Movie, 1977, režija John Landis, distr. Kosova film), trojica pa je nato zaslovela po "norih" komedijah ALI JE PILOT V LETALU? (Airplane, 1980, distr. Avala Pro-film) in KDO MI UBIJE ŽENO? (Ruthless People, 1986, distr. Vesna film), ki so ju skupaj režirali. David Zucker je sam režiral še GOLO PIŠTOLO (The Naked Gun: From the Files of Police Squad!, 1988, distr. Zeta film), katere koscenarista sta prav tako Jim Abrahams in Jerry Zucker.

Wheata (in ostalih pokojnikov v filmu) se namreč tako ujemajo s pričevanji ljudi, ki so bili klinično mrtvi, a so se "vrnili v življenje", da je naslanjanje avtorjev na navedene avtentične vire več kot verjetno.

Najse zdi DUHOVA zgodba na papirju še tako brezupno melodramatična (in to tudi je), je treba priznati, da je Zucker na osnovi inventivnega Rubinovega scenarija svojemu izdelku dal prepričljivo končno obliko. Če ritem filma na trenutke popusti, takoj zatem spet oživi, še posebej v sekvencah, ko nastopi Whoopi Goldberg. Vloga Ode Mae Brown se zdi, kot bi ji bila pisana na kožo in Goldbergova do konca izrabila njen potencial. Komični whoopijeovski "subplot" tudi predstavlja tisti del filma, ki ga Zucker verjetno najbolj oblađuje, saj se tu nahaja tako rekoč v svojem elementu. Patrick Swayze v glavnem pretežni del filma s svojimi žalostnimi očmi hrepenече gleda ljubljeno Molly, a je zaradi svoje persone "dobrega fanta" vseeno čisto sprejemljiv junak. Demi Moore je prav dobra s svojo zadržano, nežno upodobitvijo Molly. V redu je tudi zasedba stranskih vlog: Tony Goldwyn kot negativec Carl, Rick Aviles v vlogi morilca in Vincent Schiavelli kot duh, ki Sama uči umetnosti vplivanja na materialni svet. DUH je tehnično na visoki ravni, z dobro montažo (Walter Murch), z mehкими kompozicijami direktorja fotografije, Adama Greenberga, in dodelanimi optičnimi učinki Lucasove "Industrial Light and Magic".

Filmi trojice Jim Abrahams/David Zucker/Jerry Zucker so bili uspešnice: ALI JE PILOT V LETALU? je v ZDA/Kanadi priigral 40.610.000 dolarjev za najemnino, KDO MI UBIJE ŽENO? 34.400.000 dolarjev in GOLA PIŠTOLO 34.400.000 dolarjev. Jerry Zucker z DUHOM ni le presegel rezultatov navedenih filmov, ampak je po izkupičku že prehitel tudi letošnjo megauspešnico ČEDNO DEKLE (Pretty Woman, r. Garry Marshall) in se nezadržno bliža meji 200.000.000 dolarjev kumulativnega B.O.

Igor Kernel

Sobota, 01. 12. 90

ŠAMPION (CHAMPION), ZDA, 1949. Režija: Mark Robson. Glav. vl.: Kirk Douglas, Marilyn Maxwell, Arthur Kennedy, Ruth Roman, Lola Albright.

Nedelja, 02. 12. 90

VELIKI DIKTATOR (THE GREAT DICTATOR), ZDA, 1940. Režija: Charles Chaplin. Glav. vl.: Charlie Chaplin, Paulette Goddard, Jack Oakie, Reginald Gardiner, Maurice Moscovitch, Billy Gilbert, Henry Daniell.

Ponedeljek, 03. 12. 90

SLADKO ŽIVLJENJE (LA DOLCE VITA), Italija/Francija, 1960. Režija: Federico Fellini. Glav. vl.: Marcello Mastroianni, Yvonne Furneaux, Anouk Aimée, Anita Ekberg, Alain Cuny, Annibale Ninchi, Magali Noël, Lex Barker.

Torek, 04. 12. 90

MOŽJE (THE MEN), ZDA, 1950. Režija: Fred Zinnemann. Glav. vl.: Marlon Brando, Teresa Wright, Everett Sloane, Jack Webb, Richard Erdman.

Sreda, 05. 12. 90

FRA DIAVOLO (THE DEVIL'S BROTHER / FRA DIAVOLO), ZDA, 1933. Režija: Hal Roach/Charles Rodgers. Glav. vl.: Stan Laurel, Oliver Hardy. **ALELUJA (HALLELUJAH!)**, ZDA, 1929. Režija: King Vidor. Glav. vl.: Daniel Haynes, Nina Mae McKinney, William Fontaine, Fannie Delle De Knight.

Četrtek, 06. 12. 90

VELIKI GATSBY (THE GREAT GATSBY), ZDA, 1974. Režija: Jack Clayton. Glav. vl.: Robert Redford, Mia Farrow, Bruce Dern, Karen Black, Scott Wilson, Sam Waterston, Lois Chiles, Howard da Silva (v barvah).

Petek, 07. 12. 90

NEVARNO DEKLE (BOXCAR BERTHA), ZDA, 1972. Režija: Martin Scorsese. Glav. vl.: Barbara Hershey, David Carradine, Barry Primus, Bernie Casey, John Carradine (v barvah).

Sobota, 08. 12. 90

BORSALINO, Francija/Italija, 1970. Režija: Jacques Deray.

Biseri za ogrlico

NEKOČ JE BIL WESTERN

Četrtek, 13. 12. 1990

TOLPA COLE YOUNGERJA IN JESSE JAMESA
(The Great Northfield Minnesota Raid)
(glej spored)

Philip Kaufman je film posnel v času, ko je preobrazba westerna kot žanra doživljala svoj višek (na eni strani t.i.m. "realistični" western v ZDA, v Evropi pa "špageti" western) in si še nihče ni mislil, da bo v osemdesetih letih temu razcvetu sledil popoln zaton in soočenje z dejstvom, da je western tako rekoč izumrl. Gre za eno izmed številnih ekranizacij razbojniške kariere tolpe, katere jedro so tvorili: Cole Younger (1844-1916), Jim Younger (1848-1902), Bob Younger (1856-1889), John Younger (1851-1874), Jesse James (1857-1882) in Frank James (1843-1889). Ta motiv so že pred Kaufmanom obravnavali filmi *Jesse James* (1939, r. Henry King; Tyrone Power kot Jesse, Henry Fonda kot Frank), *VRNITEV FRANKA JAMESA* (The Return of Frank James, 1940, r. Fritz Lang; Henry Fonda in Frank, début Gene Tierney, kasneje "Belle Starr"), *Jesse James Rides Again* (1947, r. Thomas Carr, Fred C. Brannon; Jesse je Clayton Moore), *The Younger Brothers* (1948; glav. vl. Wayne Morris, James Brown, Bruce Bennett, Robert Hutton), *Return of the Badmen* (1948, r. Ray Enright, med drugim nastopajo bratje Younger), *I Shot Jesse James* (1949, r. Samuel Fuller; umorjeni Jesse je Reed Hadley Jr.), *RESNIČNA ZGODBA O JESSE JAMESU* (The True Story of Jesse James / The James Brothers, 1957, r. Nicholas Ray; Jesse je Robert Wagner). Na zgodbo o bratih Younger-Jamesse navezuje pripoved o Belle Starr, izobčenki in ljubici Cole Youngerja: prim. filme *Belle Starr* (1941, r. Irving Cummings; glav. vl. Gene Tierney), *Belle Starr's Daughter* (1948, r. Lesley Selander; glav. vl. Ruth Roman), *Montana Belle* (1952, r. Allan Dwan; glav. vl. Jane Russell) ter italijansko "špageti" verzijo *BELLE STARR* (Il mio corpo per un Poker / The Belle Starr Story, 1968, r. Nathan Wich) z Elso Martinell. Pri Kaufmanu Cole Younger (Cliff Robertson) načrtuje napade, Jesse James (Robert Duvall) pa je psihopat, ki Coleove ideje prikazuje kot svoje. Kaufmanova verzija ima epsko-lirsko širino, vendar ne v smislu "klasičnega" westerna Forda ali Hawksa, niti ni podobna "špageti" westernom Leoneja ali Corbuccija; njegov film je izviren, drugačen od ostalih, kot je bil v svojem času drugačen Samuel Fuller s svojimi *ŠTIRIDESETIMI MORILCI* (Forty Guns, 1957). Walter Hill je l. 1980 posnel svojo verzijo, *JEZDECI NA DOLGE PROGE* (The Long Riders), a Kaufmana ne dosega.

Igor Kernel

Prizor iz *TOLPE COLE YOUNGERJA IN JESSE JAMESA*: napad na banko v Northfieldu, Minnesota.

Glav. vl.: Jean-Paul Belmondo, Alain Delon, Michel Bouquet, Catherine Rouvel, Corinne Marchand, Françoise Christophe, Julien Guiomar (v barvah).

Nedelja, 09. 12. 90

FANTASTIČNO POTOVANJE (FANTASTIC VOYAGE), ZDA, 1966. Režija: Richard Fleischer. Glav. vl.: Stephen Boyd, Raquel Welch, Donald Pleasence, Edmond O'Brien, Arthur Kennedy, Arthur O'Connell (v barvah).

Ponedeljek, 10. 12. 90

GOSPOD VERDOUX (MONSIEUR VERDOUX), ZDA, 1947. Režija: Charles Chaplin. Glav. vl.: Charles Chaplin, Martha Raye, Isobel Elsom, Marilyn Nash, Mady Correl, Irving Bacon, William Frawley, Charles Evans.

Torek, 11. 12. 90

PLAČILO ZA STRAH (SORCERER / WAGES OF FEAR), ZDA, 1977. Režija: William Friedkin. Glav. vl.: Roy Scheider, Bruno Crémier, Francisco Rabal, Amidou Ramon Bieri, Peter Capell (v barvah).

Sreda, 12. 12. 90

CIGANSKA DEKLICA (THE BOHEMIAN GIRL), ZDA, 1936. Režija: James Hoin, Charles Rodgers. Glav. vl.: Stan Laurel, Oliver Hardy.

ZEMLJA, ZSSR, 1930. Režija: Aleksander Dovženko. Glav. vl.: Semjon Svašenko, Stepan Škurat, Mikola Nademskij, Jelena Maksimova.

Četrtek, 13. 12. 90

TOLPA COLE YOUNGERJA IN JESSE JAMESA (THE GREAT NORTHFIELD MINNESOTA RAID), ZDA, 1971. Režija: Philip Kaufman. Glav. vl.: Cliff Robertson, Robert Duvall, Luke Askew, R. G. Armstrong, Dana Elcar, Donald Moffat, John Pearce, Matt Clark (v barvah).

Petek, 14. 12. 90

ALICE NE ŽIVI VEČ TUKAJ (ALICE DOESN'T LIVE HERE ANYMORE), ZDA, 1974. Režija: Martin Scorsese. Glav. vl.: Ellen Burstyn, Kris Kristoferson, Billy Green Bush, Diane Ladd, Lelia Goldoni, Alfred Lutter (v barvah).

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridruže pravico do spremembe programa.

- **CESARSKI LOV** Vitalija Mel'nikova: (Alla Samohina) z gorfom Aleksejem Orlovom.

Teden novega sovjetskega filma

Letošnji pregled sodobne ruske filmske produkcije je sestavljalo sedem filmov. Vitaliju Kanevskemu in njegovemu filmu *Zamri, umri, voskersni* (Miruj, umri, vstani) je v Cannes, kjer je dobil nagrado za najboljši debut, pot omogočil Alan Parker. Kanevski skupaj s Pavlom Longuinom (*Taxi blues*, prikazan tudi na Film art festu) prikazuje ruski underground: Longuin Moskvo sedanosti z dvojico taksistglasbenik, Kanevski pa delovno taborišče za politične zapornike takoj po vojni, kot ga je videl sam kot otrok. Zgodba je sicer fragmentarna, toda ČB fotografija kaže avtentično okolje brez kakršnihkoli olupšav: sam režiser je dejal, da je moral zamenjati prvega snemalca, ker so se mu njegove slike zdele preveč čiste.

Precej bogata je bila produkcija filma

Carskaja ohota (Cesarski lov), zgodovinske melodrame za časa vladavine Katarine Velike. Svoj petnajsti film je Vitalij Mel'nikov snemal v Rusiji in Italiji s pomočjo italijanskih in čeških snemalcev, ki so filmskim podobam dali videz slik starih mojstrov.

Gleb Panfilov je posnel že tretjo verzijo M. Gorkega romana *Mač* (Mati). Podobno kot pri Mel'nikovu gre za izkušenega režiserja, ki ima za sabo že sedem filmov. Manjka pa mu občutek za dolžino, saj so več kot tri ure za lekcijo iz zgodovine delavskega boja odločno preveč.

VIDEOTEKA

★ ★ ★ ★ ★

GALERIJA ŠKUC Stani trg 21 Ljubljana

pon - pet 16 - 21 tel: 216 540

SACRIFICATIO (OFFRET) (Žrtvovanje)

Režija: Andrej Tarkovski.
Gl. vl.: Erland Josephson, Susan Fleetwood, Valerie Mairesse, Alan Edwall...

Da je od odličnega lahko kaj še boljše, je dokaz zadnji film ruskega mojstra sedme umetnosti, strahu pred svetovno kataklizmo in upanju na nov začetek, nadaljevanju življenja. Prelep film za večkratno gledanje in študiranje. V mnogočem sporninja na Bergmana (glavni igralec, snemalec Sven Nykvist, film je konec koncev švedsko-francoski), a morda se tako le zdi.

Ker je tako intimen - lahko bi rekli, Tarkovski pač - v Cannesu »le« nagrada za režijo, a je za ljubitelje filma vsekakor večji od Misijona. Ker ob Nostalgiji tudi Žrtvovanje ni na noben način kinotečno dosegljiv film (ostala dela Tarkovskega: Ivanovo otroštvo, Andrej Rubljov, Zrcalo, pa tudi Solaris in Stalkerja smo tam lahko videli), je TV (video) edina možnost za uživanje.

THE MISSION (Mission)

Režija: Roland Joffé.
Gl. vl.: Robert De Niro, Jeremy Irons, Ray McAnally, Aidan Quinn, Cherie Lunghi, Ronald Pickup...

Zelo preprosta zgodba z ogromnim učinkom. Zgodovinska drama iz 18. stol. (iztrebljanje južnoameriških Indijancev s strani politike in cerkve) je učinkovito prepletena z osebno dramo junaka Mendaze, v začetku trgovca s sužnji, po umoru brata pa spreobrnjenca in enega glavnih nasprotnikov iztrebljanja.

Na kratko - gre za dve uri odličnega bombardiranja gledalca s sliko (oskar - drugi po Poljih smrti - za Christa Mengesa), glasbo (nagrada BAFTA Ennio Morriconeju) in odlično igrano. Močno, pretresljivo, lepo, priporočljivo za vse generacije naprej in nazaj. Zlata palma v Cannesu 1986! Dovolj!

Film Ono Sergeja Ovčarova je zanimiv eksperiment z obliko in vsebino: zgodba o zgodovini mesta in njegovih županov v časovnem loku med poganstvom in ekološko kataklizmo v 21. stol., ki je metafora za Rusijo in njene vladarje - bivše in bodoče, je poudarjena s kvaliteto fotografije od Lumiérovih migetajočih podob do bravnega filma.

Gruzijski Gospoda avantjuristy (Gospodje avanturisti) Bindzine Čheidze je bil posnet že l. 1985, dovoljenje za prikazovanje pa je dobil (najbrž zaradi odkrite zafrkancije na ruski račun: tajni agent Jackson 008 je poslan v plemensko zaostalo Rusijo, kjer mora likvidirati dediča umrlega lastnika mednarodne korporacije) še lani.

Od avtorjev je prišla v Ljubljano Svetlana Proskurina predstavljat svoj film *Slučajni val's* (Naključni valček), ki pa kljub nagradi s festivala v Locarnu ostaja to, kar je: negledljiv in dolgočasen film. Poleg Svetlane Proskurine so bili v Ljubljani tudi zastopniki SOVEXPOR-a, ki je priskrbel filme. Upam, da se bo našel kdo, ki bi se z njimi dogovoril vsaj za odkup filma *Taxi blues*, saj je bil tokrat že drugič razprodan.

Uroš Prestor

- **ONO** Sergeja Ovčarova: ena od pretendentk za naslov mestne glavarke.

LENNY

Režija: Bob Fosse.
Gl. vl.: Dustin Hoffman, Valerie Perrine, Jan Miner, Stanley Beck, Gary Morton.

Filmarna biografska drama ameriškega komika, showmana, nastopača, ki ni poznal avtocenzure, Lennyja Brucea. Scenarij za to odlično zasnovano, posneto in fenomenalno odigrano malo mojstrovino je Julian Barry napisal po lastni drami. Že pokojni plesalec, koreograf in režiser Fosse je s svojimi petimi filmi neizbrisno naslikal svet showbusinessa v svojem blišču in bedi. *Sweet Charity* (musical po Fellinijevem *Cabirijine noči*), *Cabaret*, *Ta vražji jazz*, *Star 80* in *Lenny*. Zavidljiv spisek, čepnav kratek, enega stvarca. Študirati ga lahko začnete z Lennyjem, še eno zgodbo o tem, kako »šovbiznis« ubija ljudi. Hoffman je »fenomenalen«, a oskarja vseeno ni dobil in tudi to je showbusiness in Amerika.

M.K.

MARKO CRNKOVIČ

- ENFANT TERRIBLE SLOVENSKE PUBLICISTIKE

Pred kratkim smo v Delu lahko zasledili notičko, da je generalni direktor Cankarjevega doma Mitja Rotovnik izmed petih kandidatov za direktorja kulturno-umetniškega programa izbral Marka Crnkoviča.

Poleg dotičnega in ožjega kroga njegovih prijateljev in oboževalcev (Marko je na pogled nedvomno kar prijeten fant) je omenjeni izbor najbrž še mnogo bolj razveselil vse razžaljene, ponižane in poteptane avtoritete. Ampak pozor - Marko še ne namerava odložiti svojega ostrega peresa. Njegov podpis bo dobil novo težo, ko bo z novim položajem prestopil v tabor vplivnih...

TRIBUNA: Marko Crnkovič, če bi vas človek poskušal označiti s kar najkrajšim izrazom, bi bilo najmanj, kar bi lahko rekli, da ste zelo kontroverzna osebnost. Nekateri vas kujejo v zvezde, spet drugi pa sesuvajo v prah z nazivi, kot so samovšečni hermetik, ksenofilski narcis ipd. Vam je ta publiciteta všeč in je to tisto, kar si želite, ali pa vas morda tudi malce moti?

CRNKOVIČ: Priznam, da mi je všeč, priznam pa tudi, da me včasih malo moti. V nobenem primeru to ni bil namen, ker moj način pisanja ni bil taktika, ampak sem preprosto pač pisal, kot se mi je zdelo v redu. No, jasno pa je, da je nujnost pisanja bodisi kritika bodisi strinjanje. Mislim, da so moje sodbe takšne, da silijo človeka, da jih ali zavrne ali sprejme, ker so pač precej radikalne.

TRIBUNA: Članek z naslovom Evromaske

začenjate: »V krutih časih pomanjkanja tiražnih revialnih medijev, ko so publicisti postavljeni pred resno dilemo, ali naj raje začnejo objavljati v internem glasilu Felinološkega društva Kamnik ali pa se naj prodajo Demokraciji, je vsaka nova revija pravi balzam vsaj za dušo...» Se vam zdi relativno majhen slovenski revialni prostor tako bistvena omejitev, da je postavljena pod vprašaj že sama možnost objave različnih, tudi kvalitetnih publicističnih tekstov?

CRNKOVIČ: Mislim, da je stanje v tem trenutku res kritično. Citiran tekst je sicer duhovno pretiravanje, ni pa daleč od resnice. To je dejansko problem za publicista, ki želi nekje nekaj objaviti. Odkar ni Telexa, ni nobenega tiražnega tednika, kjer bi lahko človek objavil kritiko, oceno, komentar, pa naj gre za glasbo, film, gledališče,

kulturno politiko, skratka katerokoli področje. Govorim iz lastnih izkušenj, vendar sem prepričan, da bi se z menoj strinjalo veliko kolegov publicistov. Človek je omejen na Delo in Podmornico, za katero pa vemo, kako je. Že od njenega uspešnega začetka Dnevnik dela intenzivno na tem, da bi jo čimprej uzurpiral. Drugih revij in časopisov enostavno ni. V Jani pač ne moreš objavljati, vsaj jaz ne. Sedem dni je popolnoma obskuren lokalni tednik in tu se vsa stvar že konča. Stop ima nekaj kvazi kolumnov, ki pa niso ne vem kaj. Skratka, nimamo niti ene publikacije, ki bi, ne samo po svojem konceptu, ampak tudi glede na svojo publiko zadovoljevala potrebe publicista. Temu namreč ni vseeno, kakšen tip bralca ga bo bral. Zase lahko rečem, da mi res ni do tega, da bi objavljati v publikacijah, ki jih sam ne berem. Hočem reči, da za določen tip intelektualca, za katerega se sam imam, to ne more biti interes, čeprav bi imel veliko več bralcev. Lahko bi provociral dobro misleče gospe s svojim kolumnom v Jani, kar pa si niti najmanj ne želim.

TRIBUNA: Prav gotovo tudi sami izvajate selekcijo kroga vaših bralcev. Mislim seveda na količino uporabljenih tujk v vaših tekstih.

CRNKOVIČ: Ne vem, zakaj bi mi morali to očitati. Seveda je res; nehote - ampak dejansko je to selekcija bralcev. Izbral sem pač tak štil, ki ni dostopen komurkoli, mislim pa, da ni v tem nič slabega. Zakaj bi morali vsi vse razumeti? V naši Sloveniji je nekakšna manija, da se morajo vsi na vse spoznati. Čemu le? Jaz Dela ne preberem od prve do zadnje strani, ponedeljkovo športno prilogo vedno mečem stran, Dela plus ne berem, Dela x še manj, ne berem Jane... Ena izmed Janinih bralk pa hoče razumeti moje članke?! To, da bi se jaz moral prilagajati takim bralcem, bi razumel kot neko prisilo. Ni razloga, da bi se jim moral prilagajati. Preprosto; jaz na primer ne berem vsak članek, oziroma če ga že preberem, se pač sprijaznim s tem, da ga ne razumem. Kultura pa naj bi bila stvar, na katero bi se morali vsi spoznati!?

TRIBUNA: Bogdan Gradišnik je nek vaš članek zaradi množice tujih besed poimenoval angleško-nemška koprodukcija. Mislim pa, da v vaših prispevkih med tujimi besedami nedvomno prevladujejo francoske besede. Je to zato, ker ste francoščino študirali in jo verjetno najbolje obvladate?

CRNKOVIČ: Študij je gotovo eden izmed razlogov. Znam pa angleško enako dobro kot francosko. Gre seveda tudi zato, da so moja nagnjenja pač na strani francoske kulture. Mislim pa, da tujih besed ni tako ogromno. Gradišnik jasno pretirava, saj je eden od zastavonoš slovenskih jezikovnih puristov in ga ne moremo jemati povsem

resno.

TRIBUNA: Mislite, da pisanje za Delo, ki je osrednji slovenski časopis in je namenjen najširšemu krogu bralcev, pomeni določeno omejitve za novinarja?

CRNKOVIČ: Seveda, vendar do neke mere. Če trdim, da se sam ne prilagam bralcem, to ne pomeni, da se vsak avtor, ki piše za časopis, ne prilagaja vsaj delno, če ne drugače, vsaj podzavestno samemu časopisu. Mislim, da je to logično. Če bi se sam absolutno podrejal časopisu, bi se v kontekstu izgubil. Kljub temu pa publicistični kontekst vpliva na avtorja. Ravnotežje skratka mora biti, saj te v nasprotnem primeru ne opazijo. Del uspešnosti mojih člankov je prav gotovo tudi v tem, da padajo iz konteksta. Taki so bili prispevki iz Ure kulturne anatomije v Telexu, pa tudi članki v Delu. Z Lukom Novakom sva imela na primer kolumen v Mladini v rubriki Levo, kjer nisva bila tako notorična kot v Uri kulturne anatomije. Zavestno sva si prizadevala, da bi padala iz konteksta Mladine. Tako sva pisala povsem mirno in nesenzacionalno, skratka ubrala sva drugačen stil, kot ga ima Mladina.

TRIBUNA: Kako deluje avtocenzura pri vas?

CRNKOVIČ: S tem problemom se nisem nikoli ukvarjal. Dejstvo je, da članek pregledam, preden ga oddam. Običajno ga ne popravljam, če pa to storim, sem s popravkom zadovoljen.

TRIBUNA: Pa pogledjmo še malce naprej. Vaš odhod v Cankarjev dom sicer še ni pravnomočen, ampak dejstvo je, da je kocka že padla. Mnogi se še spominjajo znane "paradižnikove" afere izpred dveh let, ko vas je v predavertju Cankarjevega doma osebno napadel režiser Rdečega pilota. Z malce zlobe - ali ni vaša vrnitev na "mesto zločina" v povezavi s prikrito željo po revanšu ali pa gre morda za Rotovnikov odkup za omenjeni škandal?

CRNKOVIČ: Po naravi nisem maščevalen tip, pa tudi sicer to - vsaj mislim - nima nobene zveze.

TRIBUNA: Res pa je, da je Rotovnik vaš program, ki ste ga predložili kot kandidat za mesto direktorja kulturno-umetniškega programa v Cankarjevem domu, označil kot zelo pozitivnega. V čem je "catch", oziroma ali lahko orišete glavne smerince tega programa?

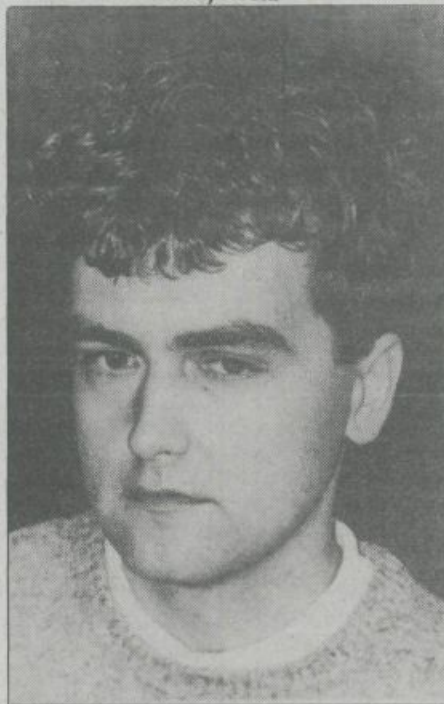
CRNKOVIČ: Glavne smerince so: prvič - selektivnost pri programu, kar pomeni paziti na to, kaj se v Cankarjevem domu pojavi in kaj ne, tako v kvalitativnem smislu kot v smislu žanrske in kulturološke razlike - se pravi razmerje med visoko, elitno in popularno kulturo. Mislim, da je to zadeva, ki ni bila ravno uravnotežena. Po drugi strani pa gre za ekonomsko oziroma funkcionalno plat zadeve. Treba je namreč uvesti neko smotrnost in

racionalnost pri produciranju predstav. S tem, da so pred leti veliko denarja izgubili na račun nepopolnih pogodb in takih pomanjkljivosti, ki bi jih z malo previdnosti, doslednosti in spoštovanjem določenih principov pri delu lahko odpravili.

TRIBUNA: Se utegne z vašim delovnim prehodom spremeniti tudi vaš življenjski stil? Na kratko povedano - se umikate iz ofenzive v defenzivo in kje se bo nadalje sproščala vaša ofenzivnost? Kaj bo torej z vašo publicistiko?

CRNKOVIČ: Ne vem, zakaj naj bi sprememba delovnega mesta pomenila, da grem zdaj v defenzivo. Po mojem mnenju menjava položaja ne pomeni tega. Navsezadnje bo moj položaj v prihodnje precej bolj vpliven, kot je tu na Delu. Moji članki so bili sicer zelo odmevni, veliko vprašanje

Fotodokumentacija Dela

pa je, kakšen je bil njihov dejanski vpliv. To je pač stvar, ki jo človek upošteva ali pa tudi ne. Ne delam si iluzij, da sem s svojimi članki - tam okoli sto jih je - svet spremenil. Glede same publicistične dejavnosti pa bom vedno gledal na to, da ne bom čisto izpregel. Dokler mi bo to čas dopuščal, bom še vedno kaj objavljaj - tudi v Delu - honorarno pač.

TRIBUNA: Nekateri zlobneži vam sicer že sedaj očitajo, da ste eden najbolj znanih slovenskih fiktivnih popotnikov (na relaciji Titova 35 - Tomšičeva 12). Kako bo z vašimi potopisi v bodoče?

CRNKOVIČ: Upam, da bom še kam potoval. Imel sem srečo, da sem v teh treh letih na Delu videl - ne bom rekel ravno lep del sveta, pač pa večji del Pariza. Upam, da

bom tudi v Cankarju lahko kam šel... Skratka - moja potovanja niso zajemala le prst na zemljevidu...

TRIBUNA: K celostni podobi človeka sodi tudi njegov prosti čas. Včasih ste se ukvarjali s fotografijo. Je to še vaš hobi?

CRNKOVIČ: Ne, na žalost ne več. Fotografija pravzaprav nikoli ni bila moj hobi; ta izraz mi sploh deluje nekam preveč nedeljsko, kot nekakšen popoldanski konjiček, jaz pa sem se imel takorekoč za profesionalca... Priznam, to je bilo pač še v gimnaziji in takrat si človek marsikaj domišlja. Ko sem prišel na faks, sem to čisto opustil. Šel sem celo tako daleč, da sem prodal opremo; razvijalec, vse kemikalije in drobni pribor, nazadnje še fotoaparati in ga zamenjal za CD gramofon. Po eni strani mi je žal in fotografijo pogrešam. Mogoče si bom kdaj kupil fotoaparati in začel znova... Hobi jev pa pravzaprav nimam.

TRIBUNA: Vse, kar počnete, torej počnete profesionalno oziroma »zares«...

CRNKOVIČ: No ja, recimo temu tako... V bistvu pa imam premalo časa. Navsezadnje je to, kar počnem, tako kontinuirano, da niti ne bi mogel početi kaj drugega. Konec koncev - človek mora tudi jesti...

TRIBUNA: In spati. Zanimivo bi bilo vedeti, katero literarno delo leži na nočni omarici enega najbolj osovražanih slovenskih literarnih kritikov. Nedvomno jo imate - nočno omarico namreč...?

CRNKOVIČ: Nočno omarico seveda imam, ampak na njej sta le lučka in budilka... Razlog pa je v tem, da ne berem oziroma skoraj nikoli ne berem v postelji. Če bi skušal odgovoriti, katere knjige rad berem in znova in znova jemljem v roke, bi rekel, da velikokrat odprem Baudelaira, Rože zla, Mallarméja (kljub temu, da ga imam že vrh glave zaradi vseh procedur okoli prevajanja, ki je trajalo več let)...

Od novejših, recimo slovenskih del, rad listam po Jesihovih sonetih in Madame Bovary je še vedno eno mojih najljubših del..."

TRIBUNA: Za konec še eno vprašanje. Kako pa kaj Nela Malečkar?

CRNKOVIČ: Kaj pa je z Nelo?

TRIBUNA: Omenjeno ste priobčili v vašem prvem in doslej edinem intervjuju, ki je bil objavljen v Tribuni daljnega leta 1988. Mislim, da se je vprašanje glasilo, katera je vaša idealna ženska.

CRNKOVIČ: Sem to res jaz rekel? No ja, Nela Malečkar je še vedno čisto v redu, zelo luštna punca, malo se sicer rada zafrkava, ampak v bistvu je O.K.

Mojca Petrič
Nataša Rijavec

SMRT LAIBACHU, ŽIVELA LJUBLJANA!

Najprej je bila zavestna, preiščljena provokacija, ki je dosegla svoj cilj že s tem, da je povzročila zgražanje. Leta 1982, ko se je na ljubljanskem Novem rocku skupina prvič predstavila širšemu slovenskemu občinstvu, se je povezovalka vprašala: »In kdo je dovolil skupini, da v Ljubljani, prvem mestu heroju, nosi ime Laibach?« Reakcije samozvanih tutorjev in dušebrižnikov slovenskega naroda so bile burne, pri čemer je tudi televizija z rdečim Juretom Pengovom na čelu odigrala pomembno samozaščitno vlogo. Če se danes s časovne, da ne rečem zgodovinske (glede na to, kaj vse se je v tem obdobju zgodilo), distance ozremo nazaj, lahko ugotovimo, da se Laibach pravzaprav ni dosti spremenil, radikalno pa se je menjal odnos do njega, tako da je imidž skrbno potencirane misterioznosti skoraj povsem zbledel, s tem pa tudi blišč njihovega disidentstva, ki je tako skupini kot tudi celotni instituciji Neue Slowenische Kusta odprl pot v Evropo.

Foto: Toni Kodrič

Laibachovci v Ajdovščini

Padec rdečih Bastilij je zrušil ideološke in posredno tudi jezikovne barikade, s katerih so jih napadali slovenski (in ne samo slovenski) čistuni. Ideja sama, ki je prav zaradi svoje skrivnostnosti in jasno izkazane eksterne drugačnosti vznemirljiva, je s pluralizacijo slovenske družbe in s tem tudi kulture izgubila mik prepovedanega sadeža in se tako zreducirala samo na svojevrsten, vrednostno neopredeljen pogled na svet. Tako danes nikogar več ne moti (ne)slovenski jezik, ki ga praviloma uporabljajo člani skupine, ne glede na to, ali hočejo s tem poudariti nadacionalnost umetnosti, retrogradno vračanje k že videnemu ali kaj tretjega. Nikogar več ne moti pojmovanje umetnosti kot vzvišenega poslanstva, ki zavezuje k fanatizmu, kar je sicer rad poudarjal nekdanji nemški Führer. In prav nihče se ne obregne ob njihovo ime in znak kot »vidno materializacijo ideje na ravni miselnega simbola«, kakor so včasih »Laibachovci« sami govorili, da bi še bolj razdražili našo šentflorjansko zaplankanost.

Kaj je torej ostalo od nekdanj slavnega Laibacha? Na žalost samo v družbo etablirana in inkorporirana brezoblična gmota, ki podobno kot novokomponirani slovenski butnglavski milijonarji zabava ljudi na veselicah v Spodnjem Dupleku in Blatnem Dolu, med katerimi je največ takih, ki mislijo, da so še vedno »trendy«, če prisegajo na revirske junake. Enourni show z migetajočimi lučmi in huronskim ozvočenjem stane približno 7.000 DEM, vendar pa ne more več ogreti niti Igorja Vidmarja. Škoda, pa tako rad sem jih imel.

Simon Bizjak

MODERNA GALERIJA

MED ABSURDOM IN

ABSTRAKCIJO

Bojan Gorenc je l. 1979 diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Zanimivo je morda to, da je kar sedemkrat razstavljal v Galeriji ŠKUC s slikami in grafikami. Tokrat si lahko ogledamo pregledno razstavo njegovih del.

Posebnost celotne razstave je njegov pristop in ne toliko izrazna, formalna stran - razen morda aluzija na ikone (okvirji slik). Gorencove abstrakcije niso odslkava realnosti, pač pa svojstveno filozofsko, skozi likovni jezik izraženo razmišljanje. Že kar metafizično občutje, kjer ne gre za to, da bi opazovalec vizualiziral slikarski trenutek, ampak morda ujel ta poseben pogled na svet. Pravim, morda. S sodobnim slikarstvom je že tako, da opazovalec navadno ne razume posebnega slikarskega koda. Likovni jezik sam zase pač še ni celota. Žal.

GALERIJA ŠKUC

G.R.A.M. - BANG

Presenečenje! Vstopili smo, in nismo verjeli. Zakovice, fotokopije, pokali, nogomet, lovske tarče, kičaste prevleke iz blaga, plastična LASERSKA pištola -BENG, BENG, in še, in še... Štirje vrli fantje iz Gradca, ki se predstavljajo kot skupina G.R.A.M. (Gunter, Ronald, Armin in Martin), so skoraj vsi umetnostni zgodovinarji. Poseg na področje umetnosti je bil povsem slučajen in kakor sami pravijo, je to, kar ustvarjajo, ŽIVLJENJE. O tem, ali je to tudi umetnost, pa... Skupinska razstava nima enotnega koncepta, tako da smo v bistvu soočeni s štirimi samostojnimi razstavami. Kar lahko rečemo, je, da je bilo na otvoritvi izredno zabavno (vključno s streljanjem s pištolo), živahno in neobremenjeno. Sicer pa mislim, da je bil to tudi namen avtorjev samih. Umetnost... ah, pa kaj bi o tem.

Tribunino oko: Nives Klinc

GALERIJA B-51

SLADKI NASMEŠKI

Renato Repše, karikaturist, ki je objavljaj svoje slike tudi v Tribuni, je tokrat pripravil mini-razstavo (15 slik). Predstavil naj bi koncept svojega dela po ustvarjalnih obdobjih. Karikature (če bi jih lahko tako imenovali) zajemajo predvsem moški spol - morda pa so le-ti resnično bolj privlačni za risarsko oko - v različnih življenjskih okoliščinah. Z belega papirja zrejo v nas obrazi, ki so po pravilu zmeraj izpostavljeni, saj so pretirano poudarjeni oz. izrisani. Vsi so pohotni, krvoločni, agresivni, zli, z živalskimi potezami. Drugega na risbah skorajda ne opazimo. Sami obrazi... In kot je to že običaj, jih ima večina politično implikacijo. Ne glede na dobro zasnovano in risbo se postavlja vprašanje, ali so to še oz. že karikature. Morda se avtor nagiba k stripu, kar pa to seveda ni, ali gre za ilustracije. Na to vprašanje si bo seveda moral odgovoriti avtor sam.

JAKOPIČEVO RAZSTAVIŠČE

ZGODOVINA
FOTOGRAFIJE II.

Oktober lani so v Mestni galeriji začeli s prvo od predvidenih treh razstav o razvoju fotografije na Slovenskem. Do takrat namreč še ni bilo nobenega sistematičnega pristopa do tega medija in samo magistru Mirku Kambiču smo lahko hvaležni, da se podatki niso izgubili v toku zgodovine. Prav rezultati njegovih raziskav so tvorili jedro prve razstave, ki je zajemala obdobje od 1839 - 1919. Drugi del razstave, ki je tokrat v Jakopičevem razstavišču, zajema obdobje od 1919 - 1945. Poleg razstavljenih fotografij je tokrat zelo zanimiva postavitev razstave. Srečamo pa lahko znana slovenska imena - Kološo, Jakopiča ... Vsekakor lahko rečemo, da je tak izbor fotografij velik prispevek k slovenski kulturni dediščini. Tretji del razstave (obdobje 1945 - 1990) si bo moč ogledati že 26. novembra v Mestni galeriji.

in foto Žiga Koritnik

STARI DOBRI BUKOWSKI

Charles Bukowski: Pesmi,
Književna zadruga Jesenice,
Jesenice 1990.

Do sedaj so slovenski bralci Charlesa Bukowskega, enega najplodovitejših sodobnih ameriških literatov, poznali le po Ženskah in Špehu na kruhu, tokrat pa se predstavlja z izborom pesmi. Tudi v poeziji ne gre za obtoževanje ali za razkrinkavanje vodlosti sanj o deželi neomejenih možnosti niti revolucionarno družbeno angažiranost, ampak za preprosto resignacijo, vdanost v usodo iz spoznanja nemoči, ki pa jo Bukowski samo ugotavlja, ne da bi družbo krivil za to (ko hodim mimo pizzerij/ in jih vidim kako sedijo tam in jedo/ nisem več presenečen/ da je človeštvo zafukalo dve tretjini svoje preteklosti/ in tri četrtine prihodnosti). Gre torej samo za seciranje, pesnik (pa tudi Bukowski kot pisatelj) je nepretenciozen in zdravljenje prepušča drugim. Življenje je pač nujno zlo, treba ga je (pre)živeti, po možnosti tako, da si ga ne otežujemo še sami. Kontrast med sanjsko in resnično Ameriko ni vzrok njegovega pisanja, le-tega pa ne pojmuje kot vzvišeno poslanstvo, ampak kot delo, ki pač prinaša več ali manj denarja (sploh se niso ukvarjali s kvaliteto njegovega branja/ poznam ga - prav tak je kot smo vsi ostali: za denar bi kozlal

kjerkoli). Tudi takrat, ko jasno zasledimo avtobiografsko noto njegove proze ali poezije, ni samovšečen ali sprenevedav. Pisanje Bukowskega ni filozofija, stari dobri Charles ni Henry Miller, verizem ima prednost pred artizmom in dejanje pred besedo. Besede čistilca čevljev v eni od njegovih pesmi (hudiča, kar lepo sem se imel nekaj časa. Ostalo me ne briga) so pregnantno izraženo bistvo njegovega pojmovanja življenja. In vendar ga kritika označuje kot »škrlatni cvet sredi kant za smeti« in »enega novih čudaških svetnikov literature dvajsetega stoletja«. Njegova prednost je prav v tem, da je hkrati eden tistih, ki nikoli ne berejo literature, če ni po naključju natisnjena na straniščnem papirju, hkrati pa je lahko eden tistih, ki poslušajo Beethovna, Brahmsa, Čajkovskega ali Mahlerja. Prav ta ambivalentnost piščeve pozicije daje njegovi literaturi svojevrstno privlačnost in avtentičnost.

In je veliko pijače in potovanj po velemestni Ameriki, od kalifornijske pacifiške obale preko Texasa do Louisiane. In končno pridemo do žensk. V njegovih delih jih je vse polno; lepih in manj lepih, mladih in malo manj mladih. Ženske so njegova obsesija, ki ga privlači z magično močjo (Najprej zgleda, kot da je fukanje nekaj najpomembnejšega). Ženske so potrdilo moškega bivanja, samo to in nič več, kajti ljubezen se posuši še prej kot sperma, kot bi rekel Hank.

Oboževalci sedemdesetletnega nemško-ameriškega pisca in tovrstne literature bodo, še preden se posuši tiskarsko črnilo razgrabili navidez neugledno, pa vendar zelo zanimivo knjigo. Vsaj upati je tako.

Simon Bizjak

KARANTANIJA PREDSTAVLJA

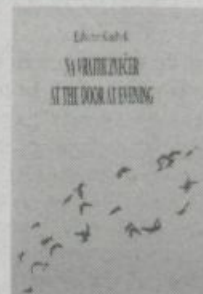
Edvard Kocbek:
NA VRATIH ZVEČER.
AT THE DOOR AT EVENING, Izdala The Muses'Co, Dorion, Québec, Kanada in Aleph, RK ZSMS, Ljubljana 1990. Izbral, prevedel in spremno besedo napisal Tom Ložar.

Še preden zapišem nekaj malega o samem Kocbeku in njegovi najnovejši izdaji, bi zapisal nekaj besed o prevajalcu. Tom Ložar je Kanadčan. Potem pa Slovenec. Doktor ameriške književnosti poučuje na Vanier College v Montrealu, občasno pa sodeluje tudi s Slovenijo (bodisi kot predavatelj bodisi kot urednik in publicist). Tale posthumna izdaja Kocbekovih pesmi prinaša izdelke, ki jih je eden naših največjih slovenskih pesnikov zapisal med leti 1934 in 1977. Urednik te izdaje je celotno delo zastavil kot knjigo iz treh blokov. Prvi se imenuje Pred (Before) in prinaša pesniške produkte izpred vojne (Zemlja, 1934), drugi se imenuje Med (During), torej pesmi, ki so nastale med vojno, in tretji Po (After), ki bralca seznanja z izdelki, napisanimi po vojni (ali vsaj takrat objavljenimi). Kot je razvidno, gre za precej velik časovni razpon, kar pa niti ni bistveno. Literarna vrednost nas tokrat ne zanima (navsezadnje je o vrednosti Kocbekovih pesmi bilo že ogromno napisanega). Bolj pomembno je dejstvo, da je končno prevedeno v angleščino eno največjih imen slovenske poezije.

Rene Žirar:
STARI PUT GREŠNIKA,
Bratstvo - Jedinstvo, Novi Sad 1989. Prevedla Frida Filipović. Biblioteka Svetovi.

V glavnem mestu Vojvodine sta v dveh letih izšla kar dva velika besedila francoskega intelektualca Reneja Girarda. Kronološko je bila najprej prevedena pričujoča knjiga (La route des hommes pervers, Bernard Grasset et Fasquelle, Paris 1985), naslednje leto, torej letos, pa še **Nasilje i sveto**, Književna zajednica Novog Sada, Novi Sad 1990, (La violence et le sacré, Grasset, Paris 1972) v prevodu Svetlane Stojanović. Kot je iz podatkov o originalih razvidno, je bila najprej napisana knjiga **Nasilje i sveto**. Tokrat ta podatek ne igra nobene vloge. Dejstvo je, da je knjiga zunaj (v slovenskem prevodu je žal še nimamo), torej na trgu, v Knjižarni Karantanija. Za nepoučenega bralca bo branje te knjige nedvomno lažje kot prej izšle in kasneje prevedene. Ko pravim lažje, še ne mislim, da bo lahko. Gre namreč za (kot že naslov sam pove) staro pot grešnika. To je bil konec koncev tudi Ojdir ter mnogi drugi literarni junaki za njim (najbrž tudi pred njim). Ojdiptova pot je pot starega grešnika, pot, ki vodi v smrt. Toda ne v navadno smrt temveč tisto žrtvovano, tisto, ki je pravzaprav že kar vsakdanja. Vse žrtve so, jasno, nedolžne.

Marjan Rožanc:
TOPLA GREDA,
SZS Karantanija, Marjan Rožanc in David Tasič, Ljubljana 1989.

Pred šestindvajsetimi leti je ljubljansko Delo pisalo, da je bila igra **Topla greda** Marjana Rožanca v izvedbi Odra 57 prekinjena, ker »potvarja in neresnično prikazuje življenje na vasi ter globoko žali čustva borcev NOB«. Zato je Javno tožilstvo izdalo sklep o zaplembi vseh izvodov tega dramskega feljtona ter igro prepovedalo. Ta sklep je bil v veljavi celih petindvajset let. Torej do lani. Napori DSP in samega avtorja o obnovitvi postopka so bili povsem odveč. In kot je usoda hotela, je še leto ne po izidu preminil avtor te igre. Do danes je bila krstna izvedba tega dela edina javna uprizoritev. Gre za usodo vaških, preprostih ljudi, razpetih med zemljo in politiko. Da so se ob tem počutili užaljeni borci NOB, niti ni presenetljivo, da pa avtor potvarja življenje na vasi, je precej iz trte zvito. Seveda pa še kako v skladu s tedanjo politično oblastjo. Z eno besedo, knjiga, ki jo je treba tako ali drugače prebrati. Kot vse ostale knjige Marjana Rožanca.

* Tadej Čater

10 % off

Draga Tribuna,

podpisani _____ želimo poslati Vaš
naročilni. Prosim, da mi čimprej pošljete na
moj naslov: _____

podpis _____

Naročite Tribuno
10 % ceneje !

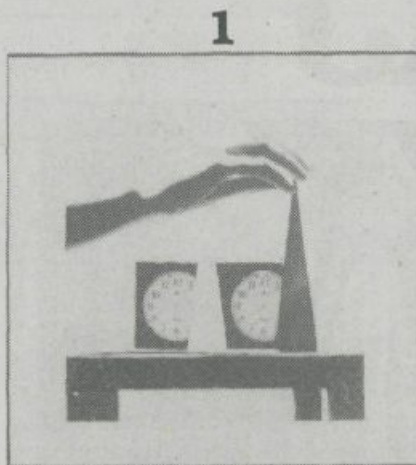
Dopisnico s kuponom
nam pošljite na naslov:

Tribuna,
Kersnikova 4,
61000 Ljubljana

TEATER, KDO BO TEBE LJUBIL?

Čeprav je že november in so se vrata slovenskih gledališč že pred časom odprla, naj tokrat na kratko zapišem nekaj o bolj ali manj pomembnih predstavah, ki so se zgodile v teh dveh mesecih. Seveda o predstavah, o katerih dnevno časopisje z izjemami ni ka prida poročalo. Če gremo kar po vrsti, se najprej znajdemo v Kranju, kjer naj bi ponosno »vihrala« odrska postavitev igre Harolda Pinterja *Hišnik* v režiji mladega režiserja postživadinske generacije Jaše Jamnika. Bolj kot njegova režija, je razveseljivo to, da so tudi v Kranju

spoznali, da znajo odlične predstave delati tudi mlajši režiserji. Poleg Jamnika predstavljata to mlajšo generacijo še kostumograf in scenograf Tomaž Štrucl ter dramaturginja Martina Bremec. Nasproti mladosti je stal veliki Polde Bibič s svojima »vajencema« Tinetom Omanom in Matjažem Višnarjem. Torej sta avtorstvo in igra stvar dveh različnih generacij, kar je ob koncu videti precej posrečeno. Fabulativno o predstavi nima smisla razpravljati. Pinter je pač samo Pinter.

2

Druga predstava prav tako prihaja iz Kranja in Prešernovega gledališča. Gre za dramo Edwarda Albeeja *Kdo se boji Virginije Woolf?* (*Who's afraid of Virginia Woolf?*, 1963). Na kratko: režija in scenografija je delo Barbare Hieng - Samobor; dramaturgija Matija Logar; koreografija Andrija Laboš; igra pa je stvar Igorja Samoborja, Judite Zidar, Pavleta Rakovca in Bernarde Oman. Skratka, odlična predstava z obilo humorja in plesnih točk. Prav nič statična in še manj duhamorna. Fantastična je akustična školjka, katere funkcija je povsem tehnične narave. Plus estetske, seveda. In če smo še pred predstavo tako zelo bali, se je sedaj ne moremo več. Postane zelo prijazna in kar nekako boječa.

3

V Novem Sadu se je končalo Malo Sterijino pozorje (Festival eksperimentalnega teatra), na katerem sta nastopila tudi Kanon Emila Hrvatina v produkciji Kluba B-51 iz Ljubljane in *Lâncome* EG Glej v režiji Tomaža Štrucla. Slednji, torej *Lâncome*, so prvič nastopili na velikem odru (za razliko od malega Glejevega), kar je imelo velike, predvsem optične, posledice. Gledališče se je na ta način transformiralo v film, in glede na to, da se je to zgodilo povsem spontano, ne moremo govoriti o kakršnikoli že veliki »pogruantavščini«. Pri Kanonu je drugače. Tam se namreč ta transformacija zgodi popolnoma zavestno. Uvajanje diapozitivov, učinkovite razsvetljave in domala laserskih kulis potencira ne le film ampak tudi video. V Novem Sadu je bil tak učinek bil samo stopnjevan, in sicer z otvoritvijo predstave v objektivnem prostoru. (Kanon se dogaja v treh med seboj izoliranih prostorih. Prvi je subjektivni, drugi objektivni in tretji absolutni prostor. V objektivnem prostoru se odvija scena partije šaha med ekspresionističnim slikarjem Marcelom Duchampom in njegovim modelom.) Otvoritev je bila stvar naše najboljšje šahistke Alise Marić, ki bo v kratkem igrala finalni dvoboj kot izzivalka svetovne prvakinje Maje Čiburdanidze. Sicer pa vse po starem. Nagrad na tem festivalu ni bilo.

4

V Slovenskem ljudskem gledališču v Celju so pripravili novo premiero. Gre za igro za otroke in mladino *Zmaj* Jevgenija Švarca in Bogomirja Verasa v režiji Igorja Stravinskega. Zaradi bolezni v ansamblu je premierna predstava žal odpadla. So pa že pred tem postavili dve predpremieri. Kljub temu o vsej zadevi kdaj drugič. Več sreče z mladinskimi predstavami so imeli (zopet) v Kranju. Predstavo za mlajše občinstvo je pripravila ekipa režiserja Lojzeta Domanjka, koreografke Alenke Dolenc-Križaj, avtorja glasbe Lojzeta Kranjčana ter scenografa in kostumografa Vinka Tuška. Po vrsti, vsi so odlični. Domanjko je znova dokazal, da zna resnično delati teater. Glasba in ples sta obvezen in nosilen element vsake otroške oziroma mladinske igre. Če pa se ta element potencira tako daleč, da lahko govorimo celo o musicalu, potem toliko boljše. Seveda musicla ne napravita samo glasba in ples, temveč so za to potrebni tudi igralci. Omenil bi le enega (eno) - Judito Zidar. »Na kožo pisana vloga«, kot se rado reče. Resnično. Nagovori občinstvu so bili tako perfekcionistični in realni, da je bilo že skoraj neverjetno, da se publika, torej otroci, ne bi odzvali. Neartikulirani vzkliki in stoki, smeh ter jok so dali predstavi poseben pečat. Odlično, ali kot se v nižjih šolskih institucijah rado počne: čebelica. Ja, Mojca Pokrajculja (koroška ljudska pravljica, ki jo je za oder priredil Janko Moder) je res čebelica. Še več, čebelico si tudi zasluži.

5

Za konec pa »skočimo« še v bivši Glej (na Poljanah). Tam je bila v soboto premiera solo plesnega projekta *Raw*. V vlogi solista je nastopila plesalka Vesna Lavrač. To pravzaprav ni njen prvi plesni projekt, kajti koreografirala je že v Celju, Mariboru in Novi Gorici. Je članica Plesnega studia Intakt, pričujoči projekt pa je bil neke vrste uvod v na novo ustanovljen studio, ki ga bo vodila sama. Tam bo podajala izkušnje, ki si jih je nabrala v New Yorku in v Cunnigham Studiu. Skratka, plesni projekt visokega kvalitativnega ranga ponovno v Ljubljani.

Marta P. Zahojnik

P.S. Medtem se je že zgodila premiera Plesnega teatra Ljubljana. O tem naslednjič. Koreodrama pa bo še nekaj časa počakala. Potem pa - Boom!

DUNAJ

Foto: Darij Kreuh

1) Wottruba (Cerkev sv. trojice)

Sanjsko mesto & Egon Shiele

3 1. oktobra 1918, ko je slikar Egon Shiele umiral v hiši svoje tašče, se je na drugi strani mesta odvijal zgodovinski dogodek: habsburški imperij je bil na tem, da razpade in Dunaj naj bi postal glavno mesto nove republike - Avstrije.

Medtem, ko je Shiele obolel z usodno dozo gripe, je habsburški imperij že nekaj časa propadal. Zato sploh ni čudno, da je bilo toliko umetnikov, pisateljev in intelektualcev, ki so živeli v tem obdobju, tako obsedenih oz. obremenjenih s spremembami. Propad, smrt in katastrofa so bili vsakdanja nočna môra.

Dunaj je v tistih časih predstavljal križišče Evrope, v njem so se zbirali filozofi, fiziki, psihoanalitiki, pesniki, ..., majhne kavarne so se razcvetale od burnih pogovorov različnih skupin, ki so se tam zbirale. Nekako pravilčno vzdušje miru in zadovoljstva. L. 1806 so si Dunajčani zgradili spomenik - Ringstrasse - krožno cesto, nekakšen boulevard, ki je obkrožal staro mestno središče. Ob njem so potem zrasle pompozne zgradbe (Parlament, Opera, muzeji), ki so dale mestu navdih mogočnosti in izumetničenosti hkrati. Mesto provincialnih aristokratov in bogatega meščanskega razreda se je skrilo za fasado, polno ornamentov. Na obrobja pa so se priseljevali Čehi, Madžari, Židi, ki jih je privlačil blišč vele mesta. Seveda so bili kmalu

razočarani. Dunajska predmestja, kjer so živeli, so bila ena najslabših v Evropi. Zato pa je bilo mesto na dobrem glasu po svojih voljnih in dostopnih dekletih. Meščanski očetje so svoje hčere sicer zgledno vzgajali, svoje proste urice pa so veselo preživljali v prijetni družbi kakšne hotelske sobe. Naj opozorimo, da takrat še niso poznali penicilina in družinske tragedije niso bile redkost.

Nekaj svojstvenega pa je Dunaj le imel. Otto Weininger in Sigmund Freud, ki sta takrat živela, sta raziskovala človekovo seksualnost. Frank Wedekind, Robert Musil in Arthur Schnitzler pa edini pisci, ki so odkrito pisali o seksualnih problemih.

Ko je zajel Dunaj val modernizma, so ga sprejeli zelo sovražno. Modernisti so namreč vstopili v prepovedano področje

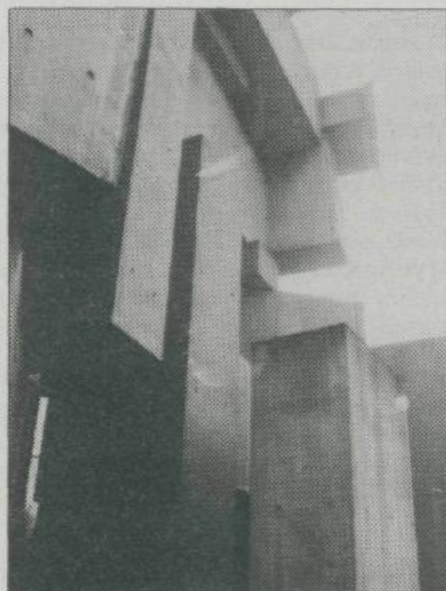
1. del

- mejo med zasanjanostjo, v kateri so Dunajčani živeli, in resničnostjo.

Takratni literarni časopis Die Fackel, ki ga je urejal Karl Kraus, je razkrival svetohlinstvo in napovedoval propad. Pridružila sta se mu tudi Frank Wedekind (drami Duh in Pandorina skinjica; njuni priredbi - LULU - so letos uprizorili v mariborskem gledališču) in Sigmund Freud (njegova teorija libida).

Skladatelji (Ernst Mach, Ludwig Wittgenstein in skladatelji (Arnold Schoenberg, Anton von Weber) so rušili vse, kar je bilo ustaljenega na njihovem področju. Pa tudi revolucionarji (Adolf Hitler, Josef Stalin, Leon Trotsky) so bili takrat na Dunaju in izdelovali svoje teorije - vsak v drugi kavarni. Te so bile sploh pomemben »kulturni center«. In vsi ustvarjalci so bili izredno povezani. Freuda je zanimala tudi umetnost in študiral je Leonarda da Vinci. Weiningerjeva knjiga je vplivala na slikarja Oskarja Kokoschko, ki je pisal tudi poezijo in drame. Celó Egon Schiele je pisal pesmi. Vse je preveval duh enotnosti. Modernizem je združeval ustvarjalce z vseh področij in arhitekti in oblikovalci so bili predhodniki »organizacije«, ki je nastala. To je bila »Vereinigung bildender Künstler Österreichs«, ki se je imenovala Secesija (po podobnem združenju v Münchnu). Poleg umetniškega ustvarjanja so hoteli ljudi tudi izobraziti, saj skoraj nihče takrat še ni slišal za Maneta, Gouguina, Van Gogha... To pa jim je s prvo razstavo tudi uspešno.

Takšna je podoba Dunaja v tistih burnih časih in če želimo spoznati delo Egona Shieleja, ki ga želimo predstaviti

2) Da Vincijev in Tizianov kip pred "Künstlerhaus"-om

3) Hundertwasserhaus - pročelje hiše

(saj smo na Dunaju prav zdaj njegove posebno velike razstave), moramo razumeti čas, v katerem je živel. Sicer pa obisk Dunaja ni prav dosti drugačen od tega, kar smo pvoedali. Zmodernizirana podoba še ni pregnala ustaljenega občutka izumetničenosti mesta in njegovih prebivalcev. Zanimivo si je ogledati galerije, ki jih je ogromno, saj so v njih razstavljeni dela svetovno znanih umetnikov, ki jih pri nas ni mogoče videti. Kulturni dogodki se vrstijo v neizmernih količinah, gledališč je toliko, da se težko odločimo za kakšno: **Burgtheater, Akademietheater, Volkstheater, Theater in der Josefstadt, Kammerspiele, Theater an der Wien, Raimund Theater, Ronacher** in še druga manjša gledališča.

Od opernih hiš je najbolj »razvpita« **Staatsoper**, kjer so imeli za november na programu **Aido, Tosco, Čarobno piščal, Traviato** itd. Za naše žepce so karte za predstave in opere dokaj visoke, čeprav se da z dosti dobre volje in potrpežljivosti v opero priti tudi skoraj zastonj. Če ste vztrajni in voljni čakati približno dve uri

v vrsti pred blagajno, lahko dobite vstopnice za stojišča. »Stanje« v parterju vas stane 20 šilingov, v galeriji pa 15. Če seveda vzdržite triurno predstavo. Zanimivo - tudi v operi vlada hierarhija. Ljudje, ki plačajo za »normalne sedeže« od 1.000 do 2.000 šilingov, so višji razred (seveda so vsi v večernih toaletah), vi pa, ki si lahko privoščite SAMO stojišče, imate poseben vhod in hodnik, tako da se ne morete pomešati med »lepe ljudi«. Imate pa vsaj možnost.

Ustavili bi se še na arhitekturnih posebnostih. **Franz Wotruba**, kipar, je avtor načrtov za **Cerkev Sv. Trojice**, ki stoji sicer malce iz centra mesta v **Atzgersdorfa Mauerju**. Kot vse cerkvice je na hribu, kamor moramo peš, njena posebnost pa je, da je sestavljena iz velikih betonskih kvadrov različnih oblik, med katerimi so stekla. Tudi notranjost je izredno preprosta - en sam prostor, ki nima posebnega oltarja, pač pa le prižnico, orgle in velik križ s Kristusom, ki je tudi delo kiparja samega, figura pa je podobna razstavljenim reliefom na dvorišču. Moderne galerije (nasproti glavne železniške postaje). Cerkvico imenujejo kar **Wotruba** - po kiparjevem priimku.

Druga arhitekturna posebnost je prav tako delo umetnika **Friedensreicha Hundertwasserja**, ki je leta 1977 začel z izdelavo načrtov za hišo z 51 stanovanji. Graditi so jo začeli l. 1983, končali pa l. 1985. Imenuje se **Hundertwasserhaus**. Slikar je tudi sam sodeloval pri gradnji. Že na prvi

Foto: Darij Kreuh

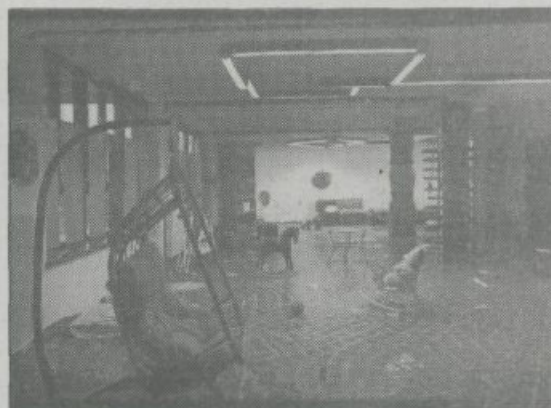

5) Pogled na izložbeno okno prodajnega salona avtomobilov

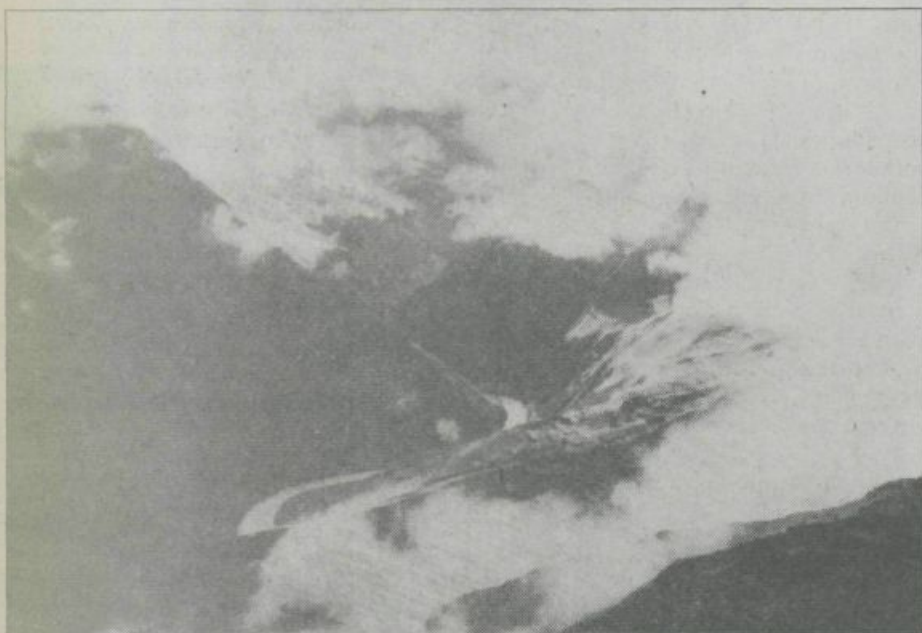
pogled je hiša nekaj posebnega. Nadstropja in stanovanja se tudi na zunaj ločijo po različnih barvah - beli, rumeni, modri in rdeči - med njimi pa so položene keramične ploščice, ki so v različnih barvah tudi nad okni. Hiša ima tudi polno raznovrstnih stebrov, ploščice pa so položene tudi po tleh in stenah hodnikov. Na terasi je »travnik« z bujnim rastjem (drevesa, grmičevje) in gledano s ptičje perspektive sploh ne vemo, da je »pod njim« hiša. Na strehi je več kot 900 ton zemlje, ki ohranja hišo poleti hladno, pozimi pa toplo. Nasajenih je 530 dreves (tudi na terasah in balkonih), nekaj pa jih raste kar »iz okna«. Na vrhu je deset teras, od katerih so tri namenjene za uporabo stanovalcev, deset pa jih je poseljenih z različnimi ptiči. V hiši, kjer je tudi notranja ureditev in oprema posebna, imajo dve veliki igralnici za otroke. Hiša je po končnih izračunih stala približno šest milijonov ameriških dolarjev in je last mesta Dunaja. Bivanje v taki hiši je seveda popolnoma drugačno od bivanja v betonskih blokkih in zgradbah; bliže naravi, kar je bil tudi namen avtorja ideje.

(se nadaljuje)

Nives Klinc

4) Hundertwasserhaus - notranjost otroške igralnice

DOLPO

»Tank ju!« se je na sredi poti pred nama v pozdrav izprsil režeči se domorodec. Kot se je kasneje izkazalo, je bila to edina angleška beseda, ki jo je poznal, in jo je očitno uporabljal za univerzalno komunikacijo s tujci. Sicer pa midva nisva bila nič boljša: sam sem aktivno obvladal pet nepalskih besed, Sabina pa pasivno tri. Zato so z moje strani nastajali taki besedni zmazki, kot »khana khane, potem pa džane«, kar bi pomenilo »pojemo hrano in potem gremo«. Ampak vse se je dalo zmeniti, čeprav se je včasih v pogovor prikradlo nekaj topih pogledov in praskanja po glavi.

Iz Dunaia sva bila na poti ob reki Barbung Chu vsa zagnana namenjena v dolino Tarap, kjer naj bi prvič zadišalo po Tibetu. Tarap je del južnega Dolpa, najbolj puste nepalske pokrajine, v kateri vladajo še ostrejši življenjski pogoji kot na Tibetu, izgled pokrajine pa je identičen tibetanski. Že ob Barbung Chu so vladale precej sušne razmere. Vegetacija ni bila več tako bujna. Edinole indijska konoplja se je bohotila sem in tja. Šla sva skozi tako gosto zaraščeno polje konoplje, da bi v njem marsikomu zaigralo srce in bi takoj odredil postanek za nedoločen čas. Ampak višje, nad dobrimi dva tisoč metri, tudi trave ni bilo več. Ciprese, jelke in smreke so bile prevladujoče rastje, ki so ga nad tri tisoč in še nekaj metri nadomestili drevesasti brini.

Barbung Chu se je še malo prej vsa rjava bučeče valila med kamenjem in balvani v strugi, Tarap Chu pa je bila kot nasprotje tej ena sama bela pena. Tarap je v spodnjem delu prej kanjon kot dolina in izredno ozka. Ko se reka višje zgoraj prevali preko prvih brzic in se zapeni, se peneče bela ustavi šele nekaj kilometrov dlje pri izlivu v Barbung Chu.

Gor, slabe pol dneva hoje in bivakiranje pod spodmolom. Običajni popoldanski dež se je začel cediti iz sivih oblakov in spet je bilo vse mokro. In še zoprn občutek divjosti - da so tukaj nekje pred enim letom domačini oropali in ubili dva tujca. V vlažnosti tal, skal, neba in sploh vsega mizerija tako postane precej blizu popolni. Prekine jo šele

čudovito jasno jutro, v katerem začnemo po ovinkasti poti gristi kolena v strm klanec. V Dho! je načrt, ki pa ga zvečer soglasno ne izpolnimo in se ustavimo na 3500 metrih za drugi tabor v Tarapu. Petsto metrov višje ležeči Dho, največja vas v Tarapu svojo rjavino razkrije šele naslednji dan, ko pridemo v srce Transhimalaje. Drevesnega rastja ni nikjer več, barve gora pa obvladujejo vsi možni odtenki rjave in sive barve. In prav v tem svetu srečava prvega mrtvaka. Mislim, ni ravno navadno srečati nekoga, ki ves mrtev leži ob poti. Zdaj se že mogoče sliši smešno, ampak takrat ni bilo. Nosača in vsi hindi Nepalci so naju že do takrat preparirali, da so Bhotije (nepalsko ime za tibetansko etnično prebivalstvo Nepala) nekaj divjega. Ime »Bhotia« ima tam tak pomen kot pri nas »barbar«, čeprav izvira iz nepalskega imena za suhi, hladni plato, ki leži onstran Himalaje - za Tibet. Zdaj pa je v tem pustem sivem popoldnevu ob poti mrtvak... krvavo groteskno se reži, nima ne ustnic ne nosu, ker so mu osrednji del obraza že izključevali ptiči. Ko pojma nimava, kaj se je človeku zgodilo, in imava v mislih rope in uboje... resda je mrtvec domačin..., se razpoloženje spusti nizko... zelo nizko. Popravilo ga je šele srečanje s prvimi zahodnjaki po enajstih dneh hoje. Skupina štirih Švicarjev je v

obilici hrane in čaja poležavala na travi ob potoku in to je spet pripomoglo k moji razcepljenosti med ceno in udobnostjo takih trekingov. Naju je dan trekinga resda stal le približno sedem dolarjev po glavi, one štiri, ki so imeli s seboj vso

posadko od vodiča in kuharja dalje, pa po 45. Zato pa jim ni bilo treba prešteti ribic iz konzerve, ki sva jih midva dodajala vsakodnevno rižu, se ubadati z vsakodnevnim podiranjem in postavljanjem šotora in se s pomočjo vizualne komunikacije pogajati z nosači. Plusi in minusi na obeh straneh in pravzaprav se kdaj ne bi bilo slabo lotiti tudi druge variante trekinga.

Tisto popoldne naju v tibetskem okolju rjavih vzpetin in sivorjavih skalnih grebenov pričaka Dho. Dreves že nekaj kilometrov ni bilo več videti, redko raste pa je bilo zgoščeno ob dveh rekah ali raztreseno po pobočjih. Pod vasjo so se pasli jaki, pred njo pa je pozdravil dolg molilni zid in nekaj čortenov. Vas na prvi pogled deluje pusto in tudi na drugi je tako. Pravokotne hiše z ravnimi strehami, na katerih se suši kurjava za zimo, se stapljajo z rjavo okolico, v kateri so zelena polja ječmena prava oaza. Nekaj hiš že razpada in prebivalcev ni veliko. Poleti gredo z čredami jakov na višje ležeče pašnike.

Nad vasjo v pobočju ždi lepa belo rjava gompa - svetla točka v Dhoju.

Življenje v Dolpu, še posebno v severno ležečem Notranjem Dolpu, propada in se umika. K temu so veliko pripomogli Kitajci, ko so okupirali Tibet. Zaprli so meje med Tibetom in Nepalom in tako je Dolpo izgubil pomembno komunikacijo: trgovina s Tibetom in poletni pašniki na Tibetu so bili za prebivalce Dolpa glavnega pomena. Ker so to »remote areas«, razen strateškega pomena tudi za vlado Nepala niso tako zanimivi. Mogoče bo življenje v Tarapu oživil turizem, ampak kot zaenkrat kaže, bo prej poživil bančne račune agencij, kot pa izboljšal življenje domačinov.

Gompa nad vasjo igra vlogo priložnostnega prenočišča. Ljudje v vasi in vas sama so precej umazani in se je zato pred dodatnimi bolhami bolje umakniti v gompo. Ta je zapuščena - v njej ni nobenega meniha več. Le sin nekdanjega lame živi z ženo v hiši ob gomp. »Jaaaaa!« je prišel Namgjal vedno pozdravit v nekdanji hlev, kjer sva si naredila rezidenco, naredil tri kroge in

spet kam izginil. Namgjal skrbi za gompo - freske v njej so še praktično nove - in prodaja hrano občasnim turistom.

Zvečer sta nosača od nekje privlekla ne popolnoma sveže meso, ki se je potem spremenilo v preobilno večerjo. Naslednji dan sem imel rojstni dan in priredil birthday party. Toliko gostov nisem imel še nikoli. Zabavo smo začeli zgodaj zjutraj in jo nadaljevali v pozno popoldne. Šli smo se igrati »počepni za skalo«, vendar je ta kmalu postala dolgočasna, ker so bile vloge kar naprej iste: sam sem počepal, milijon bakterij v mojih prebavilih pa je vsak počep pospremlilo z orgijastično mešanico

zraka in tekočine. Nekaj sem se sicer upiral, da to ne gre, da bi za rojstni dan le izločal in nič pojedel ali popil, ampak tako je ostalo. Zvečer so gostje od silne zabave postali malo utrujeni in mi dovolili popiti nekaj skodelic čaja. Party je tako na srečo prišla h koncu. Očitno pa so bile moje bakterije naslednji dan malo mačkaste, saj so mi še pred časom, ko normalni ljudje vstajajo, priredile reprizo igre prejšnjega dne in se potem končno umirile. Priznati moram, da sem bil tako burnega in intenzivnega praznjenja do sedaj deležen le v Aziji. Ampak pokrajina je bila kljub izločevalnim problemom mega. Po široki ravni dolini zgornjega toka reke Tarap je raztresenih nekaj tibetanskih vasic in veliko ječmenovih polj. Dolino na obeh

straneh in na koncu obdajajo rjavo-sive gore, preko katerih vodijo poti na sever v Notranji Dolpo ali na vzhod proti znani dolini Kali Gandaki med Daulagirijem in Anapurno. Vse te možnosti za hojo so za tujca prepovedane, ampak državne kontrole v obliki policijskih postaj na tem koncu ni. Pot je odprta, le nosači nočejo iti naprej. Ko bi tujci prišli na kontrolno točko iz zaprtega območja, bi menda imeli preveč problemov, zato nočejo tvegati. Verjetno bi se dalo vse urediti, le nekaj dodatne energije je potrebne. Sam sem je preveč porabil za rojstnodnevno žurko in tako je za tokrat zgornja dolina Tarap pomenila tudi končno točko poti.

Obrneva krmilo in se še enkrat ustavi v gomp nad Dhojem. Zdaj v njej preseneti lama, ki ves dan z monotonim glasom mrmra molitve in kroži okrog gompe. Zveva, da je lama pomagal telesu mrtveca, ki sva ga srečala, izpolniti zadnjo nalogo. Pod spodmolom ob poti je domačin umrl naravne smrti, vendar je trajalo pet dni, preden so našli tega lamo, ki je mrtvo telo razkosal in z deli nahranil ptiče. To je običajni tibetanski nebeški pokop.

Energijsko ne preveč bogata sva se v nekaj dneh vrnila v Dunaj, odkoder sva si privoščila let v nižine. Polet z improviziranih letališč v nepalskih hribih predstavlja posebno izkušnjo. Pri Dunaju so letališče naredili v

pobočju več sto metrov nad dolino, ker je ta preozka in preovinkasta, da bi v njej lahko varno pristajala letala. Pristajalna steza je le malo poravnana, delno poraščena s travo. Ravno dovolj je dolga, da majhno letalo z dvajsetimi potniki dobi dovolj zaleta in se s steze odlepi, še preden pod njo zazija nekaj sto metrov praznega prostora. Preden dobi pravo višino in smer, se letalo nekaj časa ziba v zraku, zato pogled na grebene in drevesa, plasti oblakov in občasen snežen vrh, ni v pretirano vodoravni smeri. Ampak vse je tako blizu, v čistem zraku so strma pobočja na dotiku roke... letalo kmalu pusti za seboj globoko dolino Barbung Chu, vrhove v monsunskih oblakih in občutek, da bo treba še priti.

TOTALNO

No, prebral sem tudi nekaj intervjujev, ki jih je znani Princ teme (ha!) Andrew Eldritch v zadnjem času naklonil britanskemu tisku. V enem primerku taistega je bila tudi reklama za majice, s katerimi postaneš "Cool, sexy & rich". Poslal sem jim naročilnico. Če boste v kratkem srečali koga, ki bo kul, sexy in bogat, bo to gotovo Gary Gray.

Neposredne priprave na koncert so bile kombinacija nezmerne popivanja in poslušanja gostujočega benda od zgodnjega popoldneva dalje. Končno je napočil trenutek, ko sem prišel do Hale. Sledil je šok. Prišla je namreč renomirana basistka Ana K., ki je bila nekoč tudi darkerica, ob tej priložnosti pa so jo najeli za prevajalko (tako je vsaj zatrjevala svojemu tipu, tudi renomiranemu glasbeniku) in povedala, da je ubogemu Princu teme počil glas. Iz obupa sem nemudoma organiziral manjši žur, na katerem smo uspešno dotolkli moje še kar zavirljive zaloge alkohola, ki si še do danes niso povsem opomogle.

Ampak časa za žalovanje ni bilo. Če preskočim ponedeljkov jazzovski večer kot konstanto, so v torek v Festivalni igrali Miladojci. Dvorana je bila zavidanja vredno polna, saund je bil našpanan, bend tudi (kakorkoli že to razumemo), vse skupaj je bilo kratko in domov smo odšli z mešanimi občutki. Kolikor sem sledil kritikam, si tudi najbolj ostra peresa niso upala zapisati ničesar radikalnega v katerikoli smeri.

Na koncertu sem srečal Iggya V. Rocka, ki je na veliko razglabljal o Maxu Headroomu. Po koncertu mi je prišlo na misel, da bi Miladojci sodili ravno tja, namreč 20 minut v prihodnost, kot najboljši bend za punkerske partyje na obrobju. Pozneje smo v K4 Iggy, I.I. & jaz teorijo še dodatno razdelali in ugotovili, da je publika na žalost 20 minut v preteklosti. V K4 so ta večer godli Angleži Blith Power.

Za gostovanje THE SISTERS OF MERCY v ljubljanski, bojda podirajoči se Hali Tivoli, sem se še prav posebno pripravil; po zaslugi znanega publicista in D.J.-ja I.I. (ki menda zahteva tantjeme zaradi rednega pojavljanja v mojih spisih, ampak kdo ga ..be) sem promptno dobil najnovejši al-bum Sester Usmiljenk in si ga vsakodnevno besno rolal, ob tem pa še njihova dva prejšnja albuma + ne vem koliko različno-inčnih singlov, ki mi jih je pred časom posnel kolega, ki ima sedaj majhno trgovinico Rec-Rec na Trubarjevi, kjer prodaja najbolj odžagane in sploh off-off svetske založbe in zato svetujem obisk vsem odžagancem.

Naslednjega dne so bili v menzi ŠN Partibrejkersi. Pridrlo je skoraj tisoč ljudi in žur je bil O.K. Osebnost sem se še kar napil, kar mi dan prej na Miladojki ni uspelo, ker je bil koncert prekratek. Partibrejkersi (ki bi se morali imenovati Partimejkers) so mi bili spet več, česar si ne bi upal trditi za predskupino Veronique.

Četrtek je bil koncertno totalno nabit, ampak uspel sem slišati le KUD Idiote v K4. Čisto dovolj, glede na intenzivnost preteklih dni. Zato sem konec tedna namenil čitanju nekega Douglasa Adamsa, ki je menda ugleden pisec znanstvene fantastike. V njegovi trilogiji ali morda tetralogiji, ki se začne s Štoparskim vodnikom po Galaksiji, sem zasledil tudi bend Totalno razdejanje, »ki po splošnem mnenju ni samo najglasnejša rockovska skupina v Galaksiji, temveč najmočnejši hrup sploh. Stalni obiskovalci koncertov sodijo, da je idealno mesto za izenačen zvok debel betonski bunker kakih sedemintrideset milj od odra, glasbeniki pa igrajo na svoje instrumente s pomočjo daljinskega

upravljanja iz dobro izolirane vesoljske ladje, ki ostane v orbiti okrog planeta - najraje čisto drugega planeta.«

Malo kasneje sledi opis priprav na koncert:

»Spodaj na suhem rdečem svetu Kak-rafoonu sredi prostrane puščave Rudlit so odrski tehnik preskušali ozvočenje.

Se pravi, v puščavi je bilo ozvočenje, ne tehnik. Ti so se umaknili v varno zavetje orjaške poveljniške ladje Totalnega razdejanja, ki je visela na svoji orbiti kakih štiristo milj nad površjem planeta, in iz nje so preizkušali zvok. V krogu petih milj okoli stolpov z zvočniki nihče ne bi preživel niti uglaševanja...

Na krovu orjaške poveljniške ladje je vse vrvelo... Prispeli so tudi že zdravnik, logik in morski biolog, ki so jih s fenomenalnimi stroški pripeljali z Maximagalona, da bi se poskusili pogovoriti z glavnim vokalisto; ta se je zaklenil v kopalnico s stekleničko tablet in ni hotel ven, dokler ne bo dobil odločilnega dokaza, da ni riba. Basist je z ognjem iz strojnice rešetal svojo spalnico, bobnarja pa ni bilo nikjer.

Mrzlične poizvedbe so razkrile, da stoji na plaži Santraginusa v več kot sto svetlobnih let daleč, kjer je, tako je trdil, že pol ure srečen in si je našel majhen kamen, ki bo odslej njegov prijatelj.

Menažer si je globoko oddahnil. To je pomenilo, da bo že sedemnajstič na tej turneji bobne lahko igral robot in se torej lahko zanesejo, da bodo cinbalistični nastopi točni.«

Itd. Po mojem bi gospod Douglas Adams napisal krasno oceno ljubljanskega koncerta Miladoyke Youneed. Ampak glavno veselo spoznanje za vse nas ljubitelje lahke glasbe je, da se rock'n'roll v katerikoli galaktični časovni ali prostorski dimenziji ne razlikuje bistveno od tistega, ki ga poznamo Zemljani.

Itd. Po mojem bi gospod Douglas Adams napisal krasno oceno ljubljanskega koncerta Miladoyke Youneed. Ampak glavno veselo spoznanje za vse nas ljubitelje lahke glasbe je, da se rock'n'roll v katerikoli galaktični časovni ali prostorski dimenziji ne razlikuje bistveno od tistega, ki ga poznamo Zemljani.

Gary G. Gray

RAZDEJANJE

BLACK & WHITE BLUES

DOMOVI VSTAJAJO,
februar 1944

Boj proti komunizmu in njegovim priganjačem ni politika, ampak osnovna človeška in narodna dolžnost!

DOMOVI VSTAJAJO, št. 2,
februar 1944

Beseđa o preklinjanju

Pogosto je opaziti, da se med domobranci (tudi v naši 5. šolski četi) precej preklinja, grdo preklinja.

Slovenci nimamo dosti svojih kletvic. Največ in najgrše pa smo si seveda izposodili pri "olikanih" bodaglijevcih. Ker ima slovenski narod preveč drugih bridkih spominov na pripadnike "najbolj kulturnega naroda", zato proč z laškimi in sploh vsakimi kletvami. Preklinjanje ni nobeno junaštvo in znanje. Nasprotno: kdor preklinja, ta se do dna duše razgali in pokaže v svoji grobsti in neolikani. Zaveden slovenski domobranec bo skrbel, da bo grda razvada preklinjanja izginila iz njegove čete.

SLOVENSKI POROČEVALEC,
julija 1944

Domobranci se gledajo v zrcalu

Doma po bunkerjih pridejo na vrsto kvante. Vse se tam govori, samo kaj poštenega ne. Da, da, pa rožni venec tudi molijo po bunkerjih vsak večer, toda takoj nato se začnejo prekrasni pogovori o močnem in nenežnem spolu, da mora človeka kap zadeti, četo poslušati. Usta, ki so prej rožni venec molila, so par trenutkov nato napolnjena z gnojem kvant. Tako govorjenje odkriva dušo vojaka. »Česa je polno srce, rado na jezik gre!« pravi star, resničen slovenski prepoved.

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO,
št. 12 - 1944

Vojakom slovenskega domobranstva in slovenskemu policijskemu zboru

Trdo in kruto leto borb za svobodo in bodočnost Evrope gre h koncu.

Tudi vi, vojaki slovenskega domobranstva, ste se junaško bili v bojih proti tolovajstvu in ste tako obvarovali svoje družine in svoje ljudstvo pred strahotami in terorjem komunističnih banditov.

To, na novo se porajajoče se bojno leto bo trdo, zato pa moramo biti tembolj trdno in

družno strnjeni, da bomo mogli sovražnika, pa naj nastopi kjerkoli, uničiti.

Zato glejte, vojaki slovenskega domobranstva, z vernim srcem, s pogumom, zvestobo in hrabrostjo novemu bojnemu letu nasproti.

V tem smislu želim vam, moji slovenski vojaki, iz vsega srca zdravo in uspehov polno, novo leto.

Rösener s.r.
SS - Obergruppenführer
General der Waffen - SS und Polizei

SLOVENSKI POROČEVALEC,
marec 1944

Izigravanje domobrancev

One hrvatske domobrance, na katere se Nemci več ne zanesejo, pošiljajo na vzhodno fronto. Na njihovo mesto pa prihajajo Mongolci in Turkeštani, ki ropajo, požigajo in morijo po njihovih domačinah. Zato se vedno česče pojavljajo primeri, da domobranci zbeže k partizanom.

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO,
oktober 1944

Pravi namen domobranstva

Tudi slovensko domobranstvo ima svoj cilj, vzvišen in pošten; očiščenje dežele komunistov, notranji prepород in čim večji zemeljski blagor slovenskega naroda.

Komunistični porazi zadnjih 14 dni

Ništetih padlih: 613,
ujetih: 95,
pribežnikov: 82.

NA MRTVI STRAŽI, marec 1944

Uprite svoje oči v domačo grudo, polno lepote in ran in iz nje boste črpali vero v rešitev svojega naroda, moč za boj z zločinskim in protislovenskim komunizmom.

SLOVENSKI POROČEVALEC,
avgust 1944

Tudi to jih ne bo rešilo

Naše popustljivosti do tistih civilistov in njihovih zapeljivcev, ki so še vedno švabobransko nastrojeni, pa mora biti že enkrat konec.

Razkroj bo največji tam, kjer bodo švabobranci in njihovi svojci jasno uvideli in občutili na lastni koži, da takoj in neusmiljeno slede naši udarci, čim vstajajo gluhi za naše pozive.

V kratkem bodo izšli odloki o zaplembah premoženja in obveznem izgonu, kjer uspeva terenska švabobranska obveščevalna služba, ki omogoča avanture švabobranskim »udarnim bataljonom«.

Ti odloki bodo izvajani neusmiljeno dosledno.

Boris Kidrič

SLOVENSKI POROČEVALEC,
marec 1944

Sv. Urh - domobrantsko borišče

Domobrantska postojanka pri Sv. Urhu pod Ljubljano šteje 60 mož. V Zadvoru pa je 200 Nemcev, ki stalno patrolirajo. Domobranci so postrelili 40 ljudi. Na streljanje vozijo ljudi tudi iz Ljubljane in DM v Polju. Tako so od novembra naprej postrelili pri Sv. Urhu okrog 200 ljudi. Nad tistimi, ki jih postrele, zganjajo najrazličnejša grozodejstva. Največji kronik je partizanski dezertar Svilen - Židan Franc iz Bizovika. Ljudje so ga videli, kako si je po pokolih prišel umivati krvave roke. Drugi kronik je Janežič Franc iz Javorja, mitraljezec, ki strelja na smrt obsojene ljudi.

Teror je tako velik, da si ljudje ne upajo iz vasi v vas. Vsi težko pričakujejo, da bi bila likvidirana postojanka pri Sv. Urhu.

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO,
marec 1945

Patrola Rupnikove bojne skupine

je obkolila neko vas na Blokah in notri dobila tri rdeče tičke. Ker se niso vdali, so vsi trije v boju padli.

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO,
april 1945

Ob Führerjevem rojstnem dnevu

Dne 20. aprila obhaja Adolf Hitler, Führer in Reichskanzler Velike Nemčije, šestinpetdesetletnico svojega rojstva.

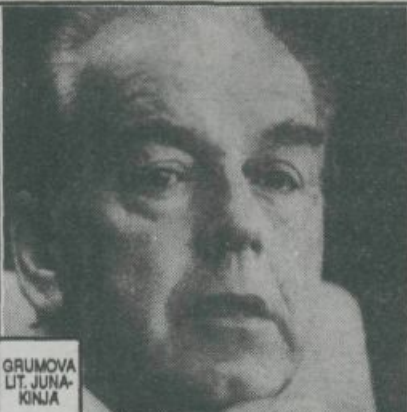

Njegov zgled, vztrajnost in odločnost v boju s svojimi zunanjimi nasprotniki jamčijo za zmagovito končanje te njemu in Evropi vsiljene vojne in zbujajo občudovanje vsega sveta.

Njegov narod ga obožuje in šel bo v zgodovino kot največji sin svoje domovine.

D.H.

NAGRADNA KRIŽANKA: »ZALIVSKA KRIZA«

AVTOR: SIMON BIZJAK	TVEGANA NAPOVED	BIVŠI BOLG. POLTK ŽIVKOV	VEČSOBNO RAZKOSNO STANO- VANJE	NEMŠKO MESTO OB DONAVI	SL. MINI- STRICA KATJA	TRIBUNA	KITAJSKO MESTO V MANDŽU- RIJI	ANG. POLARNI RAZISK. (JOHN)	OCITANJE	NAKDANJI OSLIESKI NOGQ- METAS	AVTONOM- NA POKRA- JINA	IZVORNI KRAK REKE MENAM
	ŠVIC. GEOLOG (RUDOLF)					OŠABNOST OHOLOST IZUMRLO GOVEDO						
	VRSTA STROJA											
	RAŠKOVIČ- EVA STR.										UGASEL VULKAN	
											VRTNA HISICA	
	VLADAR- JEVO BIVALISČE				PREGLED- NIK	RODUJ OPERATIV- NA ENOTA V MOR.		GRUMOVA JUNAK- INJA LITJ				KRAVICA SIBIRSKI VELETOK
FR.FIL. IN PISATELJ (JEAN- PAUL)						KOMPOZI. POSTOPEK GR.FIL. IZ MILETA						
	TRIBUNA	FR. PISATELJ (EUGENE)	PETI SKLON TRENJE							ANDREJ BLATNIK		
	ŠTRAJK											
	DARJAN PETRIC						KIS	KRAVJI GLAS	3. IN 2. VOKAL	POLJ.-FR. ALPSKI SMUČARSKI	SL.-NEM. PISATEL- JICA KARLUN	TRIBUNA
	DUET			REKA V ROMUNJI ODPOS- LANKA								VULKAN NA MIN- DANAU
	TRIBUNA	OVEN (LAT.)	IZUMI. TE- LEGRAFA NOG.VRA. (GORDAN)					PREDEL OB REBRIH	FR. FIZIK (ANDRE- MARIE)			
	MUSLIM. ZIME								LJUDSTVO V LAOSU PREJMNIK OBHAJILA			
	REKA V UKRAJINI			ČRNO- GORSKO ZDRAVI- LIŠČE	LESKOVAC	VELIKA BRITANJA	GLAS PRI STRELU 4. IN 5. VOKAL				ČRKI Z ZACETKA ABECEDE	PRISTAŠ ALOPATLJE OSEBNI ZAMEK
	MARJETA GREGOR.											
										STAR SLOVAN		
	ČLOVEK, KI PLE				PRAVOS- LAVNI SKOF, EPISKOP	TRIBUNA	LJUDSKA PRITRDI- NICA			KOŽNI MESICEK	REDKO MOSKO IME	IT. KAMION UKRO- CITEV
	FR. SOCIOLOG (AUGUSTE)	SINOVA ZENA	ANG. PIVO ELEMENT HOJE			HOLAND- SKI SLIKAR	HOTENI SPOLNI IZLIV					
	SOVJET- SKO ŠPORTNO MOSTVO			RIMSKA BOGINJA PLOD- NOSTI			ZADNJE PREDIVO	VRSTA RACUNAL- NIKOV				
	BIVŠI JAP. TELO- VADEČ (TAKAŠI)			GEORG TRAKL	ETIOPSKI NAZIV ZA GOSPODA AKTINU			SLABOST, NEZMO- ZNOST				
										ŽENSKO IME		
										KRAJ NAD VIPAVO		VERA
	SOČNIK V GR.MIT. POD- ZEMLJU			TRIBUNA	TRIBUNA	NIKALNICA		TRIBUNA	MOSTAR			TRIBUNA

FR. FILMSKI REŽISER	TRNATO DREVO ALI GRM	TRIBUNA											
		GOROVJE V BURMI											
			GRUMOVA LIT. JUNAKINJA			SL. IGRALKA STARC	RUSKA REKA, KI SE IZLIVA V AZOV.M.						
			TRIBUNA	SL. LETOVISCE SAH KRALJICA				TRIBUNA	JANEZ JANŠA DANSKI SAHIST		TRIBUNA	TRIBUNA	TRIBUNA
BREST			STOLNICA, KATEDRALA					IT. IGRALKA (AMANDA)			TRIBUNA	SL. GEOGRAF (IVAN)	TROPSKA PAPIGA
LIT. JUNAKINJA KARENINA			KOŠARKAR, BEČIC ELEMENT					VOJVODINSKI PESNIK (KAROLY)			SARAJEVO DANTE DELO		
RENUJ	KRAJ PRI KRŠKEM					KRAJ PRI MARI-BORU	TRIBUNA	NEMŠKI ADMIRAL (ERICH)					
	JED IZ LIGNJEV ZORANA ZEMLJA						TRIBUNA	SKRIL DUŠ. MO-TENOST OSEBNO.					
		VNETJE SLEPIČA	PODARJANJE	RIM. BOG. JEZE SL. IGRAL RINA			MESTO V PAKISTA APO-TEKA						
MESTO V MAROKU LIČAR AVTO.						PRISPE-VEK ČLANOV SRB. PEV.							
						MESTO V SZ NEM. KRAJ PRI ZADRU		OTOK V IRSK. M. LANA TURNER			NEM. DIRIGENT (KLAUS)	TRIBUNA	
	FR. IGRALKA (GABRIELLE)						OBMOČJE VLADE KALIFA						NATRU
	IGRALKA BEGOVIĆ MAKARSKA			IVAN PAVLOV OSLOV GLAS			AROMAT. OGLJIKO-VODIK (C14H10)						
	DNEV. ZA-SLUZEK IT. IME KANALD.						GRŠKA CRKA AMERICIJ	STARO MESTO OB FULDI V NEM.	UTEŽNA ENOTA				
						ČEŠKO MOSTVO GRAJ-NJE				TRIBUNA	MNOŽINA		TRIBUNA
	BOKSAR RUSEVSKI			LOMAČA VRSTA KEM. SPOJINE						TRIBUNA	MURSKA SOBOTA PANČEVO		LUKA V IZREALU
	NIKEJ		ŠVED. Z. SP. SRED TURŠKI POSEST.				TRIBUNA NOVI SAD LUDOLF. STEVILO			DEL STO-PALA VUL. NA HAVAJIH			
	KOZAŠKI POVELJ. EVGEN BERGANT						DESERT						
							JEZERO V SEV. ITALJI				REDKEJŠE ŽENSKO IME		
DEL STAVKA						TRIBUNA	TRIBUNA	POD			ARABSKI ZREBEC		TRIBUNA

NAGRADNA IGRA

Vprašanje se glasi: Kdo na omenjeni fotografiji predstavlja Srba in kdo Albance?

Pravilne odgovore pošljite najkasneje do Novega leta. Med praviimi odgovori bomo izžreballi tri nagrade:

1. nagrada: sirov burek
2. nagrada: mesni burek
3. nagrada: sladoled (tri kepice)

